

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GERİYE DÖNÜK OLARAK
ÇOCUKLUKLARINDA ALGILAMIŞ OLDUKLARI EBEVEYN KABUL
VEYA REDDİNİN YETİŞKİN BAĞLANMA BİÇİMLERİ VE DEPRESİF
BELİRTİLER İLE İLİŞKİSİ**

Esin SALAHUR

Yüksek Lisans Tezi

ANKARA, 2010

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GERİYE DÖNÜK OLARAK ÇOCUKLUKLARINDA
ALGILAMIŞ OLDUKLARI EBEVEYN KABUL VEYA REDDİNİN YETİŞKİN
BAĞLANMA BİÇİMLERİ VE DEPRESİF BELİRTİLER İLE İLİŞKİSİ

Esin SALAHUR

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ANKARA, 2010

KABUL VE ONAY

Esin SALAHUR tarafından hazırlanan “ Üniversite Öğrencilerinin Geriye Dönük Olarak Çocukluklarında Algılamış Oldukları Ebeveyn Kabul veya Reddinin Yetişkin Bağlanma Biçimleri ve Depresif Belirtileri ile İlişkisi” başlıklı bu çalışma 29 Ocak 2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İhsan DAĞ (Başkan)

Prof. Dr. Ferhunde ÖKTEM

Doç. Dr. Gonca SOYGÜT

Doç. Dr. Elif KABAKÇI (Danışman)

Doç. Dr. Gülsen ERDEN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. İrfan ÇAKIN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☒ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

29 Ocak 2010

Esin SALAHUR

TEŞEKKÜR

Tez sürecimin her aşamasında yanımda olduğunu hissettiğim, anlayışı ve sabrı ile desteğini üzerimden hiç esirgemeyen, kendisiyle çalışmaktan dolayı şanslı olduğumu düşündüğüm değerli tez hocam Doç. Dr. Elif Kabakçı'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Akademik anlamda bana kazandırdıklarının yanında, hayata dair kendisinden birçok şey öğrendiğim, yaşamımın her döneminde yüzümde bir tebessüm ve yüreğimde sıcaklık ile kendisini anacağım ve civcivlerinden biri olduğum için gurur duyduğum Prof. Dr. Ferhunde Öktem'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Klinik psikolog olma yolunda değerli bilgilerinden yararlandığım, öğrencilerine karşı desteklerini esirgemeyen, kendilerinden çok şey öğrendiğim değerli hocalarım Prof. Dr. İhsan Dağ ve Doç. Dr. Gonca Soygüt'e ve tez jürime katılımı ve değerli katkılarından dolayı Doç. Dr. Gülsen Erden'e çok teşekkür ederim.

Akademik bilgilerin yanı sıra hayata dair de kendisinden çok şey öğrendiğim, tezimde çalıştığım kuramla tanışmamı sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Azmi Varan'a çok teşekkür ederim. Lisans dönemimde derslerinden çok şey öğrendiğim, ne zaman başım sıkışsa akıl danıştığım, ilgi ve desteklerini hiç eksik hissetmediğim sevgili hocalarım Dr. Sait Uluç ve Dr. Sedat Işıklı'ya teşekkür ederim. Veri toplama sürecimde yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Savaş Ceylan ve Arş. Gör. Yeliz Kındap'a teşekkür ederim.

Ankara hayatımı en güzel duygularla anmamı sağlayan, sosyal desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, beraber vakit geçirmekten sonsuz keyif aldığım, zor zamanlarımda her zaman yanımda olduklarını hissettiğim, benim için sınıf arkadaşı olmaktan öte can dostlarım olan Esin Ergin ve Melis Caner'e içtenlikle teşekkür ederim. Ayrıca Ankara hayatımın bana kazandırdığı değerli dostlarımın arasında yer alan Şahika Erkonan ve Başak Şaşmaz'a çok teşekkür ederim.

Varlığından güç aldığım, hayatımda olmasından ötürü kendimi şanslı hissettiğim, sıkıntılı dönemlerimde beni sabırla destekleyen Tolga Çelik’e çok teşekkür ederim. Hayatımda çok büyük değeri olan, kendisini özlemle ve sevgiyle andığım, beraber büyüdüğüm, zamansız gidişiyile kalbimin burulduğu, değerli dostum Tuğçe Sezer’e sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak, desteklerini hiçbir zaman üzerimden esirgemeyen, attığım her adımda arkamda olan, hayata dair seçimlerimde kararı hep bana bırakan, beni sevgiyle büyüten ve içlerinde büyümüş olmaktan dolayı kendimi şanslı hissettiğim değerli ve sevgili aileme; annem Ahter Salahur, babam İlhan Salahur ve ağabeyim Erhan Salahur’a ve ailemize katılımıyla genişlediğimiz, samimiyeti ve içtenliğiyle ailemize sıcaklık katan Zeynep Salahur’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

SALAHUR, Esin. *Üniversite Öğrencilerinin Geriye Dönük Olarak Çocukluklarında Algılamış Oldukları Ebeveyn Kabul veya Reddinin Yetişkin Bağlanma Biçimleri ve Depresif Belirtiler ile İlişkisi*, Yüksek Lisan Tezi, Ankara, 2010.

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin çocukluklarında algıladıkları ebeveyn kabul veya red düzeyi, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve depresif belirti düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla Hacettepe Üniversitesi’nde lisans düzeyinde okumakta olan 266 kişiye “Ebeveyn Kabul veya Red Ölçeği”, “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II” ve “Beck Depresyon Envanteri” uygulanmıştır. Yapılan t-testi, regresyon analizi ve aracı değişken (mediation) analizleri sonucunda, algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve depresif belirti düzeylerinde cinsiyetler arası bir farka rastlanılmamıştır. Sadece erkeklerin babalarından algılamış olduğu ayrışmamış red düzeyi, kadınlardan daha yüksek bulunmuş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Ayrıca ebeveyn kabul veya red düzeyinin depresyonu yordadığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerden algılanan reddin alt boyutları tek tek incelendiğinde, annenin saldırganlığının babanın ise toplam red düzeyinin depresyonu yordadığı sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte anneden algılanan toplam red düzeyi ile babadan algılanan ihmalin yetişkin bağlanma özelliklerinden hem kaygı hem de kaçınma boyutunu yordadığı bulunmuştur. Yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve depresyon arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, yetişkin bağlanma özelliklerinden hem kaygı hem de kaçınma boyutunun depresyonu yordadığı tespit edilmiştir. Son olarak, algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi ile depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkide yetişkin bağlanma özelliklerinden hem kaygı hem de kaçınma boyutunun aracı rolü olduğu gözlenmiştir. Bulgular ilgili literatürde yer alan sonuçları da büyük ölçüde desteklemiştir.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn Kabul veya Reddi, Yetişkinlerde Bağlanma, Depresif Belirtiler

ABSTRACT

SALAHUR, Esin. *The Relationship of University Students' Retrospective Perceived Parental Acceptance Rejection Level During Their Childhood Period with Adult Attachment Styles and Depressive Symptoms*, Master's Thesis, Ankara, 2010.

This study aimed at examining the relationships among university students' perceived parental acceptance-rejection level during their childhood period, adult attachment styles and depressive symptom levels. For this purpose, "Parental Acceptance-Rejection Inventory", "Experiences in Close Relationships Inventory-II", and "Beck Depression Inventory" had been administered to 266 Hacettepe University undergraduate students. The t-test, regression and mediation analysis revealed that there is no gender difference in perceived parental acceptance-rejection levels, adult attachment styles and depressive symptom levels. Only the level of perceived undifferentiated rejection by the father is significantly higher for males than females. Moreover, it's seen that the level of parental acceptance rejection predicts depression. When the subscales of perceived parental rejection were examined one by one, it's seen that aggression by the mother and total rejection level by the father predict depression. Besides, it's seen that perceived total rejection level by the mother and perceived neglect by the father predict both avoidant and anxious dimensions of adult attachment styles. When the relationship between adult attachment styles and depression was examined, it's seen that both avoidant and anxious dimensions of adult attachment styles predict depression. Last of all, it's observed that both avoidant and anxious dimensions of adult attachment styles had a mediating role in the relationship between perceived parental acceptance level and depressive symptom level. The results had supported the findings of the related literature to a large extent.

Keywords: Parental Acceptance-Rejection, Adult Attachment, Depressive Symptoms

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xviii
EKLER DİZİNİ.....	xx
 BÖLÜM I	 1
GİRİŞ	1
1.1. EBEVEYN KABUL VE REDDİ KURAMI	1
1.1.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu (Warmth Dimension)	2
1.1.2. EKAR Kuramı'nın Test Edildiği Çalışmalar	5
1.1.3. EKAR Kuramı'nın Kişilik Alt Kuramı	6
1.1.4. EKAR Kuramı'nda Babanın Rolü ve Önemi	9
1.1.5. EKAR Kuramı ve Psikolojik Rahatsızlıklar	11
1.1.5.1. EKAR Kuramı ve Depresyon	12
1.2. YETİŞKİNLERDEKİ BAĞLANMA BİÇİMLERİ	13
1.2.1. Bağlanma Kuramı	13
1.2.1.1. İçsel Çalışan Modeller	15
1.2.2. Yetişkinlerde Bağlanma	15

1.2.2.1. Yetişkin Bağlanma Biçimleri ve Depresyon	17
1.3. EKAR KURAMI VE BAĞLANMA KURAMI ARASINDAKİ İLİŞKİ	18
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE SORULARI	19
BÖLÜM II	21
YÖNTEM	21
2.1. ÖRNEKEM	21
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	22
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	23
2.2.2. Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Yetişkin Formu (Yetişkin EKRÖ)	23
2.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE_II)	24
2.2.4. Beck Depresyon Envanteri (BDE).....	25
2.3. İŞLEM.....	25
2.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	26
BÖLÜM III	27
BULGULAR	27
3.1. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ, YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİ VE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİNE İLİŞKİN T-TESTİ BULGULARI	27
3.2. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA REDDİNİN YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİNİ YORDAMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ SONUÇLARI	30
3.2.1. Anneden Algılanan Kabul veya Reddin Kaçınmacı Bağlanma Özellikliğini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	31

3.2.2. Anneden Algılanan Kabul veya Reddin Kaygılı Bağlanma Özelliğini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	32
3.2.3. Babadan Algılanan Kabul veya Reddin Kaçınmacı Bağlanma Özelliğini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	33
3.2.4. Babadan Algılanan Kabul veya Reddin Kaygılı Bağlanma Özelliğini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	34
3.3. YETİŞKİNLİKTEKİ BAĞLANMA ÖZELLİKLERİNİN DEPRESİF BELİRTİLERİ YORDAMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ SONUÇLARI	34
3.3.1. Yetişkinlikteki Kaçınmacı Bağlanma Özelliğinin Depresif Belirtileri Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	35
3.3.2. Yetişkinlikteki Kaygılı Bağlanma Özelliğinin Depresif Belirtileri Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	35
3.4. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA REDDİNİN DEPRESİF BELİRTİLERİ YORDAMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ SONUÇLARI	36
3.4.1. Anneden Algılanan Kabul veya Reddin Depresif Belirti Düzeylerini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	37
3.4.2. Babadan Algılanan Kabul veya Reddin Depresif Belirti Düzeylerini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	38
3.5. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA REDDİ İLE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİNİN ARACI (<i>MEDIATOR</i>) ROLÜNÜN İNCELENMESİNE İLİŞKİN ANALİZLER	39
3.5.1. Algılanan Anne Kabul Reddi Alt Boyutlarının Kişilerin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Yetişkinlikteki Bağlanma Özelliklerinin Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	40

3.5.1.1. Anneden Algılanan Sıcaklığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	42
3.5.1.2. Anneden Algılanan İhmalin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	44
3.5.1.3. Anneden Algılanan Sıcaklığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	45
3.5.1.4. Anneden Algılanan Saldırganlığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	47
3.5.1.5. Anneden Algılanan İhmalin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	48
3.5.2. Algılanan Baba Kabul Reddi Alt Boyutlarının Kişilerin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Yetişkinlikteki Bağlanma Özelliklerinin Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	50
3.5.2.1. Babadan Algılanan Sıcaklığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	52
3.5.2.2. Babadan Algılanan Saldırganlığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	53
3.5.2.3. Babadan Algılanan İhmalin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	55

3.5.2.4. Babadan Algılanan Ayrışmamış Reddin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	56
3.5.2.5. Babadan Algılanan Sıcaklığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	58
3.5.2.6. Babadan Algılanan Saldırganlığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	59
3.5.2.7. Babadan Algılanan İhmalin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	61
3.5.2.8. Babadan Algılanan Ayrışmamış Reddin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	62
3.5.3. Algılanan Anne ve Baba Kabul Reddinin Kişilerin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Yetişkinlikteki Bağlanma Özelliklerinin Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları ..	64
3.5.3.1. Anneden Algılanan Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	65
3.5.3.2. Anneden Algılanan Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	67
3.5.3.3. Babadan Algılanan Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	68

3.5.3.4. Babadan Algılanan Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	70
BÖLÜM IV	74
TARTIŞMA	74
4.1. CİNSİYET İLE ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ, YETİŞKİNLİKTEKİ BAĞLANMA ÖZELLİKLERİ VE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	74
4.1.1. Cinsiyet ile Algılanan Ebeveyn Kabul veya Red Düzeyi Arasındaki İlişki	74
4.1.2. Cinsiyet ile Yetişkin Bağlanma Özellikleri Arasındaki İlişki	77
4.1.3. Cinsiyet ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişki	78
4.2. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ İLE YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	79
4.2.1. Algılanan Anne Kabul veya Red Düzeyi ile Yetişkin Bağlanma Özellikleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	79
4.2.2. Algılanan Baba Kabul veya Red Düzeyi ile Yetişkin Bağlanma Özellikleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	81
4.3. YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİ İLE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	83
4.4. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ İLE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	84
4.4.1. Algılanan Anne Kabul veya Red Düzeyi ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	85

4.4.2. Algılanan Baba Kabul veya Red Düzeyi ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	86
4.5. ALGLANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ VE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE BAĞLANMA ÖZELLİKLERİNİN ARACI ROLÜNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER	87
4.6. GENEL TARTIŞMA	89
4.7. KLİNİK DOĞURGULAR	92
4.8. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI VE İLERİKİ ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER	93
KAYNAKLAR	95
EKLER.....	104

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 2.1. Katılımcılara Ait Demografik Özellikler	22
Tablo 3.1. Katılımcıların EKRÖ Anne Formu Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	28
Tablo 3.2. Katılımcıların EKRÖ Baba Formu Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	29
Tablo 3.3. Katılımcıların YİYE II Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması ..	29
Tablo 3.4. Katılımcıların BDE Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	29
Tablo 3.5. EKRÖ Anne Formu ve EKRÖ Baba Formu Boyutları ve YİYE II Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu	31
Tablo 3.6. EKRÖ Anne Formu Boyutlarının YİYE II Kaçınma Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	31
Tablo 3.7. EKRÖ Anne Formu'nun Boyutlarının YİYE II Kaygı Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	32
Tablo 3.8. EKRÖ Baba Formu'nun Boyutlarının YİYE II Kaçınma Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	33
Tablo 3.9. EKRÖ Baba Formu Boyutlarının YİYE II Kaygı Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	34
Tablo 3.10. YİYE II Kaçınma Alt Boyutunun Depresif Belirtileri (BDE puanı) Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	35
Tablo 3.11. YİYE II Kaygı Alt Boyutunun Depresif Belirtileri (BDE puanı) Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	35
Tablo 3.12. EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu Boyutları ve BDE Puanlarına İlişkin Korelasyon Tablosu	37
Tablo 3.13. EKRÖ Anne Formu Boyutlarının BDE Puanlarını Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	37
Tablo 3.14. EKRÖ Baba Formu Boyutlarının BDE Puanlarını Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	38

Tablo 3.15. YİYE II Alt Boyutları ve BDE Puanlarına İlişkin Korelasyon Tablosu	40
Tablo 3.16. EKRÖ Anne Formu Alt Boyutları ve BDE Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	41
Tablo 3.17. EKRÖ Anne Formu Alt Boyutları ve YİYE II Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	41
Tablo 3.18. EKRÖ Anne Formu Alt Boyutları, Depresif Belirti Düzeyi ve Bağlanma Özellikleri İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri	42
Tablo 3.19. EKRÖ Anne Formu'nun Sıcaklık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	43
Tablo 3.20. EKRÖ Anne Formu'nun İhmal Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	44
Tablo 3.21. EKRÖ Anne Formu'nun Sıcaklık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	46
Tablo 3.22. EKRÖ Anne Formu'nun Saldırganlık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	47
Tablo 3.23. EKRÖ Anne Formu'nun İhmal Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	49
Tablo 3.24. EKRÖ Baba Formu Alt Boyutları ve BDE Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	50
Tablo 3.25. EKRÖ Baba Formu Alt Boyutları ve YİYE II Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	51
Tablo 3.26. EKRÖ Baba Formu Alt Boyutları, Depresif Belirti Düzeyi ve Bağlanma Özellikleri İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri	51

Tablo 3.27. EKRÖ Baba Formu'nun Sıcaklık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	52
Tablo 3.28. EKRÖ Baba Formu'nun Saldırganlık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	54
Tablo 3.29. EKRÖ Baba Formu'nun İhmal Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	55
Tablo 3.30. EKRÖ Baba Formu'nun Ayrışmamış Red Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	57
Tablo 3.31. EKRÖ Baba Formu'nun Sıcaklık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	58
Tablo 3.32. EKRÖ Baba Formu'nun Saldırganlık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	60
Tablo 3.33. EKRÖ Baba Formu'nun İhmal Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	61
Tablo 3.34. EKRÖ Baba Formu'nun Ayrışmamış Red Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	63
Tablo 3.35. EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu Toplam Puanları ve BDE Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	64
Tablo 3.36. EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu Toplam Puanları ve YİYE II Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	65

Tablo 3.37. EKRÖ Toplam Puanları, Depresif Belirti Düzeyi ve Bağlanma Özellikleri İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri	65
Tablo 3.38. EKRÖ Anne Formu Toplam Puanının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	66
Tablo 3.39. EKRÖ Anne Formu Toplam Puanının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	67
Tablo 3.40. EKRÖ Baba Formu Toplam Puanının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	69
Tablo 3.41. EKRÖ Baba Formu Toplam Puanının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	70
Tablo 3.42. Anneden Algılanan Kabul veya Red Düzeyi ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişkide Aracı Rol Oynayan Bağlanma Boyutları..	73
Tablo 3.43. Babadan Algılanan Kabul veya Red Düzeyi ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişkide Aracı Rol Oynayan Bağlanma Boyutları..	73

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 3.1.	Algılanan Anne Sıcaklığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	44
Şekil 3.2.	Algılanan Anne İhmalinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	45
Şekil 3.3.	Algılanan Anne Sıcaklığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları ..	47
Şekil 3.4.	Algılanan Anne Saldırganlığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	48
Şekil 3.5.	Algılanan Anne İhmalinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları ..	50
Şekil 3.6.	Algılanan Baba Sıcaklığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	53
Şekil 3.7.	Algılanan Baba Saldırganlığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	55
Şekil 3.8.	Algılanan Baba İhmalinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	56
Şekil 3.9.	Algılanan Baba Ayrışmamış Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	58

Şekil 3.10.	Algılanan Baba Sıcaklığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları ..	59
Şekil 3.11.	Algılanan Baba Saldırganlığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	61
Şekil 3.12.	Algılanan Baba İhmalinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları ..	62
Şekil 3.13.	Algılanan Baba Ayırışmamış Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	64
Şekil 3.14.	Algılanan Anne Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	67
Şekil 3.15.	Algılanan Anne Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	68
Şekil 3.16.	Algılanan Baba Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	70
Şekil 3.17.	Algılanan Baba Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	71
Şekil 3.18.	Algılanan Anne ve Baba Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma ve Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları	72

EKLER DİZİNİ

	Sayfa No
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	104
EK 2. Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Anne Formu (Yetişkin EKRÖ)	105
EK 3. Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Baba Formu (Yetişkin EKRÖ)	110
EK 4. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE_II)	115
EK 5. Beck Depresyon Envanteri (BDE)	117

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çocukluk döneminin en belirleyici deneyimleri ebeveynlerle kurulan ilişkilere dayanmaktadır. Psikoloji kuramlarının birçoğu bu yaşantılar üzerinde durmuştur ve çocukluk döneminin bireylerin yaşamında son derece önemli bir yere sahip olduğu görüşündedirler (Freud, 1949; Watson, 1928; Bowlby 1951; Erikson, 1963; Berne 1972). Çocuklukta ebeveynle kurulan bağın etkisi kişilerin yetişkinlik döneminde kuracağı ilişkilere de yansımaktadır. Bu bağlamda kişilerin yetişkinlik döneminde yakın ilişkilerinde kurduğu bağı anlamlandırabilmek için, o kişinin çocukluk döneminde ebeveyniyle kurduğu ilişkinin kalitesinin bilinmesinin önemli olacağı düşünülmektedir. Bu tez kapsamında çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddi, yetişkin bağlanma biçimleri ve depresif belirtiler arasındaki ilişki incelenmiştir. Aşağıda öncelikli olarak ebeveyn kabul reddi kuramı ve bağlanma kuramı tanıtılmıştır. Ardından araştırmanın amacı ve soruları aktarılmıştır.

1. 1. EBEVEYN KABUL VE REDDİ KURAMI

Ebeveyn çocuk ilişkisinin kişinin psikolojik gelişimi üzerindeki etkilerini açıklamaya çalışan kuramlardan biri Ronald P. Rohner (1975, 1986) tarafından geliştirilmiş olan Ebeveyn Kabul ve Reddi Kuramı'dır (EKAR, Parental Acceptance and Rejection Theory- PARTheory). Rohner, EKAR Kuramı'nı çocuğun anne-babası tarafından kabul veya red edilmesinin çocuğun genel uyumu üzerindeki etkilerini araştıran bir "sosyalizasyon" kuramı olarak tanımlamıştır. Bu kurama göre, çocuklukta anne-baba tarafından kabul veya red edilme, bireyin duygusal, davranışsal ve sosyal-bilişsel gelişimini etkilemektedir (Rohner, 1986).

Rohner (1975), kuramında evrensel bir yaklaşım benimsemiştir ve insan davranışının, kültürden bağımsız olarak, genellenebilir ilkelerini tanımlamayı amaçlamıştır. Kuramın temel varsayımı; dünyadaki tüm insanların onlar için önemli olan kişilerden sıcaklık

alma ihtiyacında olduğudur. Bu ihtiyaç, kültür, ırk, fiziksel özellikler, sosyal statü, dil, coğrafya gibi birçok kısıtlayıcı koşuldan bağımsız olarak tüm insanlıkta bulunmaktadır.

EKAR, belli ebeveyn davranışlarını, bu davranışların çocuk ve yetişkinlerdeki zihinsel tasarımlarının öncüllerini ve sonuçlarını tanımlamaya çalışan bir kuramdır. EKAR Kuramı'nda bir yandan ebeveynliğin kalitesi incelenirken, bir yandan da bunun çocuk ve yetişkinlerdeki olası sonuçları ele alınmaktadır. Tüm insanlar için çocukluklarında kendilerini yetiştiren insanlar (ebeveynleri/anne babaları) çok önemlidir. Bu nedenle çocukları, anne-babaları tarafından kabul veya reddedilmek kadar etkileyen başka hiçbir yaşantı yoktur (Öngider, 2006).

Kuramda ebeveyn kabulü, şefkat, sıcaklık, destek, ilgi, bakım gibi sevginin ön plana çıktığı durumlara işaret etmektedir. Reddetme ise, bu gibi durumların olmadığı ve hatta çocuğa karşı belirgin bir şekilde sözel veya fiziksel şiddetin sergilendiği davranışları içerir.

EKAR Kuramı, temel olarak “ebeveynliğin sıcaklık boyutu” olarak adlandırılan, ebeveyn-çocuk etkileşimine odaklanmıştır.

1. 1. 1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu (Warmth Dimension)

Rohner, (1986) ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri kabul veya red edici davranışları iki uçlu bir uzantı üzerinde değerlendirmektedir. Rohner'e göre tüm insanlar çocukluklarında kendilerine bakan kişilerden az ya da çok sıcaklık ve sevgi gördükleri için, bu uzantı üzerinde algılamış oldukları sıcaklığa (veya soğukluğa) göre belirli bir noktaya yerleştirilebilirler. EKAR Kuramı'nda ebeveynliğin “Sıcaklık Boyutu” (Warmth Dimension) olarak adlandırılan bu uzantının olumlu ucunda sıcaklık, yakınlık, sevgi ve şefkatin yer aldığı “ebeveyn kabulü”, uzantının olumsuz ucunda ise sıcaklık ve sevginin olmadığı bunun tersine fiziksel ve/veya sözel yaralayıcı davranışların sergilendiği, “reddedici” bir ebeveyn tutumu vardır.

Sıcaklık boyutu, çocuk ile kendisine bakanlar arasındaki sosyal etkileşim üzerine vurgu yapar ve aynı zamanda, bu sosyal etkileşimin çocuğun zihnindeki tasarımına işaret eder. Çocuğun zihinsel tasarımı, sevildiği ve kabul edildiğine ya da sevilmediği ve reddedildiğine dair öznel algısıdır. Kurama göre, kabul ya da redde yol açan ebeveyn davranışlarının kültürel olarak farklılık gösterebileceği, ancak özellikle öznel reddedilme algısının değişik toplumlarda kendilik değeriyle ilgili benzer sonuçları doğuracağı düşünülmektedir ve bu görüş kuramın öne sürdüğü en önemli savdır (Rohner, 1986, 2000).

Sıcaklık alma ihtiyacının, kültür, ırk, fiziksel özellikler, sosyal statü, dil, coğrafya gibi diğer kısıtlayıcı koşullardan bağımsız olarak tüm insanlıkta bulunduğu öne sürülmektedir (Rohner, 1986, 2000) . Çocuklar normal bir gelişim için ebeveynlerinden olumlu tepki alma ihtiyacı içindedirler. Bu ihtiyacın yeterince karşılanmaması kişinin işlevlerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır (Rohner, 1975, 1986, 1999b).

EKAR Kuramı'na göre ebeveynler çocuklarını kabul ettiklerini, fiziksel (sarılma, öpme, okşama, rahatlatma gibi) ya da sözel (övme, iltifat etme, çocuğa veya çocuk hakkında güzel şeyler söyleme gibi) olarak ifade edebilir. Bunların yanı sıra, ebeveynler çocuklarını kabul etmelerini, bakım verme, destekleme, sevgi gösterme gibi davranışsal ifadelerle ortaya koyarlar (Öngider, 2006).

Rohner'e (1986) göre, sıcaklık boyutunun diğer ucu yani olumsuz ucuna bakıldığında, ise ebeveynler çocuklarına karşı dört farklı şekilde "reddedici" olabilirler: (1) Anne-babalar çocuklarından sıcaklıklarını, sevgi ve şefkatlerini esirgeyebilirler. (2) Çocuklarına karşı düşmanlık hissedip, saldırgan davranabilirler. (3) Çocuklarına karşı kayıtsızlık içerisinde, çocuklarını ihmal edebilirler. (4) Çocuk, görünürde belirgin bir ihmal, saldırganlık ya da soğukluk olmadığı halde ebeveynleri tarafından sevilmediğine inanabilir ("ayrışmamış red"). Rohner'e göre (2000) kritik olan anne-babanın nasıl davrandığından çok, çocuğun bu davranışları nasıl algıladığı ve anlamlandırdığıdır.

Düşmanlık çocuğa karşı hissedilen öfke, kızgınlık, nefret, kötü niyet gibi duyguları içerir. Diğer yanda, kayıtsızlık, anne-babanın çocuğa karşı ilgisiz, kayıtsız oluşu ya da

çocuğun anne-babanın umurunda olmayışıdır. Saldırganlık ve ihmal büyük ölçüde bu içsel duyguların davranışsal ifadeleridir. Saldırganlık kişinin bir başka insanı, kendisini veya (sembolik olarak) bir nesneyi fiziksel veya psikolojik olarak incitme kastı ile yaptığı davranışlardır. Saldırganlık davranış düzeyinde fiziksel ve sözel olarak ortaya çıkar. Fiziksel saldırganlık vurma, itme, ısırma, yakma, tırmalama gibi davranışları içerir. Diğer yanda sözel saldırganlık alay etme, küçük düşürme, küfür etme, karalama, suç atma gibi davranışları içerir (Rohner, 1986).

EKAR Kuramı'nda, anne-baba çocuğun fiziksel, sağlık, eğitimsel ya da bir başka deyişle çocuğun gereksinimleri ile ilgilenmediğinde veya çocuğun ihtiyaçlarını, endişelerini, arzularını ve ilgilerini göz ardı ettiğinde, bu ister çocuk tarafından ifade edilsin, ister anne-baba tarafından bildirilsin, “ihmal” olarak tanımlanmaktadır (Rohner, 1986). İhmalin en iyi göstergelerinden birisi anne-babanın fiziksel veya ruhsal olarak çocuğun yanında olmamasıdır. Fiziksel olarak yanında olmaması anlaşılabilir, ancak ruhsal açıdan yanında olmamak gözle görülebilir bir durum olmadığı için değerlendirilmesi zordur. Anne veya baba fiziksel olarak vardır ancak ebeveynler çocuklarının ruhsal açıdan onlara ulaşmasına izin vermezler. Böyle bir durumda anne-baba çocuğa tepki vermez veya onunla etkileşime girmez.

“Ayrışmamış red” ise, red davranışları hiç ortada olmamasına rağmen, çocuğun kendisini sevilmeyen, istenmeyen veya red edilmiş gibi hissetmesini içerir (Rohner, 1986). “Ayrışmış” red ile “ayrışmamış” red arasındaki farkın açıklanması önemlidir. Ayrışmış red, davranış düzeyinde saldırganlık ve/veya ihmal olarak gözlenebilir veya öznel olarak, kişi tarafından düşmanlık ve/veya kayıtsızlık duyguları olarak yaşanabilir. Oysa, diğer yanda, ayrışmamış red, sadece kişinin -ortada açıkça gözlenebilen red göstergeleri olmamasına rağmen- sevilmediğiyle ilgili öznel yaşantılarını kapsar (Çetin, 2005).

Çocuğun ebeveynlerinden algıladığı kabul veya red, o kişinin yetişkinlikteki psikolojik uyumunu da etkiler. Bu nedenle EKAR kuramına göre çocukluk yaşantıları yaşam boyu etkisini sürdürmektedir. Bir başka deyişle, EKAR Kuramı, anne-baba tarafından

kabullenilme veya reddedilme konusunu, döllemeden ölüme uzanan bir gelişim süreci içerisinde ele alır (Rohner, 2000).

1. 1. 2. EKAR Kuramı'nın Test Edildiği Çalışmalar

Rohner ve arkadaşları, kuramı test etmek üzere, birçok ülkede gözlemler yapmış ve çeşitli ölçekler geliştirmişlerdir. Çok farklı toplumlarla yapılan çalışmalar doğrultusunda EKAR Kuramının önemli bir yere sahip olduğu gösterilmiştir (Khalaque ve Rohner, 2002a). Bu bölümde kuramın önemini vurgulayan çalışmalar özetlenecektir.

Kuramı test etmek üzere yapılmış olan kültürler arası çalışmalara örnek teşkil edecek bir çalışma Rohner ve arkadaşları tarafından (1980) yapılmıştır. Bu çalışmada Amerikalı ve Meksikalı 490 çocuk algıladıkları ebeveyn kabul reddi ve psikolojik uyumları açısından incelenmiştir. Sonuçlar reddin her iki grupta da çocuğun psikolojik uyumu üzerinde bozucu etkiye sahip olduğunu ve cinsiyet ve ırk açısından herhangi bir farkın görülmediğini göstermiştir.

Kuramın önemini gözler önüne sermek açısından gerçekleştirilmiş olan bir diğer önemli çalışma ise Khalaque ve Rohner (2002b) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada araştırmacılar, farklı toplumlarda kuramın çalışıldığı araştırmaları bir arada değerlendirmeyi hedeflemişlerdir. Bu amaçla 1975 yılından 2000 yılına kadar yapılan 51 çalışmayı analize tabi tutmuşlardır. Araştırmada değerlendirilen çalışmaların örnekleme; Amerika, Çin, Hindistan, Kore, Karayipler, Mısır, Pakistan ve Türkiye'den gelmektedir. Sonuçlar kültür farkı gözetmeksizin, algılanan ebeveyn kabul veya reddinin kişinin psikolojik uyumunda önemli rol oynadığını göstermiştir.

Khalaque ve Rohner'in (2002b) yapmış olduğu meta-analiz çalışması Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği'nin yetişkin formunu kullanan çalışmaları içermektedir. Bu kuramın çocuk formunu içeren çalışmaların dahil edildiği bir diğer meta-analiz çalışması ise yine Khalaque ve Rohner (2002a) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada da 1977 yılından 2000 yılına kadar yapılan 43 çalışma analize tabi tutulmuştur. Araştırmanın

örneklemine, Amerikalılar, Afrika kökenli Amerikalılar, Asya kökenli Amerikalılar, Avrupa Kökenli Amerikalılar, Latin Amerikanlılar ve Karayipliler oluşturmıştır. Sonuçlar, etnik farklılıklardan bağımsız olarak algılanan ebeveyn kabul veya reddinin çocuğun psikolojik uyumunda önemli rol oynadığını göstermiştir.

Kuramla ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında, kültürlerarası çalışmalara örnek teşkil eden Mamiyev’in (2005) tez çalışması dikkat çekmektedir. Mamiyev, Türkiye’de okuyan Türkmenistanlı erkek üniversite öğrencilerini Türk üniversite öğrencileriyle, algıladıkları ebeveyn kabul reddi, eş kabul reddi ve psikolojik uyumları açısından karşılaştırmıştır. Bulgular, Türk ve Türkmen öğrencilerin algıladıkları ebeveyn kabul reddi ve eş kabul reddi açısından benzer olduğunu, psikolojik uyumları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığını göstermiştir. Böylelikle bu çalışmada da kuramın kültür farkı gözetmediğine yönelik bulgular desteklenmiştir.

Ebeveynlerden algılanan kabul ve red ile psikolojik uyum arasındaki korelasyonlara dayanan bulgular, yukarıda da özetlendiği gibi kültürlerarası ve kültür içi çalışmalardan gelmektedir ve bu bulgular doğrultusunda EKAR Kuramı’nın kişilik alt kuramı ortaya çıkmıştır (Rohner, 1986, 1999a, 2002). Bu doğrultuda aşağıda kuramın kişilik alt boyutu özetlenmiştir.

1. 1. 3. EKAR Kuramı’nın Kişilik Alt Kuramı

Kişilik alt kuramı EKAR Kuramı’nda yer alan 3 alt kuramlarından biridir. Kişilik alt kuramının 2 sorusu bulunmaktadır. Bunlar; 1) Bütün çocuklar, kültür, ırk, cinsiyet, dil gözetmeksizin, ebeveynlerinden kabul veya red algıladıklarında aynı yönde mi tepki verirler? 2) Algılanan ebeveyn kabul reddinin etkileri çocukluktan yetişkinliğe taşınır mı?(Rohner& Britner, 2002).

EKAR Kuramı’nda dünyanın çeşitli ülkelerinde anne-babaları tarafından reddedilmiş çocuk veya yetişkinleri tanımlayan en belirgin özellikler ele alınmıştır. Başka bir deyişle, anne baba tarafından reddedilmenin kişilik üzerinde en belirleyici gözüken etkileri üzerinde durulmuştur. Kuramda öne çıkan yedi kişilik özelliği bulunmaktadır.

Bu kişilik özellikleri olumlu uçtan olumsuz uca uzanan bir boyut şeklinde düşünülmelidir. Dolayısıyla tıpkı kuramın sıcaklık boyutunda olduğu gibi kişilik boyutlarında da her birey, her bir kişilik boyutunun belli bir noktasında yer almaktadır (Rohner, 1986).

EKAR Kuramı, kişilerin reddedildiği durumlarda, aşağıda özetlenen yedi kişilik özelliğinin olumsuz uçlarında yer aldıklarını öne sürmektedir (Khalaque ve Rohner, 2002). Aşağıda sıralanan yedi kişilik özelliği red durumlarında kişilerin yer alacağı olumsuz uçları ifade etmektedir.

- 1) Bağımlılık veya savunucu bağımsızlık
- 2) Duygusal tepkisizlik (duyarsızlık)
- 3) Düşmanlık, saldırganlık, pasif saldırganlık veya düşmanlık/ saldırganlığın denetimiyle ilgili sorunlar
- 4) Olumsuz öz saygı
- 5) Olumsuz öz yeterlik
- 6) Duygusal tutarsızlık
- 7) Olumsuz dünya görüşü

Bu maddelerin açıklanmasına geçilmeden önce vurgulanması gereken önemli bir nokta yukarıda sıralanan özelliklerin birbirleriyle ilişkili olduğu ve bir alanda yaşanan olumsuzluğun diğer alanları da etkileyebileceğidir. Dolayısıyla bu özelliklerin hiçbirisi diğerlerinde bağımsız olarak düşünülmemektedir (Rohner, 1985).

Kuramda *bağımlılık* kavramı, duygusal destek, bakım, ilgiye duyulan içsel, psikolojik istek ve arzuya işaret etmektedir. Bu kavram iki ucu olan bir boyut üzerinden düşünülür; bu boyutun bir ucu bağımlılık iken diğer ucu savunucu bağımsızlıktır. Ebeveynleri tarafından red algılayan kişilerin boyutun hangi ucunda yer alacakları, kişiden kişiye göre değişir. Boyutun bağımlılık ucuna yakın yer alan kişiler, kendileri için önemli olan diğerlerinden olumlu tepki almak konusunda aşırı hassas davranırken, bağımsızlık ucuna yakın yer alan kişiler olumlu tepki alma ihtiyacı ve arzusunda olmadıklarını savunurlar. Boyutun bağımsızlık ucu, sağlıklı bir bağımsızlık ya da başka

bir değişle otonomiye işaret etmez. Kişiler algıladıkları reddin yarattığı incinmeden dolayı öfke, güvensizlik ve olumsuz duygular eşliğinde “kimseye ihtiyaçlarının olmadığını” dile getirirler. Bu sayede kişiler, kendilerini reddedenleri reddetmiş olurlar (Rohner& Khaleque, 2007).

Rohner’e (1985) göre *duygusal tepkisizlik* şu şekilde meydana gelmektedir; algılanan reddin bir sonucu olarak kişiler reddin yarattığı acı hissinden korunmak için kendilerini duygusal açıdan kapatırlar. Bu nedenle duygusal olarak tepkisiz insanlar haline gelirler. Bunun yanı sıra red algılamış olmak kişilerde öfke hissine yol açabilir. Bazı kişiler öfkelerini otaya koyarken bazıları ise içlerinde tutarlar. Bu nedenle red algılamış kişilerde öfkenin yol açtığı *düşmanlık ve saldırganlığın* denetiminde sorunlar ortaya çıkar. Bununla beraber sevgiyi hissetmek ve ona erişmekle ilgili olarak da sorunlar yaşarlar. Yaşanan reddin sonucunda kendilerini seilmeyen, istenmeyen bireyler olarak algıladıkları için *öz saygı* ve *öz yeterlilikleri* de sarsıntıya uğrayabilmektedir.

Yukarıda özetlenenlere ek olarak, öfke, benliğe yönelik olumsuz duygular ve red algılamının olumsuz sonuçları eşliğinde kişiler stresle etkili bir şekilde baş edemedikleri için, bu kişilerde *duygusal tutarsızlık* meydana gelmektedir. Kabul algılamış kişilere oranla baş edilebilir olan stresli bir durumda bile olayı işin içinden çıkılamaz görür ve bunun doğrultusunda yoğun üzüntü yaşarlar. Bütün bunların etkisiyle *olumsuz dünya görüşü* oluşturmaya başlarlar (Rohner& Khaleque, 2007).

EKAR Kuramının kişilik alt kuramına göre, yetişkinlerin duygusal güvenliği ve iyilik halleri, çocuklukta ebeveynlerden algılanan kabul ve reddin yanı sıra, onların yetişkinlikteki bağlanma figürleriyle olan ilişkilerinin kalitesine de bağlıdır. Dolayısıyla yakın ilişkideki eşten algılanan kabul ve reddin yetişkinin kişiliğinde ve psikolojik uyumunda önemli bir etkisi vardır (Rohner& Khaleque, 2007).

Kişilerin, önemli diğerlerinden ve bağlanma figürlerinden olumlu tepkiler elde etmeye yönelik duydukları ihtiyaç güçlü bir motivasyondur ve bu ihtiyaç gerek çocuklukta ebeveynleri tarafından gerekse yetişkinlikte yakın ilişki partnerleri tarafından doyurulmadığı zaman, kişiler duygusal ve davranışsal olarak kendine özgü yollarla

tepki verirler. Buna dayanarak kişilik alt kuramına göre red algılayan kişiler kaygılı ve güvensizdirler (Rohner, 1985).

Buraya kadarki bölümlerde EKAR Kuramı tanıtılmaya çalışılmış ve kuramın kişilik alt kuramı özetlenmiştir. Sonraki bölümde kuram açısından, ailede babanın önemi aktarılmış ve ardından EKAR Kuramı ve psikolojik rahatsızlıklar arasındaki ilişki özetlenmiştir.

1. 1. 4. EKAR Kuramı’nda Babanın Rolü ve Önemi

Birçok insan için hayatta ana tatmin ve acı kaynağı diğerleriyle kurulan kişisel ilişkilerdir (Duck,1988, 1991; Rohner, 1994, 1999a). Çocuklar için ise en güçlü etkiye sahip olanlar ebeveynlerdir (Rohner& Veneziano, 2001).Ebeveynlikle ilgili çalışmalar gözden geçirildiğinde, çocuğun gelişiminde babanın önemini vurgulayan çok fazla çalışmaya rastlanmamakla birlikte ilk çalışma Peterson ve arkadaşları (1959) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, “sorunlu” ve “normal” çocuklarda anne tutumu ve baba tutumunun etkisi incelenmiştir. Sonuçlar, baba tutumunun, çocuğun psikolojik uyumunda en az anne tutumu kadar etkili olduğunu göstermiştir. Daha sonraları Becker’in (1964) yapmış olduğu bir gözden geçirme çalışmasında da çocuğun davranışları üzerinde babanın etkisinin en az annenin etkisi kadar önemli olduğu belirtilmiştir.

Literatürde anne ve babalık üzerine ne ölçüde vurgu yapıldığını gözler önüne sermek açısından önemli olan bir diğer çalışma ise Rohner ve Nielsen’in (1978) yapmış olduğu çalışmadır. Bu çalışmada, 1930- 1976 yılları arasında ebeveyn kabul reddi ile ilişkili 600 araştırma gözden geçirilmiştir. Sonuçlar, bu çalışmaların sadece 108’inde (%17) babanın anıldığını ve babanın anıldığı çalışmaların ise % 70’inin 1960- 1970 yılları içerisinde yapıldığını göstermiştir. Bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere babanın öneminin fark edilmesi yakın bir geçmişe sahiptir. Rohner’e (1975) göre; ekonomik sistemler, politik sistemler, aile yapıları ve diğer sosyo-kültürel faktörler ayırt etmeksizin, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar çocuklar, babanın evin içinde yer aldığı ailelerde anneleri tarafından daha kabul görmektedirler.

Son yıllarda, özellikle 1960 ve 1970’lerde, babanın önemini vurgulayan çalışmalardaki artışın 3 ana etkenden kaynaklandığı düşünülmektedir (Rohner & Veneziano, 2001). Bunlar; 1) Daha önceki çalışmalarda babanın ve baba sevgisinin önemi üzerine bulgular birikmiştir ancak bu yıllara kadar sosyal bilimciler bu bulguları göz ardı etmiştir. 2) Feminist hareketin etkileri, bu yıllarda kendini göstermeye başlamıştır. Kadınların daha fazla iş hayatına atılmasıyla, çocuk bakımında babanın da anneye eşit role sahip olması gerektiği görüşü, ev içerisinde babaları daha aktif bir role sokmaya başlamıştır. Böylelikle sosyal bilimciler feminist hareketin doğrudan veya dolaylı etkisiyle baba ve baba sevgisi üzerine daha fazla konsantre olmaya başlamışlardır. 3) 1990’larda sosyal bilimciler, istatistikte çok değişkenli analizleri kullanmaya başlamışlardır. Bu analizler doğrultusunda çocuğun psikolojik uyumu üzerinde babanın etkisi daha net ortaya koyulmaya başlamıştır.

EKAR Kuramı’nda babanın önemini vurgulayan bir çalışma Veneziano (2000) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Afrika kökenli ve Avrupa kökenli toplam 281 Amerikan ailesi psikolojik uyumları açısından incelenmiştir. Sonuçlar Avrupa kökenli Amerikalılarda baba kabulünün anne kabulüne oranla gençlerin psikolojik uyumlarında daha anlamlı olduğunu, Afrika kökenli Amerikalılarda ise hem anne hem de baba kabulünün gençlerin psikolojik uyumlarında anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Yukarıda özetlenen çalışmalar, kişinin psikolojik uyumunda babanın da en az anne kadar önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu tez kapsamında da anneye ilişkin algılanan kabul veya reddin yanı sıra babaya ilişkin algılanan kabul veya red incelenecektir.

EKAR Kuramı’nda babanın önemini vurgulayan çalışmaların sunulmasının ardından bir sonraki bölümde de kuramın psikolojik rahatsızlıklarla ilişkisi özetlenmiştir.

1. 1. 5. EKAR Kuramı ve Psikolojik Rahatsızlıklar

EKAR Kuramı'yla ilgili çalışmalarda üzerinde durulan en önemli konu, daha önce de sözü edildiği gibi algılanan ebeveyn kabulü veya reddinin kişinin psikolojik uyumu üzerine etkisidir. Çalışmalar kuramın doğduğu topraklarla sınırlı kalmamış ve dünyanın birçok ülkesinde EKAR Kuramı'nın etkileri incelenmiştir. Psikolojik uyum ve ebeveyn kabul veya reddi arasındaki korelasyonlarla ilgili önemli bulgular, kültür içi ve kültürler arası çalışmalar ile EKAR Kuramı'nın kişilik alt kuramıyla ilgili çalışmalardan gelmektedir (Rohner, 1986, 1999, 2002). Bu bölümde algılanan ebeveyn kabulü veya reddinin psikolojik rahatsızlıklarla olan ilişkisini gösteren çalışmalar özetlenmiştir.

EKAR Kuramı ve psikolojik rahatsızlıklar arasındaki ilişkiye örnek olabilecek bir çalışma Rohner ve Brothers (1999) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada algılanan ebeveyn reddi ve borderline kişilik bozukluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla borderline kişilik bozukluğu tanısı almış 17 kadın, hiçbir tanı almamış 18 kadınla, algıladıkları ebeveyn kabul veya reddi açısından karşılaştırılmıştır. Sonuçlar tanı almış 17 kadının, kontrol grubuna oranla daha fazla baba reddi rapor ettiklerini göstermiştir. Bu çalışma, hem reddin ilişkili olabileceği hastalıkları ortaya koyması açısından hem de daha önce de sözü edildiği üzere babanın önemini vurgulaması açısından önemli bir çalışmadır.

Başka bir çalışma ise Campo ve Rohner (1992) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada da genç yetişkinlerde algılanan ebeveyn kabul veya reddi ile madde kötüye kullanımı arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu amaçla madde bağımlısı olan 40 kişi (31 erkek, 9 kadın) ile bağımlılığı olmayan 40 (18 erkek, 22 kadın) kişi karşılaştırılmıştır. Sonuçlar; bağımlılığı olan kişilerin olmayanlara kıyasla daha fazla anne ve baba reddi rapor ettiğini, ayrıca baba reddinin anne reddinden istatistiksel olarak daha anlamlı olduğunu göstermiştir.

Bulgular, psikolojik rahatsızlıklar içerisinde 3 tanesinin ebeveyn kabul veya reddi ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir (Rohner& Britner, 2002). Bunlar; 1) Unipolar

depresyon, 2) Davranış problemleri; dışavurum bozukluğu, suç işleme vs. ve 3) Madde kötüye kullanımıdır.

EKAR Kuramı ve davranış problemleri ve madde kötüye kullanımı arasındaki ilişki tezin kapsamı dışında olduğu için sadece depresyonla ilgili çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

1. 1. 5. 1. EKAR Kuramı ve Depresyon

Daha önce de sözü edildiği gibi, ebeveyn reddi psikolojik ve davranışsal problemlerin önemli bir belirleyicisidir (Rohner& Britner, 2002). Psikolojik rahatsızlıklardan biri olan depresyonda, gelişim, öğrenme, genetik ve fizyolojik faktörler gibi birçok faktörün önemli rolü olduğu düşünülmektedir (Otto, Pava & Sprich- Buckminster, 1996).

EKAR Kuramı ve depresyon ilişkisine bakıldığında, çocuklukta algılanan ebeveyn reddi, çocuk, ergen ve yetişkinlerde cinsiyet ayrımı yapmaksızın ancak daha çoğunlukla kadınlarda depresif belirtilerin gelişiminde ilişkili bulunmuştur. Bir başka deyişle, red algılayan kadınların red algılayan erkeklere oranla daha fazla depresif belirti geliştirdikleri ancak red algılayan kişilerde cinsiyetler arasında depresif belirti geliştirme yönünde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (Reinberz, Giaconia, Hauf, Wasserman & Silverman, 1999). Bazı çalışmalar ise ebeveyn sevgisi ve kabulünün koruyucu etkisine odaklanmıştır. Örneğin; ebeveyn sıcaklığı ve sevgisinin çocuk, ergen ve yetişkinlerde daha az depresif duygudurumla ilişkili olduğunu ve ergenleri stresli durumlar karşısında yaşayacakları duygu düşüşünden koruduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Belsky & Pensky, 1988; Greenberg & Chen, 1996).

Konu ile ilgili boylamsal çalışmalar da önemli bulgular sunmaktadır; çocuklukta algılanan reddin ergenlik ve yetişkinlikte depresif belirtilerin gelişiminde yordayıcı olduğuna dair görüş birliği söz konusudur (Örn., Chen ve ark., 1995; Ge ve ark., 1994; Ge ve ark. 1996; Lefkowitz & Tesiny, 1984; Peterson ve ark., 1991; Robertson & Simons, 1989).

Algılanan ebeveyn reddinin doğrudan veya dolaylı olarak depresyonun etiyolojisiyle ilişkili olduğu da düşünülmektedir (Rohner& Britner, 2002). Baron ve Kenny'e göre (1986) algılanan ebeveyn reddi ve depresyon arasındaki ilişkide, ebeveyn reddine bağlı olarak oluşan bir takım etmenler aracı değişken olmaktadır. Bu etmenlerin başında ise zarar gören benlik saygısı yer almaktadır. Bir diğer deyişle, reddi deneyimlemek olumsuz benlik saygısına yol açar ve olumsuz benlik saygısı kişilerin depresyona girmesinde önemli bir rol oynar (Garber ve ark., 1997; Robertson& Simons, 1989, Simons & Miller, 1987; Wind & Silvern, 1994).

Yukarıda özetlenen çalışmalarda görüldüğü üzere, kişilerin depresif belirtiler göstermesinde çocuklukta ebeveynleriyle kurmuş olduğu ilişki önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle kişilerin yetişkinlik döneminde depresif belirti göstermeleri durumunda ebeveyn ve çocuk ilişkisinin incelenmesi önem arz etmektedir.

Sonuç olarak; EKAR Kuramı kişilerin çocukluklarında ebeveynlerinden algıladıkları kabul veya redde bağlı olarak yetişkinlikte psikolojik uyumlarının farklılaşabileceğini savunmaktadır. Bir diğer deyişle, kişilerin yetişkinlikte yaşadığı psikolojik sorunlarda ebeveyn kabul veya reddinin belirleyiciliği söz konusudur. Bu bölüme kadar EKAR Kuramı ayrıntılı olarak tanıtılmaya çalışılmış ve bu çalışma kapsamında depresyonla ilişkisi vurgulanmıştır. Bir sonraki bölümde bu çalışmanın amacına uygun olması bakımından yetişkin bağlanma biçimleri, bağlanma kuramı kapsamında aktarılmıştır.

1. 2. YETİŞKİNLERDEKİ BAĞLANMA BİÇİMLERİ

1. 2. 1. Bağlanma Kuramı

Çocukluk yaşantılarının önemini vurgulayan bir diğer kuram ise Bowlby (1973) tarafından ortaya atılan Bağlanma Kuramı'dır. Bowlby (1953), çocuk ile onu yetiştiren kişi arasındaki ilişkinin önemine dikkat çekerek, "bağlanma" olarak adlandırdığı bu duygusal ilişkinin, çocuğa içinde büyüyebileceği emniyetli bir dünya sağladığını ve bu anlamda çocuğun dış dünyaya ve yeni deneyimlere uzanmasında çok önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır. Bowlby'e (1973) göre her insanın yakın duygusal bağlar

kurmaya ihtiyacı vardır ve bağlanma ilişkisi kişinin psikolojik gelişimini etkilemektedir. Çocuklar fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının ne ölçüde karşılandığına bağlı olarak, temel güven ya da güvensizlik duygusu ve ebeveynlerinden aldıkları ilgiye bağlı olarak yakınlık kurabilme becerisi geliştirirler. Çocuğun ilk yıllarda ebeveynleriyle güvenli bir bağlanma ilişkisi geliştirememesi sonraki yaşamında psikolojik gelişimini aksatmakta ve yetişkinlikte sağlıklı yakın ilişkiler kurma yeteneğini azaltmaktadır (Gerslma, 2000). Ainsworth ve Bowlby'e göre (1991) bağlanma, insanın yaşamındaki önemli kişiler ile (significant others), özellikle stres altındayken yakınlaşmayı arama ve sürdürme ile karakterize olan duygusal bir bağıdır.

Bowlby (1973) ve Ainsworth (1989) bağlanma biçimlerini, erken yaşlarda ebeveyn etkileşimi ile şekillenen, sonraki yıllarda ise yakın ilişkilerdeki beklentileri, inançları, ihtiyaçları, duygu düzenleme stratejilerini ve sosyal davranışları etkileyen örüntüler olarak ele almaktadırlar.

Ainsworth (1969), bağlanmanın belirli özellikleri olduğunu ileri sürmüştür. Bağlanma için öncelikle duygusal bir bağ olmalıdır, bu bağın bir sürekliliği vardır ve kişi yakınlığı sürdürme ihtiyacındadır. Kişi gönülsüz ayrılma durumlarında stres yaşar ve bağlanma figürüyle tekrar bir araya gelince memnun olur. Önemli kişinin kaybında ise yas yaşanır.

Anne ile bebek arasındaki ilişki yakınlık arayışı ile belirginleşmektedir (Hortaçsu, 1991). Zeanah ve arkadaşları (1993), bağlanma ilişkisinin niteliğinin anne ile bebek arasındaki ilişki tarzı ile şekillendiğini belirtmişlerdir. Anne, bebeğin ihtiyaçlarını zamanında ve doğru bir şekilde belirleyip, karşılarsa güvenli bağlanma deneyimleri ortaya çıkmaktadır. Anne yeterince duyarlı ya da olumlu tepkiler sergilemediğinde ise güvensiz bağlanma söz konusu olmaktadır.

Ainsworth ve arkadaşları (1978) çocuklar ve anneleri arasında üç farklı bağlanma biçiminden birinin geliştiğini öne sürmüşlerdir. Bunlar, güvenli (secure), kaygılı/kararsız (anxious-ambivalent) ve kaçınmacı (avoidant) bağlanma biçimleridir. Annesine (bakıcısına) güvenli bağlanmış olarak sınıflandırılan çocuklar, annelerinden

ayrıldıklarında huzursuzluk yaşarlar ancak rahatlıkla çevreyi keşfetmeye çalışırlar. Annesine kaygılı-kararsız bağlanmış olarak sınıflandırılan çocuklar, annelerinden ayrıldıklarında yoğun bir kaygı ve gerilim yaşarlar ve çevresindekilerle iletişim kurmayı reddederler. Çevreyi keşfetme konusunda isteksizdirler. Kaçınmacı bağlanma biçimi ile annelerine bağlanan çocuklarsa, annelerinden ayrıldıklarında çok fazla etkilenmezler ve anneleri geri döndüğünde çok az ilgi gösterirler. Başkalarıyla etkileşim ya da yakınlık kurmaktan kaçınırlar.

1. 2. 1. 1. İçsel Çalışan Modeller

Bağlanma kuramındaki önemli bir kavram da “içsel çalışan modeller (internal working models)”dir. Bowlby’nin kuramına göre, her insanın kendini ve yaşamındaki önemli kişileri algılayış biçimine göre oluşturduğu zihinsel modelleri vardır. İnsanlar yeni ilişkiler kurarken eski anıları ve deneyimlerine dayanan bu modellerden hareket ederler. Bu önemli kişilerle ilgili bilişsel ve duygusal beklentiler ilişkiyi yönlendirdiği gibi, kişinin yarattığı kendilik modeli de bağlanma figürlerinin gözünde ne kadar kabul ve reddedileceğini belirlemektedir. Bağlanma kuramcılarına göre, bu modeller yaşamın ilk aylarında oluşmaya başlar ve ileriki yıllarda da gelişmeye ve değişmeye devam eder (Rothbard ve Shaver, 1994; Diehl ve ark., 1998; Collins ve ark., 2002). Buradan yola çıkılarak bağlanmanın yalnızca çocukluk ile sınırlı olmayıp yaşam boyunca sürdüğüne dikkat çekilmiştir. İlk temel ilişki olan anne çocuk ilişkisi, sonraki yaşam dönemlerindeki bağlanmalar için örnek olur (Pehlivan Türk, 2004).

1. 2. 2. Yetişkinlerde Bağlanma

Hazan ve Shaver (1987) Bowlby’nin bağlanma kuramı temel alınarak, yetişkinlikte romantik ilişkilerde bağlanma biçimleri ve yakın ilişkilerin pek çok yönünün açıklanabileceğini ileri sürmüşlerdir. Ainsworth’a göre (1998), eşle ilişkide rahatlama ve güvenlik arayışı vardır. Bağlanma kuramcılarına göre yetişkinlikteki bağlanmanın davranışsal öğeleri bebeklikte gözlenenlere benzer olmalıdır (Bahadır, 2006). Bebek bağlanma davranışlarının işlevleri; yakınlığı koruma, ayrılığa karşı koyma, güvenli

sığınak ve güvenli üs sağlamadır. Hazan ve Shaver (1994) bu öğelerin kazanılmasında ergenlik boyunca gelişimsel bir ilerleme olduğunu öne sürmektedir.

Bağlamanın yetişkinlikteki romantik ilişkiler üzerindeki etkisine odaklanan ilk çalışmalardan biri, Hazan ve Shaver'ın (1987), Ainsworth'un küçük çocuklardaki bağlanma biçimlerinin yetişkin romantik bağlanma biçimlerine uyarlanabileceğini gösterdikleri çalışmadır (Hazan ve Shaver, 1987; Brennan, Clark ve Shaver, 1998). Hazan ve Shaver, yetişkinlik döneminde benimsenen bağlanma biçimini belirlemek üzere bir anket geliştirmişlerdir. Bu anketle çocuklukta üç bağlanma biçiminin (güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınmacı) romantik ilişkilerde de tekrarlandığını göstermişlerdir. Hazan ve Shaver'a göre (1987), çocukluklarında farklı bağlanma öykülerine sahip yetişkinler, romantik ilişkilerinde farklı düşünce, duygu ve davranışlar sergilemektedirler, romantik ilişki de bir bağlanma sürecidir. Bu süreçte yetişkin çiftler arasında, tıpkı geçmişte ebeveynleriyle olan bağlanma bağlarının oluşumu gibi, bağlar oluşur. Yazarlar, üç bağlanma biçiminin (güvenli, kaçınmacı ve kaygılı/kararsız) romantik ilişkilerde nasıl farklılaştığını incelemişlerdir. Güvenli bağlanma biçimine sahip kişilerin kendine güvenen ve yakın ilişkisinde de güvende hisseden kişiler olduğu, kaçınmacı bağlanma biçimine sahip olanların beklendiği gibi ilişkide de kaçınmacı bir tavır sergilediği ve bir yandan da kendi duygularına da uzak oldukları, kaygılı/kararsız biçime sahip kişilerin ise kendileri ve ilişkileriyle ilgili endişeli ve sıkıntılı oldukları belirtilmektedir.

Collins ve ark. (2002), bağlanma biçimlerinin romantik ilişkilerdeki belirleyici rolüne dikkat çekmektedirler. Bu bağ iki temel mekanizmayla oluşmaktadır. İlk olarak bağlanma biçimleri kişinin sosyal algısı ve duygusal tepkilerini doğrudan etkileyerek yakın ilişkilerini yönlendirmektedir. Diğer yandan insanlar bağlanma biçimlerine göre romantik eşler seçmektedirler. Örneğin güvensiz bağlanma biçimine sahip bireyler, romantik ilişkilerinde daha uyumsuz ilişkiler kurmaya eğilimlidirler.

Bu tez kapsamında ilgi duyulan bir diğer konu ise kişilerin gösterdikleri depresif belirtilerin, bağlanma biçimlerinden ne derece etkilendiğidir. Bu amaçla aşağıda depresif belirtiler ve yetişkin bağlanma biçimleri arasındaki ilişki özetlenmiştir.

1. 2. 2. 1. Yetişkin Bağlanma Biçimleri ve Depresyon

Günümüze kadar birikerek artan çalışmalar, yetişkin bağlanma biçimleri ve psikolojik rahatsızlıklar arasındaki ilişkileri ortaya koymak açısından güçlü kanıtlar oluşturmaktadır (örn. Lopez & Brennan, 2000; Mikulincer & Shaver, 2003). Bu bölümde çalışmanın amacı gereği yetişkin bağlanma biçimleri ve depresyon arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar özetlenmiştir.

Yetişkin bağlanma biçimlerinin depresyonla ilişkisini inceleyen çalışmalar arasında önemli olan bir çalışma Roberts ve arkadaşları tarafından (1996) yapılmıştır. Bu çalışmada araştırmacılar, yetişkin bağlanma biçimleri ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Katılımcılar, 88 kadın ve 56 erkek olmak üzere 144 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmanın bulguları şu şekildedir: Depresyon, güvenli tipte bağlanmayla ters korelasyona sahiptir, yani güvenli bağlanma biçimine sahip kişilerde depresyon düzeyi düşük çıkmaktadır. Ancak kaçınmacı ve kaygılı bağlanma biçimiyle depresyon arasındaki ilişki doğru orantılı bulunmuştur. Böylelikle bağlanmada kaygı ve kaçınma düzeyi arttıkça depresyon puanı da yükselmektedir.

Bir diğer önemli olabilecek çalışma ise Troisi ve D'Argenio'nun (2004) yapmış olduğu çalışmadır. Bu çalışmada güvensiz bağlanma, öfke ve depresyon arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu amaçla, depresif belirtileri olan 87 genç erkek araştırmaya dahil edilmiştir. Sonuçlar, güvensiz bağlanma sergileyen depresif kişilerde, özellikle de kaygılı bağlanma sergilemiş depresif kişilerde öfkenin yüksek olduğunu göstermiştir.

Son yıllarda yapılan çalışmalara bakıldığında doğrudan depresyon ve yetişkin bağlanma biçimlerinin ilişkisini ortaya koymamakla beraber bağlantılı olabileceği düşünülen bir çalışma Wearden ve arkadaşları tarafından (2008) yürütülmüştür. Araştırmacılar, 389 üniversite öğrencisinin bağlanma figürleri ve ebeveyn bakımları ile bu kişilerin kendi ve diğerlerine ilişkin temel inançlarını incelemiştir. Araştırmanın sonuçları, sıcak ve sorumluluk sahibi ailelerin çocuklarında olumlu kendilik ve diğeri inançlarının yüksek korelasyona sahip olduğunu ve kaygılı bağlanma biçiminin olumsuz kendilik inancıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, bağlanma figürleri ve ebeveyn bakımlarının,

kendilik hakkında olumsuz inançlarla ilişkili olduğu fakat diğerleri hakkındaki olumsuz inançları etkilemediği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki çalışmalardan da görüldüğü üzere, yetişkin bağlanma biçimlerinin depresyon üzerindeki etkilerini yadsımak mümkün olmamakla beraber, romantik ilişkilerdeki bağlanma biçimlerinin kişilerin depresyona girmesinde rolü olduğunu söylemek mümkündür. Yetişkin bağlanma biçimleri ve depresyon arasındaki ilişkinin aktarılmasının ardından bir sonraki bölümde EKAR Kuramı ve Bağlanma Kuramı arasındaki ilişki özetlenmiştir.

1. 3. EKAR KURAMI VE BAĞLANMA KURAMI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Daha önce de sözü edildiği gibi, EKAR Kuramının etkileri de yaşam boyu sürmektedir. Rohner (1975), kişilerin hayatlarının bir döneminde, örneğin yetişkinlikte, bağlanma figüründen red algılamalarının, çocukluklarında ebeveynleri tarafından red algılamalarıyla aynı etkiye sahip olacağı hipotezini ortaya atmıştır. Bu hipotez EKAR Kuramı'nın temel noktasından doğmuştur. EKAR Kuramı'nın temel noktası daha önce de sözü edildiği gibi kişilerin kendileri için önemli olan kişilerden olumlu bir tepki alma eğiliminde olduğu ve bu eğilimleri doyurulmadığında psikolojik uyumları ve kişiliklerinde olumsuz etkilerin görüldüğüdür.

EKAR Kuramı'nın kişilik alt kuramına göre ebeveynlerin sevgileri ile ilişkili olan ebeveynlik biçimleri (kabul veya reddedici olmaları) kişilerin kendileri ve dünya hakkında zihinsel temsillerinin gelişmesinde önemli bir rol oynar (Rohner, 1986). Bu bakış açısı, daha önce de sözü edilen bağlanma kuramındaki içsel çalışan modeller kavramıyla benzerlik göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında EKAR Kuramı ve bağlanma kuramı örtüşmektedir.

EKAR Kuramı'na göre, *önemli kişiler* çocuk veya yetişkinin duygusal bağının olduğu, kişi tarafından özel bir önemi olan ve bir başkasıyla değiştirilemeyecek olan herhangi bir kişidir. Bu açıdan bakıldığında ebeveynler *önemli kişilerdir*. Ancak ebeveynlerin diğer önemli kişilerden farkı, onlarla kurulan ilişki kalitesinin başkalarıyla

oluşturulamamasıdır. Çünkü çocukların duygusal güvenliği ve rahatı ebeveynleriyle olan ilişkilerinin kalitesine bağlıdır. Bu nedenle ebeveynler, hem EKAR Kuramı'nda hem de bağlanma kuramında bağlanma figürü olarak adlandırılırlar (Rohner& Khaleque, 2007). Bütün bu özetlenenler göz önünde bulundurulduğunda her iki kuramın insana benzer perspektiflerden yaklaştığını söylemek mümkündür.

Özetle, buraya kadarki bölümlerde bu çalışma kapsamına uygun biçimde çalışmanın çerçevesi kuramsal açıdan aktarılmaya çalışılmıştır. Bir sonraki bölümde çalışmanın amacı ve yanıt aranan sorular özetlenmiştir.

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE SORULARI

Ebeveyn-çocuk ilişkisi kişilerin hayatlarında önemli izler bırakan bir ilişkidir. Psikolojik rahatsızlıklar nedeniyle kliniğe başvuran kişilerin tedavisinde çocukluk yaşantılarının incelenmesine özen gösterilmektedir. Bu nedenle EKAR Kuramı ve bağlanma kuramının kişinin ileriki psikolojik uyumunu anlamak açısından önemli temel oluşturduğu düşünülmektedir.

Her ne kadar EKAR Kuramı ve bağlanma kuramının benzer hipotezleri olsa da bu iki kuramı bir arada inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada esas olarak çocukluk yaşantılarının yetişkinlikteki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bir diğer deyişle ebeveynlerle çocuklukta kurulmuş olan ilişkinin yetişkinlikteki romantik ilişkilerle ilişkisinin araştırılması hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra bu çalışma doğrultusunda çocuklukta ebeveynlerle kurulmuş olan ilişkinin yetişkinlik döneminde kişilerin depresif belirti düzeylerini ne yönde etkileyeceği merak unsurudur.

Özetle, bu çalışmanın amacı, EKAR Kuramı çerçevesinde, ebeveynlerinden algıladıkları kabul veya redde bağlı olarak, yetişkinlerin depresif belirti düzeyleri, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve bu özellikler ile depresif belirti düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada yanıt aranacak sorular aşağıda sıralanmıştır:

- 1) Araştırma değişkenlerinde (ebeveynlerden algılanan kabul veya red düzeyi, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve depresif belirti düzeylerinde) cinsiyet değişkeni açısından fark var mıdır?
- 2) Ebeveynlerden algılanan kabul veya red, yetişkinlikteki bağlanma özelliklerini yordama gücüne sahip midir?
- 3) Yetişkinlikteki bağlanma özellikleri, kişilerin depresif belirti düzeylerini yordama gücüne sahip midir?
- 4) Ebeveynlerden algılanan kabul veya red algısı, kişilerin depresif belirti düzeylerini yordama gücüne sahip midir?
- 5) Algılanan ebeveyn kabul veya reddi ile kişilerin depresif belirti düzeyleri arasındaki ilişkide yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin aracı rolü var mıdır?

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi'nde lisans düzeyinde öğrenim gören 266 öğrenciden oluşmuştur. Katılımcıların 182'si kadın (% 68,4), 84'ü erkektir (% 31,6). Örneklem, Hacettepe Üniversitesi'nin Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne bağlı 16 farklı bölümden katılımcılar tarafından oluşturulmuştur. Katılımcıların yaşları 17 ile 29 arasında değişmektedir ve örneklemin yaş ortalaması 19,90'dır (S= 1,66).

Katılımcıların % 48,7'si birinci sınıf, % 27,2'si ikinci sınıf, % 19,6'sı üçüncü sınıf, % 4,5'i dördünü sınıfta okumaktadır. Katılımcıların % 27,9'u bugüne kadar duygusal bir ilişki yaşamadığını, % 72,1'i ise en az bir kez duygusal ilişki içerisinde olduğunu belirtmiştir. Araştırma esnasında duygusal bir ilişkisi olan katılımcılar % 33,2 iken, duygusal ilişkisi olmayan katılımcılar % 66,8'dir. Mevcut ilişkisi olan katılımcıların ilişki süreleri 1 ay ile 84 ay arasında değişmektedir ve ortalama ilişki süresi 20, 19 aydır (S= 16,77). Katılımcıların anne babalarının eğitim düzeylerine bakıldığında, annelerin % 42'si ilkokul mezunu veya terk, % 14'ü ortaokul mezunu, % 22,7'si lise mezunu, % 20,8'i üniversite mezunu, % 0,4'ü ise master/doktora mezunudur. Babaların ise % 24,7'si ilkokul mezunu veya terk, % 12,9'u ortaokul mezunu, % 28,5'i lise mezunu, % 31,6'sı üniversite mezunu, % 2,3'ü ise master/doktora mezunudur. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 2.1'de sunulmuştur.

Tablo 2.1. Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

		Katılımcılar (N= 266)	
		N	%
Cinsiyet	Kadın	182	68,4
	Erkek	84	31,6
Sınıf	1	129	48,7
	2	72	27,2
	3	52	19,6
	4	12	4,5
Anne Eğitim	İlkokul mezunu veya terk	111	42
	Ortaokul mezunu	37	14
	Lise mezunu	60	22,7
	Üniversite mezunu	55	20,8
	Master/ Doktora	1	0,4
Baba Eğitim	İlkokul mezunu veya terk	65	24,7
	Ortaokul mezunu	34	12,9
	Lise mezunu	75	28,5
	Üniversite mezunu	83	31,6
	Master/ Doktora	6	2,3
Geçmiş İlişki	Var	191	72,1
	Yok	74	27,9
Mevcut İlişki	Var	88	33,2
	Yok	177	66,8
Öz Annesi Ölen Kişi Sayısı	Kadın	1	0,55
	Erkek	2	2,44
Öz Babası Ölen Kişi Sayısı	Kadın	5	2,75
	Erkek	5	5,95

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada, katılımcıların demografik bilgilerini belirlemek üzere “Kişisel Bilgi Formu”, anne-baba kabul veya reddini değerlendirmek amacıyla “Ebeveyn Kabul Red Ölçeği”, yetişkin bağlama biçimlerini değerlendirmek amacıyla “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II”, depresif belirtilerini değerlendirmek amacıyla “Beck Depresyon Envanteri” uygulanmıştır. Veri toplama araçlarının ayrıntılı bilgisi aşağıda sunulmuştur.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma için oluşturulan kişisel bilgi formu, katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve duygusal ilişkileri hakkında bilgi edinmek üzere hazırlanmıştır. Bu formda katılımcılara cinsiyeti, yaşı, doğum yeri, okudukları bölümleri, sınıfları, nerede kaldıkları, kiminle yaşadıkları, anne babalarının eğitim durumları, ebeveynlerinin sağ olup olmadıkları, duygusal ilişkilerinin olup olmadığı vb. gibi sorular sorulmuştur. Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formunun bir örneği Ek 1’de sunulmuştur.

2.2.2. Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Yetişkin Formu (Yetişkin EKRÖ)

Altmış maddeden oluşan Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ), Rohner ve arkadaşları tarafından 1978 yılında geliştirilmiştir. Yetişkin EKRÖ 17 yaş üstündeki kişilerin çocuklukta yaşamış oldukları ebeveyn kabul-reddi ile ilgili algılarını değerlendirmektedir. Yetişkin EKRÖ’nün dört alt ölçeği bulunmaktadır:

1. Sıcaklık/Şefkat alt ölçeği (20 madde)

Örnek: “Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi”.

Madde Numaraları: 1, 5, 8, 12, 15, 19, 22, 26, 29, 33, 36, 40, 43, 47, 50, 54, 55, 57, 58, 60. Bu alt ölçekteki bütün maddeler ters olarak puanlanır.

2. Düşmanlık/Saldırganlık alt ölçeği (15 madde)

Örnek: “Beni kırmak için elinden geleni yapardı”.

Madde Numaraları: 2, 6, 9, 13, 16, 20, 23, 27, 30, 34, 37, 41, 44, 48, 51.

3. İhmal/Kayıtsızlık alt ölçeği (15 madde)

Örnek: “Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmezdi”.

Madde Numaraları: 3, 7*, 10, 14*, 17, 21*, 24, 28*, 31, 35*, 38, 42*, 45, 49*, 52.

Sadece (*) işaretli maddeler ters olarak puanlanır.

4. Ayrışmamış Red alt ölçeği (10 madde)

Örnek: “Beni gerçekten sevmezdi”.

Madde Numaraları: 4, 11, 18, 25, 32, 39, 46, 53, 56, 59.

Bu dört alt ölçeğin toplanması ile elde edilen "toplam puan", bireyin anne veya babası ile ilişkisinde ne kadar kabul-red algıladığının genel bir ölçümünü vermektedir.

EKRÖ’de yer alan maddeler “hemen hemen her zaman doğru”, “bazen doğru”, “nadiren doğru”, “hiç bir zaman doğru değil” şeklinde dördü bir Likert tipi ölçek üzerinde yanıtlanmakta ve sırasıyla 4, 3, 2, ve 1 puan ile değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, EKRÖ’den elde edilecek toplam puan 60 ile 240 arasında değişmekte; 60 puan en yüksek düzeyde kabul algısını gösterirken, 240 puan en yüksek düzeyde red algısına işaret etmektedir.

Yetişkin EKRÖ, anne ve baba için ayrı ayrı doldurulmakta, baba ile ilişkide algılanmış olan kabul-reddin değerlendirildiği EKRÖ, "Baba EKRÖ", anne ile ilişkide algılanmış olan kabul-reddin değerlendirildiği EKRÖ ise, "Anne EKRÖ" olarak adlandırılmaktadır.

EKRÖ 26’dan fazla dile çevrilmiş ve yaklaşık 60 ülkede, 230’dan fazla çalışmada kullanılmıştır. EKRÖ’nün çeşitli ülkelerde yapılmış olan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, EKRÖ’nün hem Amerika Birleşik Devletleri hem de çeşitli kültürlerde güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğunu göstermiştir (Khaleque & Rohner, 2001).

Yetişkin EKRÖ’nün ülkemizde güvenirlik ve geçerlik çalışmaları Varan (2003) tarafından yapılmıştır. Yaşları 17 ile 78 arasında değişen yaklaşık 2000 denekle yapılan çalışmada Yetişkin EKRÖ’nün hem Anne hem de Baba formlarına ait alt-ölçeklerin Cronbach Alpha iç-tutarlık katsayıları .86 ile .96 arasında değişmiştir. Her iki form içinde toplam iç-tutarlık katsayısı .97 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin bir örneği Ek 2’de sunulmuştur.

2.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)

İlk olarak Brennan, Clark ve Shaver tarafından (1998) geliştirilmiş olan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, yetişkin bağlanma davranışlarını ‘bağlanmaya ilişkin kaygı’ ve ‘bağlanmaya ilişkin kaçınma’ olmak üzere iki boyutta inceleyen ve her boyutunda 18 maddeden, toplamda ise 36 maddeden oluşan bir ölçektir.

Fraley, Waller ve Brennan tarafından (2000) geliştirilmiş olan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'de de 18 kaygı ve 18 kaçınma maddesi olmak üzere toplam 36 madde bulunmaktadır ancak bu envanterin daha yüksek ölçüm duyarlılığına sahip olduğu belirtilmektedir (Fraley ark., 2000).

Araştırmada kullanılacak olan YİYE-II'nin Türkçeye uyarlanması ile geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılmıştır. Buna göre envanterin gerek kaçınma gerekse kaygı boyutları yüksek düzeyde iç tutarlığa sahip olup, Cronbach alfa katsayıları bu boyutlar için sırasıyla .90 ve .86'dır. Envanterin test-tekrar test güvenirliği ise yapılan analizler sonucunda kaygı boyutu için .82, kaçınma boyutu için ise .81 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bir örneği Ek 3'te sunulmuştur.

2.2.4. Beck Depresyon Envanteri (BDE)

Beck Depresyon Envanterinin ilk formu, Beck (1961) tarafından geliştirilmiştir ve uyarlaması Tegin (1980) tarafından yapılmıştır. Depresyonun duygusal, somatik, bilişsel ve motivasyonel belirtilerini ölçmeye yönelik bu ölçek, 21 maddeden oluşmaktadır.

BDE'nin araştırmada kullanılacak olan 1978 versiyonunda envanter, hem kendini değerlendirmeye hem de kolay puanlamaya uygun hale getirilmiştir (Beck ve ark, 1978). Bu versiyon, 0'dan 3'e kadar derecelendirilen ve 21 maddeden oluşan bir kendini değerlendirme aracıdır. Derecelendirmelerin toplanmasıyla 0-63 arasında değişen bir depresyon puanı elde edilmektedir. Ölçek depresyona yönelik herhangi bir kuramı yansıtmamaktadır ve sadece depresif belirtilerin şiddetinin değerlendirilmesini içermektedir.

Envanterin Türkiye için geçerlik ve güvenirliği Hisli (1988, 1989) tarafından yapılmıştır. Envanterin iki yarım test güvenirlik katsayısı .74, kriter geçerliği .65 -.68 arasında bulunmuştur. Ölçeğin bir örneği Ek 4'te sunulmuştur.

2.3. İŞLEM

Araştırmanın verileri Kasım 2008- Aralık 2008 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu en başta olmak üzere geri kalan ölçekler yorgunluk etkisini kontrol altına almak için sıraları dengelenerek bir kitapçık haline getirilmiştir. Uygulama, araştırmacı tarafından ders saatleri içerisinde yapılmıştır. Kişisel Bili Formu ve diğer 3 ölçeği içeren kitapçık, katılımcılara sınıf ortamında gruplar halinde uygulanmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Uygulama yapılmadan önce araştırmanın amacı hakkında gruba bilgi verilmiştir. Araştırmaya dahil olan katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir. Ölçeklerin cevaplanma süresi ortalama olarak 45 dakikadır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Katılımcılardan elde edilen veriler SPSS programında kodlanmıştır. Analizlerden önce veri girişleri kontrol edilmiş ve herhangi bir ölçekte % 5'ten fazla veri kaybı tespit edildiğinde o ölçüme ait veriler analiz dışı bırakılmıştır. Araştırma kapsamında yanıt aranan sorulara cevap almak üzere sırasıyla t-testi, regresyon analizi ve aracı değişken (mediation) analizi uygulanmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR

Bulgular bölümü 5 ana başlıktan oluşmaktadır. İlk bölümde, katılımcıların cinsiyete göre araştırmada yer alan değişkenler için elde edilen puanlar yönünden farklılık gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları aktarılmıştır. İkinci bölüm, yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin, kişilerin ebeveynlerinden algıladıkları kabul veya red değişkeni tarafından ne ölçüde yordandığını görmek amacıyla yapılan Aşamalı Regresyon Analizi sonuçlarını içermektedir. Üçüncü alt bölümde yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin kişilerin depresif belirti düzeylerini ne ölçüde yordadığını görmek amacıyla yapılan Aşamalı Regresyon Analizi sonuçları aktarılmıştır. Dördüncü bölüm, ebeveynlerden algılanan kabul veya reddin, kişilerin depresif belirti düzeylerini ne ölçüde yordadığını görmek amacıyla yapılan Aşamalı Regresyon Analizi sonuçlarını içermektedir. Son bölümde ise, ebeveynlerden algılanan kabul veya red ile depresif belirtiler arasındaki ilişkide yetişkin bağlanma özelliklerinin aracı (*mediator*) rolünün olup olmadığı sorusuna yanıt aranmış ve bu amaçla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Analiz aşamasına geçmeden önce veri girişi kontrol edilmiş, ardından kayıp değerler belirlenmiştir. Tüm değişkenlere ilişkin kayıp değer analizi yapılmıştır. Araştırmada ilgili ölçeklerde % 5 ve daha fazla veri kaybı tespit edildiğinde o ölçüme ait veriler analiz dışı bırakılmıştır. Analize dâhil edilen katılımcıların boş maddeleri için; o kişilerin, ilgili ölçeğin alt boyutundaki diğer maddelerinin ortalaması atanmıştır.

3.1. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ, YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİ VE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİNE İLİŞKİN T-TESTİ BULGULARI

Araştırmada yer alan değişkenler için kullanılan ölçüm araçlarından Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Yetişkin Formu (Yetişkin EKRÖ) ile bireylerin algıladıkları ebeveyn

sıcaklığı için 4 alt boyut puanı (sıcaklık, saldırganlık, ihmal, ayrışmamış red) ve bir de toplam puan olmak üzere anne ve babadan ayrı ayrı 5 puan türü elde edilmiştir. İlerleyen bütün bölümlerde, hem ölçeğin anne ve baba formu ayrı olduğundan hem de anne ve babaya ilişkin algılar farklı olabileceğinden ilgili bütün analizler anne ve baba için ayrı ayrı yapılmıştır. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YİYE II) ile bireylerin bağlanma özellikleri açısından iki puan türü (kaygı ve kaçınma puanı) elde edilmiştir. Araştırmada kullanılan son ölçüm aracı olan Beck Depresyon Envanteri (BDE) ile de kişilerin depresif belirti düzeylerini ortaya koymak amacıyla toplam puan elde edilmiştir.

Araştırmada katılımcı olan üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre araştırmada yer alan değişkenler için elde edilen puanlar yönünden farklılık gösterip göstermediğine bağımsız gruplar için t-testi analizi ile bakılmıştır. İlgili değerler Tablo 3.1, Tablo 3.2, Tablo 3.3 ve Tablo 3.4'ten izlenebilir (Tablolarda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösteren değerler [$p < 0.05$] koyu renkli yazılarak belirtilmiştir.).

Tablo 3.1. Katılımcıların EKRÖ Anne Formu Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

EKRÖ Anne Formu Puanları	Kadın (n=182) (ort ± ss)*	Erkek (n=84) (ort ± ss)	p
Toplam Puan	89,56 ± 25,5	92,93 ± 22,5	0,30
Sıcaklık Puanı	29,72 ± 9,9	31,60 ± 8,3	0,13
Saldırganlık Puanı	23,15 ± 7,1	24,10 ± 7,6	0,33
İhmal Puanı	21,65 ± 6,7	21,85 ± 5,4	0,81
Ayrışmamış Red Puanı	15,04 ± 4,8	15,40 ± 5,1	0,58

*ort=ortalama, ss= standart sapma

Tablo 3.2. Katılımcıların EKRÖ Baba Formu Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

EKRÖ Baba Formu Puanları	Kadın (n=179) (ort ± ss)*	Erkek (n=80) (ort ± ss)	P
Toplam Puan	96,13 ± 33,0	103,80 ± 36,9	0,09
Sıcaklık Puanı	34,70 ± 13,7	37,53 ± 15,0	0,14
Saldırganlık Puanı	21,70 ± 7,8	23,25 ± 9,3	0,16
İhmal Puanı	25,40 ± 9,6	27,10 ± 9,8	0,20
Ayrışmamış Red Puanı	14,34 ± 5,2	15,90 ± 6,6	0,04

*ort=ortalama, ss= standart sapma

Tablo 3.1 ve Tablo 3.2’de görüldüğü gibi katılımcıların ebeveynlerinden algıladıkları kabul veya red açısından, babanın ayrışmamış red alt boyutu haricinde, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Anlamlılık düzeyi çok yüksek olmamakla beraber katılımcıların babalarından algılamış oldukları “ayrışmamış red”, erkeklerde kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır ($t(264)= 2,04$, $p= .040$) ve bu fark istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Tablo 3.3. Katılımcıların YİYE II Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

YİYE II Puanları	Kadın (n=179) (ort ± ss)*	Erkek (n=82) (ort ± ss)	P
Kaçınma Puanı	3,40 ± 1,1	3,14 ± 1,0	0,06
Kaygı Puanı	3,59 ± 0,9	3,61 ± 0,9	0,84

*ort=ortalama, ss= standart sapma

Tablo 3.4. Katılımcıların BDE Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

BDE Puanları	Kadın (n=182) (ort ± ss)*	Erkek (n=84) (ort ± ss)	P
Toplam Puan	12,50 ± 7,4	14,30 ± 9,1	0,08

*ort=ortalama, ss= standart sapma

Tablo 3.3 ve Tablo 3.4’te de görüldüğü gibi katılımcıların YİYE II ve BDE puanlarında cinsiyetler arası bir farka rastlanılmamıştır.

3.2. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA REDDİNİN YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİNİ YORDAMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ SONUÇLARI

Çalışmanın bu kısmında, algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlikteki bağlanma özelliklerini ne düzeyde yordadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla Aşamalı Regresyon Analizleri yapılmıştır.

Yapılan analizlerde bağlanma özellikleri yordanan değişken olarak, anneye ve babaya ilişkin kabul red ölçümleri ise yordayıcı değişkenler olarak analize katılmış, yordayıcı değişkenler aşamalı (*stepwise*) yöntem ile analize dâhil edilmişlerdir. Regresyon analizleri öncesi ilk olarak, regresyon analizine yalnızca, EKRÖ’nün YİYE II boyutları ile anlamlı korelasyon gösteren alt boyutlarının dâhil edilmesi amacıyla, her bir EKRÖ boyutunun yetişkinlikteki bağlanma özellikleriyle olan korelasyonuna bakılmıştır. EKRÖ’nün anne ve baba formunun boyutları ve YİYE II alt boyutlarına ilişkin korelasyon tablosu Tablo 3.5’ten izlenebilir.

Tablo 3.5. EKRÖ Anne Formu ve EKRÖ Baba Formu Boyutları ve YİYE II Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

EKRÖ Alt Boyutları	Kaçınma	Kaygı
Anne Sıcaklık	.286**	.195**
Anne Saldırganlık	.203**	.224**
Anne İhmal	.280**	.224**
Anne Ayırışmamış Red	.231**	.217**
Anne Toplam	.287**	.241**
Baba Sıcaklık	.285**	.254**
Baba Saldırganlık	.252**	.213**
Baba İhmal	.337**	.275**
Baba Ayırışmamış Red	.255**	.165**
Baba Toplam	.315**	.261**

* **p < .01

Yapılan korelasyon analizleri, EKRÖ Anne Formu ve EKRÖ Baba Formu boyutlarının YİYE II'nin her iki boyutuyla da anlamlı düzeyde korelasyon gösterdiğine işaret etmektedir ($p < .01$). Bu nedenle EKRÖ'nün anne ve baba formuna ait bütün alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmiştir.

3.2.1. Anneden Algılanan Kabul veya Reddin Kaçınmacı Bağlanma Özelliğini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan kabul veya reddin yetişkinlikteki kaçınmacı bağlanma özelliklerini (YİYE II) ne derece yordadığının ortaya konması amacıyla EKRÖ Anne Formu'nun bütün alt boyutları ve toplam puanın yordayıcı değişkenler olarak alındığı tek aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.6'dan izlenebilir.

Tablo 3.6. EKRÖ Anne Formu Boyutlarının YİYE II Kaçınma Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R²	β	t	P
YİYE II Kaçınma	EKRÖ Anne Toplam Puanı	.287	.082	.287	4.811	.000

Tablo 3.6.'da da görüldüğü gibi, YİYE II kaçınma boyutunun yordanan, EKRÖ Anne Formu alt boyutlarının ise yordayıcı değişkenler olarak alındığı analiz sonucu; EKRÖ Anne formu toplam puanının YİYE II Kaçınma boyutunu yordadığı ($F_{(1,258)} = 23.143$, $p = .000$) ve anneden algılanan kabul veya red toplam puanının varyansın %8'ini açıkladığı görülmüştür. Buna göre katılımcılarda; anneye ilişkin algılanan red arttıkça; yetişkinlikteki romantik ilişkilerde kaçınmacı biçimde bağlanma özellikleri artmaktadır.

Daha önce yapılmış olan korelasyon analizinde EKRÖ Anne Formu'nun bütün alt boyutlarının YİYE II'nin Kaçınma alt boyutuyla anlamlı korelasyona sahip olduğu Tablo 3.5'te görülmektedir. Ancak bütün alt boyutlar regresyon analizine dahil edildiğinde, alt boyutların anlamlı korelasyon gösterdikleri halde eşitliğe giremeyip sadece toplam puanın yordama gücüne sahip olduğu Tablo 3.6'da görülmektedir.

3.2.2. Anneden Algılanan Kabul veya Reddin Kaygılı Bağlanma Özelliğini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan kabul veya reddin yetişkinlikteki kaygılı bağlanma özelliklerini (YİYE II) ne derece yordadığının ortaya konması amacıyla EKRÖ Anne Formu'nun bütün alt boyutları ve toplam puanın yordayıcı değişkenler olarak alındığı tek aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.7'den izlenebilir.

Tablo 3.7. EKRÖ Anne Formu'nun Boyutlarının YİYE II Kaygı Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	β	t	P
YİYE II Kaygı	EKRÖ Anne Toplam Puanı	.241	.058	.241	4.000	.000

Tablo 3.7.'de de görüldüğü gibi, YİYE II kaygı boyutunun yordanan, EKRÖ Anne Formu'nun alt boyutlarının ise yordayıcı değişkenler olarak alındığı analiz sonucu; EKRÖ Anne Formu toplam puanının YİYE II Kaygı boyutunu yordadığı ($F_{(1,259)} = 15.999$, $p = .000$) ve anneden algılanan kabul veya red toplam puanının varyansın %6'sını açıkladığı görülmüştür. Buna göre katılımcılarda; anneye ilişkin algılanan red arttıkça; yetişkinlikteki romantik ilişkilerde kaygılı biçimde bağlanma özellikleri artmaktadır.

Daha önce yapılmış olan korelasyon analizinde EKRÖ Anne Formu'nun bütün alt boyutlarının YİYE II'nin Kaygı alt boyutuyla anlamlı korelasyona sahip olduğu Tablo 3.5'te görülmektedir. Ancak bütün alt boyutlar regresyon analizine dahil edildiğinde, alt boyutların anlamlı korelasyon gösterdikleri halde eşitliğe giremeyip sadece toplam puanın yordama gücüne sahip olduğu Tablo 3.7'de görülmektedir.

3.2.3. Babadan Algılanan Kabul veya Reddin Kaçınmacı Bağlanma Özelliğini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan kabul veya reddin yetişkinlikteki kaçınmacı bağlanma özelliklerini (YİYE II) ne derece yordadığının ortaya konması amacıyla EKRÖ Baba Formu'nun bütün alt boyutları ve toplam puanın yordayıcı değişkenler olarak alındığı tek aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.8'den izlenebilir.

Tablo 3.8. EKRÖ Baba Formu'nun Boyutlarının YİYE II Kaçınma Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	β	t	P
YİYE II Kaçınma	EKRÖ Baba İhmal Puanı	.337	.114	.337	5.673	.000

Tablo 3.8.'de de görüldüğü gibi, YİYE II kaçınma boyutunun yordanan, EKRÖ Baba Formu'nun alt boyutlarının ise yordayıcı değişkenler olarak alındığı analiz sonucu; EKRÖ Baba Formu'nun ihmal puanının YİYE II Kaçınma boyutunu yordadığı ($F_{(1,251)} = 32.184$, $p = .000$) ve babadan algılanan ihmalin, varyansın %11'ini açıkladığı görülmüştür. Buna göre katılımcılarda; babaya ilişkin algılanan ihmal arttıkça; yetişkinlikteki romantik ilişkilerde kaçınmacı biçimde bağlanma özellikleri artmaktadır.

Anneden algılanan kabul veya reddin kaçınmacı bağlanma özelliklerini ne derecede yordadığına ilişkin yapılmış olan analizde, EKRÖ Anne Formu toplam puanının yordayıcı gücü ön plana çıkmışken, babayla ilişkili analizde EKRÖ Baba Formu'nun ihmal puanının ön plana çıktığı görülmektedir.

3.2.4. Babadan Algılanan Kabul veya Reddin Kaygılı Bağlanma Özelliğini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan kabul veya reddin yetişkinlikteki kaygılı bağlanma özelliklerini (YİYE II) ne derece yordadığının ortaya konması amacıyla EKRÖ Baba Formu'nun bütün alt boyutları ve toplam puanın yordayıcı değişkenler olarak alındığı tek aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.9'dan izlenebilir.

Tablo 3.9. EKRÖ Baba Formu Boyutlarının YİYE II Kaygı Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	β	t	P
YİYE II Kaygı	EKRÖ Baba İhmal Puanı	.275	.076	.275	4.544	.000

Tablo 3.9.'da da görüldüğü gibi, YİYE II kaygı boyutunun yordanan, EKRÖ Baba Formu alt boyutlarının ise yordayıcı değişkenler olarak alındığı analiz sonucu; EKRÖ Baba Formu ihmal puanının YİYE II Kaygı boyutunu yordadığı ($F_{(1,252)} = 20.648$, $p = .000$) ve babadan algılanan ihmalin, varyansın %8'ini açıkladığı görülmüştür. Buna göre katılımcılarda; babaya ilişkin algılanan ihmal arttıkça; yetişkinlikteki romantik ilişkilerde kaygılı biçimde bağlanma özellikleri artmaktadır.

3.3. YETİŞKİNLİKTEKİ BAĞLANMA ÖZELLİKLERİNİN DEPRESİF BELİRTİLERİ YORDAMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ SONUÇLARI

Çalışmanın bu kısmında, yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin depresif belirtileri ne düzeyde yordadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla Aşamalı Regresyon Analizleri yapılmıştır. YİYE II'nin kaygı ve kaçınma olmak üzere iki alt boyutu olduğu için, ilerleyen bölümlerde katılımcıların bağlanma özelliklerine ilişkin analiz sonuçları ayrı ayrı aktarılmıştır.

Yapılan analizlerde depresif belirtiler yordanan değişken olarak, YİYE II'nin kaygı ve kaçınma alt boyut ölçümleri ise ayrı ayrı yordayıcı değişkenler olarak analize dahil edilmişlerdir.

3.3.1. Yetişkinlikteki Kaçınmacı Bağlanma Özelliğinin Depresif Belirtileri Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yetişkinlikteki kaçınmacı bağlanma özelliğinin depresif belirtileri ne derece yordadığının ortaya konması amacıyla YİYE II Kaçınma puanının yordayıcı değişken olarak alındığı tek aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.10'dan izlenebilir.

Tablo 3.10. YİYE II Kaçınma Alt Boyutunun Depresif Belirtileri (BDE puanı) Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	β	T	P
BDE Puanı	YİYE II Kaçınma Puanı	.301	.091	.301	5.077	.000

Tablo 3.10.'da da görüldüğü gibi, BDE puanının yordanan, YİYE II Kaçınma alt boyutunun ise yordayıcı değişken olarak alındığı analiz sonucu; YİYE II Kaçınma alt boyutunun BDE puanını yordadığı ($F_{(1,258)} = 25.778$, $p = .000$) ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaçınma özelliğinin, varyansın %9'unu açıkladığı görülmüştür. Buna göre, katılımcıların romantik ilişkilerindeki kaçınma düzeyleri arttıkça; depresif belirtilerin görülmesi artmaktadır.

3.3.2. Yetişkinlikteki Kaygılı Bağlanma Özelliğinin Depresif Belirtileri Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yetişkinlikteki kaygılı bağlanma özelliğinin depresif belirtileri ne derece yordadığının ortaya konması amacıyla YİYE II Kaygı puanının yordayıcı değişken olarak alındığı tek aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.11'den izlenebilir.

Tablo 3.11. YİYE II Kaygı Alt Boyutunun Depresif Belirtileri (BDE puanı) Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	β	T	P
BDE Puanı	YİYE II Kaygı Puanı	.309	.095	.309	5.228	.000

Tablo 3.11.'de de görüldüğü gibi, BDE puanının yordanan, YİYE II Kaygı alt boyutunun ise yordayıcı değişken olarak alındığı analiz sonucu; YİYE II Kaygı alt boyutunun BDE puanını yordadığı ($F_{(1,259)} = 27.336$, $p = .000$) ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı özelliğinin, varyansın %9'unu açıkladığı görülmüştür. Buna göre, katılımcıların romantik ilişkilerindeki kaygı düzeyleri arttıkça; depresif belirtilerin görülmesi artmaktadır.

3.4. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA REDDİNİN DEPRESİF BELİRTİLERİ YORDAMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ SONUÇLARI

Çalışmanın bu kısmında, algılanan ebeveyn kabul veya reddinin depresif belirtileri ne düzeyde yordadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla Aşamalı Regresyon Analizleri yapılmıştır. Ebeveyn Kabul Red Ölçeğinin anne (EKRÖ Anne) ve baba (EKRÖ Baba) formları ayrı olduğu için ve daha önce de belirtildiği gibi anne ve babaya yönelik algılar farklı olabileceği için ilerleyen bölümlerde katılımcıların anne ve babaya yönelik değerlendirmelerine ilişkin analiz sonuçları ayrı olarak aktarılmıştır.

Yapılan analizlerde depresif belirti düzeyi yordanan değişken olarak, anneye ve babaya ilişkin kabul red ölçümleri ise yordayıcı değişkenler olarak analize katılmış, yordayıcı değişkenler aşamalı (*stepwise*) yöntem ile analize dahil edilmişlerdir. Regresyon analizleri öncesi ilk olarak, regresyon analizine yalnızca, EKRÖ'nün BDE Puanı ile anlamlı korelasyon gösteren alt boyutlarının dâhil edilmesi amacıyla, her bir EKRÖ boyutunun depresif belirti düzeyiyle olan korelasyonuna bakılmıştır. EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu'nun boyutları ve BDE puanlarına ilişkin korelasyon tablosu Tablo 3.12'den izlenebilir.

Tablo 3.12. EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu Boyutları ve BDE Puanlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

EKRÖ Alt Boyutları	BDE Puanı
Anne Sıcaklık	.215**
Anne Saldırganlık	.284**
Anne İhmal	.238**
Anne Ayrışmamış Red	.246**
Anne Toplam	.276**
Baba Sıcaklık	.219**
Baba Saldırganlık	.257**
Baba İhmal	.262**
Baba Ayrışmamış Red	.206**
Baba Toplam	.262**

** p < .01

Yapılan korelasyon analizleri, EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu boyutlarının BDE puanlarıyla anlamlı düzeyde korelasyon gösterdiğine işaret etmektedir ($p < .01$). Bu nedenle EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu'na ait bütün alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmiştir.

3.4.1. Anneden Algılanan Kabul veya Reddin Depresif Belirti Düzeylerini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan kabul veya reddin depresif belirti düzeylerini (BDE) ne derece yordadığının ortaya konması amacıyla EKRÖ Anne Formu'nun bütün alt boyutları ve toplam puanın yordayıcı değişkenler olarak alındığı tek aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.13'ten izlenebilir.

Tablo 3.13. EKRÖ Anne Formu Boyutlarının BDE Puanlarını Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R²	B	T	P
BDE Puanları	EKRÖ Anne Saldırganlık Puanı	.284	.081	.284	4.808	.000

Tablo 3.13.'te de görüldüğü gibi, BDE puanının yordanan, EKRÖ Anne Formu alt boyutlarının ise yordayıcı değişkenler olarak alındığı analiz sonucu; EKRÖ Anne Formu saldırganlık puanının depresif belirti düzeyini yordadığı ($F_{(1,264)} = 23.120$, $p = .000$) ve anneden algılanan saldırganlık puanının varyansın %8'ini açıkladığı görülmüştür. Buna göre katılımcılarda; anneye ilişkin algılanan saldırganlık düzeyi arttıkça; depresif belirtilerin düzeyi artmaktadır.

Daha önce yapılmış olan korelasyon analizinde EKRÖ Anne Formu'nun bütün alt boyutlarının BDE puanlarıyla anlamlı korelasyona sahip olduğu Tablo 3.13'te görülmektedir. Ancak bütün alt boyutlar regresyon analizine dahil edildiğinde sadece saldırganlık alt boyutunun yordama gücüne sahip olduğu Tablo 3.13'te görülmektedir.

3.4.2. Babadan Algılanan Kabul veya Reddin Depresif Belirti Düzeylerini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan kabul veya reddin depresif belirti düzeylerini (BDE) ne derece yordadığının ortaya konması amacıyla EKRÖ Baba Formu'nun bütün alt boyutları ve toplam puanın yordayıcı değişkenler olarak alındığı tek aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.14'ten izlenebilir.

Tablo 3.14. EKRÖ Baba Formu Boyutlarının BDE Puanlarını Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R²	B	T	P
BDE Puanları	EKRÖ Baba Formu Toplam Puanı	.262	.069	.262	4.359	.000

Tablo 3.14'te de görüldüğü gibi, BDE puanının yordanan, EKRÖ Baba Formu alt boyutlarının ise yordayıcı değişkenler olarak alındığı analiz sonucu; EKRÖ Baba Formu toplam puanının depresif belirti düzeyini yordadığı ($F_{(1,257)} = 19.002$, $p = .000$) ve babadan algılanan kabul veya red toplam puanının varyansın %7'sini açıkladığı görülmüştür. Buna göre katılımcılarda; babaya ilişkin algılanan red arttıkça; depresif belirtilerin düzeyi artmaktadır.

Daha önce yapılmış olan korelasyon analizinde EKRÖ Baba Formu'nun bütün alt boyutlarının BDE pualarıyla anlamlı korelasyona sahip olduğu Tablo 3.12'de görülmektedir. Ancak bütün alt boyutlar regresyon analizine dahil edildiğinde, alt boyutların anlamlı korelasyon gösterdikleri halde eşitliğe giremeyip sadece toplam puanın yordama gücüne sahip olduğu Tablo 3.14'te görülmektedir.

3.5. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA REDDİ İLE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİNİN ARACI (MEDIATOR) ROLÜNÜN İNCELENMESİNE İLİŞKİN ANALİZLER

Araştırmanın bu aşamasında Beck Depresyon Envanteri'nden (BDE) alınan puana Hiyerarşik Regresyon Analizi (her bir başlık için tek analiz yapıldığından bu şekilde söyledim hoca, başkaları da bu şekilde ifade etmiş) uygulanmıştır. Yordayıcı değişken olarak Ebeveyn Kabul Red Ölçeği'nin (EKRÖ) anne ve baba formundan elde edilen alt boyut puanları ve toplam puanlar alınmıştır. BDE'den elde edilen toplam puan araştırmanın yordanan (*criterion*) değişkenidir. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Evanteri II'nin iki alt boyutu olan kaçınma ve kaygı puanları ise ileri sürülen aracı (*mediator*) değişkenlerdir. Her bir regresyon analizinde bağımsız değişkenin beta değerlerindeki farkın ve aracı değişken ve bağımlı değişken arasındaki ilişkinin anlamlılığı incelenmiştir. Beta değerlerindeki azalma miktarının anlamlılık düzeyi Sobel testi kullanılarak değerlendirilmiştir (Kenny, Kashy ve Bolger, 1998).

Araştırmada ileri sürülen değişkenlerin rolü incelenirken, Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütleri göz önüne alınmıştır. Bir değişkenin aracı değişken olabilmesi için aşağıda belirtilen 4 ölçütü karşılaması gerekmektedir:

1. Yordayıcı ve yordanan değişken arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır.
2. Aracı değişkenler ve yordayıcı değişken arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır.
3. Aracı değişken ile yordanan değişken arasında anlamlı ilişki olmalıdır.
4. Aracı değişken(ler) ile yordayıcı değişken eş zamanlı olarak regresyon analizine girildiğinde daha önce yordayıcı ve yordanan değişken arasında var olan anlamlı ilişki

anlamli olmaktan çikmalu ya da daha önceki anlamlılık düzeyi azalmalıdır (Baron ve Kenny, 1986).

Baron ve Kenny'nin (1986) ilk üç ölçütünün araştırma değişkenleri açısından karşılanıp karşılanmadığının belirlenmesi amacıyla EKRÖ Anne ve Baba puanları, YİYE II Kaygı ve Kaçınma boyutları ve BDE puanları arasındaki korelasyon katsayılarına bakılmıştır. Aktarılan ölçütleri karşılayan değişkenler arasında analizler sürdürülmüş ve aracı değişken analizlerinden elde edilen anlamlı sonuçlar ilerleyen bölümlerde aktarılmıştır.

3.5.1. Algılanan Anne Kabul Reddi Alt Boyutlarının Kişilerin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Yetişkinlikteki Bağlanma Özelliklerinin Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Aracı değişken analizleri için aktarılan ölçütler dikkate alınarak, öncelikle değişkenler arası korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. İlk üç ölçütü karşılayan değişkenler için regresyon analizi yapılarak Beta değerlerinden dördüncü ölçüt test edilmiş ve son olarak Sobel testi aracılığıyla aracı değişkenin rolü değerlendirilmiştir. EKRÖ Anne Formu alt boyutları, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve BDE puanları arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgular Tablo 3.15, Tablo 3.16 ve Tablo 3.17'den izlenebilir.

Tablo 3.15. YİYE II Alt Boyutları ve BDE Puanlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

	Kaçınma	Kaygı
BDE Puanı	.301**	.309**

** p < .01

Tablo 3.16. EKRÖ Anne Formu Alt Boyutları ve BDE Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

EKRÖ Anne Alt Boyutları	BDE Puanı
Sıcaklık	.215**
Saldırganlık	.284**
İhmal	.238**
Ayrılmamış Red	.246**

** p < .001.

Tablo 3.17. EKRÖ Anne Formu Alt Boyutları ve YİYE II Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

EKRÖ Anne Alt Boyutları	Kaçınma	Kaygı
Sıcaklık	.286**	.195**
Saldırganlık	.203**	.224**
İhmal	.280**	.224**
Ayrılmamış Red	.231**	.217**

** p < .01

Tablo 3.15, Tablo 3.16 ve Tablo 3.17'den de görüldüğü gibi aracı değişken analizi yapabilmek için karşılanması gereken ilk üç koşul karşılanmıştır. Bunun üzerine 4. koşulun karşılanmasına bakıldığında, Tablo 3.18'de değişkenlerin bütün kombinasyonları verilmiş, aracı rolü bulunan değişkenler koyu renkle yazılarak gösterilmiştir.

Tablo 3.18. EKRÖ Anne Formu Alt Boyutları, Depresif Belirti Düzeyi ve Bağlanma Özellikleri İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri

Yordayıcı Değişken (EKRÖ Anne)	Aracı Değişken (Bağlanma Özellikleri)	Yordanan Değişken (BDE)
Sıcaklık	Kaçınma	BDE Puanı
Saldırganlık	Kaçınma	BDE Puanı
İhmal	Kaçınma	BDE Puanı
Ayrışmamış Red	Kaçınma	BDE Puanı
Sıcaklık	Kaygı	BDE Puanı
Saldırganlık	Kaygı	BDE Puanı
İhmal	Kaygı	BDE Puanı
Ayrışmamış Red	Kaygı	BDE Puanı

3.5.1.1. Anneden Algılanan Sıcaklığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan sıcaklığın, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaçınma boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.19’da verilmiştir. Analize geçilmeden önce, burada ifade edilen sıcaklığın, ters olarak olumsuz uç olan soğukluğu belirttiğinin vurgulanması önemlidir.

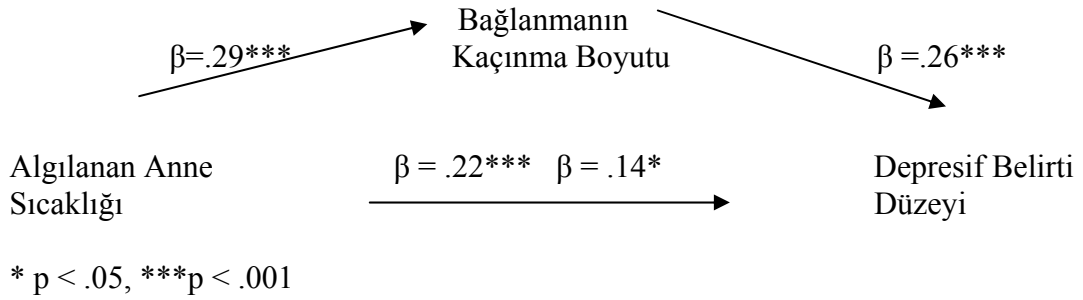
Tablo 3.19. EKRÖ Anne Formu’nun Sıcaklık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Anne Sıcaklık	.216	.047	.05	.22***	.22
2	EKRÖ Anne Sıcaklık	.331	.109	.06	.14*	.14
	YİYE II Kaçınma				.26***	.26

*p < .05, ***p < .001

Tablo 3.19’da da görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen anneye ilişkin algılanan sıcaklığın depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.22$, $R^2=.05$, $F_{(1, 258)}=12.66$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 5’ini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutu girilmiş, algılanan anne sıcaklığıyla beraber bağlanmanın kaçınma boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.34$, $R^2=.11$, $F_{(1, 257)}=18.02$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutunun eklenmesiyle algılanan anne sıcaklığının beta değerinde .22’den ($p < .001$) .14’e ($p < .05$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.40$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 11 olmuştur (Bkz., Tablo 3.19).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaçınma boyutunun algılanan anne sıcaklığı ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan anne sıcaklığının bağlanmanın kaçınma boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.29$, $R^2=.08$, $F_{(1,258)}=22.97$, $p < .001$, $\beta =.29$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.1’de verilmiştir.

Şekil 3.1. Algılanan Anne Sıcaklığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.1.2. Anneden Algılanan İhmalin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan ihmalin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaçınma boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.20’de verilmiştir.

Tablo 3.20. EKRÖ Anne Formu’nun İhmal Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

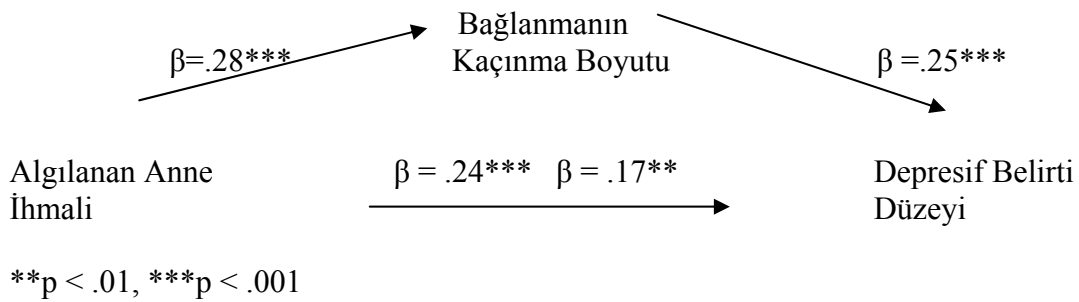
Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Anne İhmal	.240	.058	.06	.24***	.25
2	EKRÖ Anne İhmal	.343	.117	.06	.17**	.17
	YİYE II Kaçınma				.25***	.25

** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 3.20’de de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen anneye ilişkin algılanan ihmalin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.24$, $R^2=.06$, $F_{(1, 258)}=15.8$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 6’sını açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutu girilmiş, algılanan

anne ihmaliyle beraber bağlanmanın kaçınma boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.34$, $R^2=.12$, $F_{(1, 257)}=17.32$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutunun eklenmesiyle algılanan anne ihmalinin beta değerinde .24'ten ($p < .001$) .17'ye ($p < .01$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.45$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 12 olmuştur (Bkz., Tablo 3.20).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaçınma boyutunun algılanan anne ihmali ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan anne ihmalinin bağlanmanın kaçınma boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.28$, $R^2=.08$, $F_{(1,258)}=21.86$, $p < .001$, $\beta =.28$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.2'de verilmiştir.

Şekil 3.2. Algılanan Anne İhmalinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.1.3. Anneden Algılanan Sıcaklığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan sıcaklığın, depresyon düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.21'de verilmiştir.

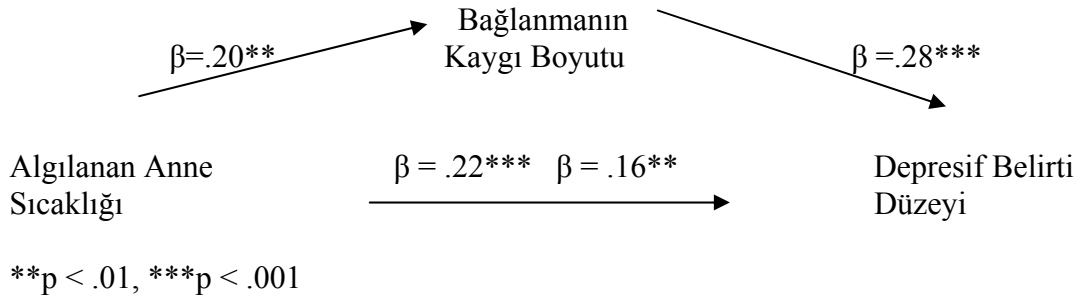
Tablo 3.21. EKRÖ Anne Formu'nun Sıcaklık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	ß	R (kısmi)
1	EKRÖ Anne Sıcaklık	.218	.048	.05	.22***	.22
2	EKRÖ Anne Sıcaklık	.349	.121	.07	.16**	.17
	YİYE II Kaygı				.28***	.28

** p < .01, ***p < .001

Tablo 3.21'de de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen anneye ilişkin algılanan sıcaklığın depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.22$, $R^2=.05$, $F_{(1, 259)}=12.98$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 5'ini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaygı boyutu girilmiş, algılanan anne sıcaklığıyla beraber bağlanmanın kaygı boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.35$, $R^2=.12$, $F_{(1, 258)}=21.66$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaygı boyutunun eklenmesiyle algılanan anne sıcaklığının beta değerinde .22'ten ($p < .001$) .16'ya ($p < .01$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 2.71$, $p < .01$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 12 olmuştur (Bkz., Tablo 3.21).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaygı boyutunun algılanan anne sıcaklığı ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan anne sıcaklığının bağlanmanın kaygı boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.20$, $R^2=.04$, $F_{(1,259)}=10.24$, $p < .01$, $\beta =.20$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.3'de verilmiştir.

Şekil 3.3. Algılanan Anne Sıcaklığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.1.4. Anneden Algılanan Saldırganlığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan saldırganlığın, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.22’de verilmiştir.

Tablo 3.22. EKRÖ Anne Formu’nun Saldırganlık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

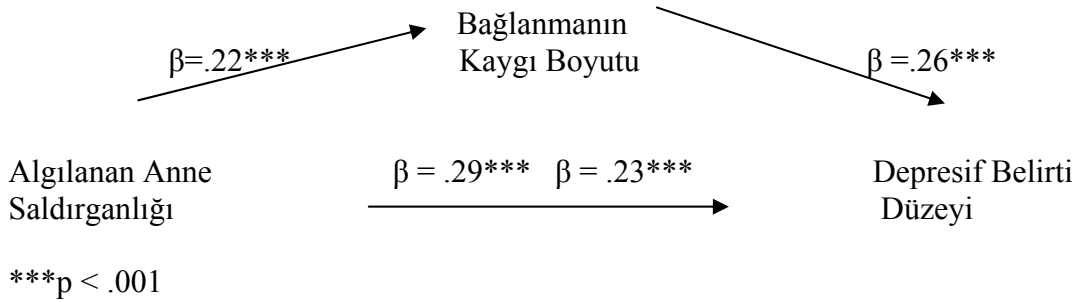
Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Anne Saldırganlık	.289	.084	.08	.29***	.29
2	EKRÖ Anne Saldırganlık	.383	.146	.06	.23***	.24
	YİYE II Kaygı				.26***	.26

***p < .001

Tablo 3.22’de de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen anneye ilişkin algılanan saldırganlığın depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur (R=.29, R²=.08, F_(1, 259)=23.65, p < .001). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 8’ini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaygı boyutu girilmiş,

algılanan anne saldırganlığıyla beraber bağlanmanın kaygı boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.38$, $R^2=.15$, $F_{(1, 258)}=18.99$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaygı boyutunun eklenmesiyle algılanan anne saldırganlığının beta değerinde .29'dan ($p < .001$) .23'e ($p < .001$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.18$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 15 olmuştur (Bkz., Tablo 3.22).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaygı boyutunun algılanan anne saldırganlığı ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan anne saldırganlığının bağlanmanın kaygı boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.22$, $R^2=.05$, $F_{(1,259)}=13.64$, $p < .001$, $\beta =.22$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.4'te verilmiştir.

Şekil 3.4. Algılanan Anne Saldırganlığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.1.5. Anneden Algılanan İhmalin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan ihmalin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.23'te verilmiştir.

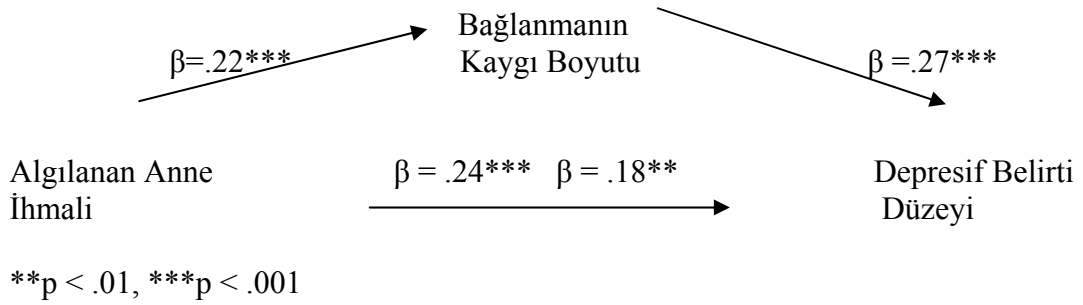
Tablo 3.23. EKRÖ Anne Formu’nun İhmal Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Anne İhmal	.237	.056	.06	.24***	.24
2	EKRÖ Anne İhmal	.354	.125	.07	.18**	.18
	YİYE II Kaygı				.27***	.27

** p < .01, ***p < .001

Tablo 3.23’te de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen anneye ilişkin algılanan ihmalin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.24$, $R^2=.06$, $F_{(1, 259)}=15.47$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 6’sını açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaygı boyutu girilmiş, algılanan anne ihmaliyle beraber bağlanmanın kaygı boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.35$, $R^2=.12$, $F_{(1, 258)}=20.32$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaygı boyutunun eklenmesiyle algılanan anne ihmalinin beta değerinde .24’ten ($p < .001$) .18’e ($p < .01$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 2.94$, $p < .01$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 12 olmuştur (Bkz., Tablo 3.23).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaygı boyutunun algılanan anne ihmali ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan anne ihmalinin bağlanmanın kaygı boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.22$, $R^2=.05$, $F_{(1,259)}=13.66$, $p < .001$, $\beta =.22$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.5’te verilmiştir.

Şekil 3.5. Algılanan Anne İhmalinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.2. Algılanan Baba Kabul Reddi Alt Boyutlarının Kişilerin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Yetişkinlikteki Bağlanma Özelliklerinin Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Aracı değişken analizleri için aktarılan ölçütler dikkate alınarak, öncelikle değişkenler arası korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. İlk üç ölçütü karşılayan değişkenler için regresyon analizi yapılarak Beta değerlerinden dördüncü ölçüt test edilmiş ve son olarak Sobel testi aracılığıyla aracı değişkenin rolü değerlendirilmiştir. EKRÖ Baba Formu alt boyutları, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve BDE puanları arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgular Tablo 3.24 ve Tablo 3.25'ten izlenebilir. BDE puanları ve YİYE II alt boyutları arasındaki korelasyona ilişkin tablo daha önceki analizlerde de belirtildiği gibi Tablo 3.15'den izlenebilir.

Tablo 3.24. EKRÖ Baba Formu Alt Boyutları ve BDE Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

EKRÖ Baba Alt Boyutları	BDE Puanı
Sıcaklık	.219**
Saldırganlık	.257**
İhmal	.262**
Ayrışmamış Red	.206**

** p < .01.

Tablo 3.25. EKRÖ Baba Formu Alt Boyutları ve YİYE II Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

EKRÖ Baba Alt Boyutları	Kaçınma	Kaygı
Baba Sıcaklık	.285**	.254**
Baba Saldırganlık	.252**	.213**
Baba İhmal	.337**	.275**
Baba Ayırışmamış Red	.255**	.165**

** p < .01

Tablo 3.24 ve Tablo 3.25’de de görüldüğü gibi aracı değişken analizi yapabilmek için karşılanması gereken ilk üç koşul karşılanmıştır. Bunun üzerine 4. koşulun karşılanmasına bakıldığında, analizler sonunda bütün kombinasyonların bu koşulu karşıladığı görülmüştür. Tablo 3.26’da yürütülen bütün aracı değişken analizleri gösterilmiştir.

Tablo 3.26. EKRÖ Baba Formu Alt Boyutları, Depresif Belirti Düzeyi ve Bağlanma Özellikleri İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri

Yordayıcı Değişken (EKRÖ Baba)	Aracı Değişken (Bağlanma Özellikleri)	Yordanan Değişken (BDE)
Sıcaklık	Kaçınma	BDE Puanı
Saldırganlık	Kaçınma	BDE Puanı
İhmal	Kaçınma	BDE Puanı
Ayırışmamış Red	Kaçınma	BDE Puanı
Sıcaklık	Kaygı	BDE Puanı
Saldırganlık	Kaygı	BDE Puanı
İhmal	Kaygı	BDE Puanı
Ayırışmamış Red	Kaygı	BDE Puanı

3.5.2.1. Babadan Algılanan Sıcaklığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan sıcaklığın, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaçınma boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.27’de verilmiştir.

Tablo 3.27. EKRÖ Baba Formu’nun Sıcaklık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

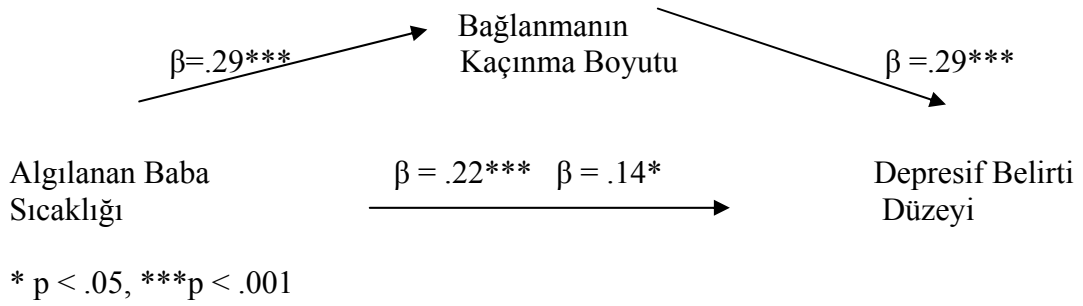
Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba Sıcaklık	.219	.048	.05	.22***	.22
2	EKRÖ Baba Sıcaklık	.352	.124	.08	.14*	.14
	YİYE II Kaçınma				.29***	.28

*p < .05, ***p < .001

Tablo 3.27’de de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan sıcaklığın depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.22$, $R^2=.05$, $F_{(1, 251)}=12.63$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 5’ini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutu girilmiş, algılanan baba sıcaklığıyla beraber bağlanmanın kaçınma boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.35$, $R^2=.12$, $F_{(1, 250)}=21.70$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutunun eklenmesiyle algılanan baba sıcaklığının beta değerinde .22’den ($p < .001$) .14’e ($p < .05$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.40$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 12 olmuştur (Bkz., Tablo 3.27).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaçınma boyutunun algılanan baba sıcaklığı ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre

algılanan baba sıcaklığının bağlanmanın kaçınma boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.29$, $R^2=.08$, $F(1,258)=22.98$, $p < .001$, $\beta =.29$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.6’da verilmiştir.

Şekil 3.6. Algılanan Baba Sıcaklığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.2.2. Babadan Algılanan Saldırganlığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan saldırganlığın, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaçınma boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.28’de verilmiştir.

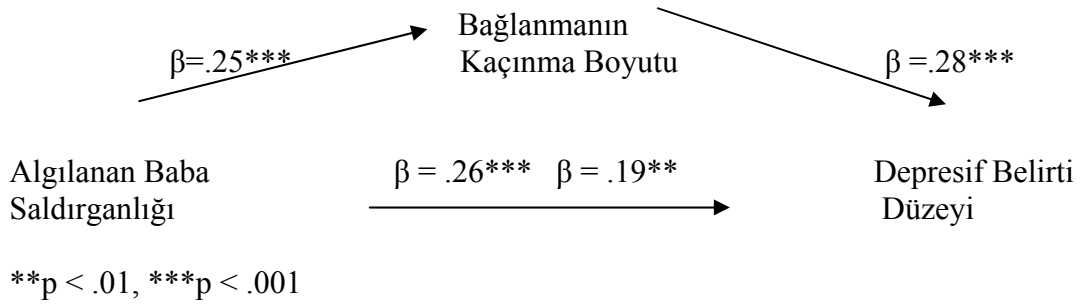
Tablo 3.28. EKRÖ Baba Formu'nun Saldırganlık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba Saldırganlık	.257	.066	.06	.26***	.26
2	EKRÖ Baba Saldırganlık	.373	.139	.07	.19**	.19
	YİYE II Kaçınma				.28***	.28

** p < .01, ***p < .001

Tablo 3.28'de de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan saldırganlığın depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.26$, $R^2=.07$, $F_{(1, 251)}=17.70$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 7'sini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutu girilmiş, algılanan baba saldırganlığıyla beraber bağlanmanın kaçınma boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.38$, $R^2=.14$, $F_{(1, 250)}=21.30$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutunun eklenmesiyle algılanan baba saldırganlığının beta değerinde .26'dan ($p < .001$) .19'a ($p < .01$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.14$, $p < .01$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 14 olmuştur (Bkz., Tablo 3.28).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaçınma boyutunun algılanan baba saldırganlığı ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan baba saldırganlığının bağlanmanın kaçınma boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.25$, $R^2=.06$, $F_{(1,251)}=17.00$, $p < .001$, $\beta =.25$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.7'de verilmiştir.

Şekil 3.7. Algılanan Baba Saldırganlığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.2.3. Babadan Algılanan İhmalin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan ihmalin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaçınma boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.29’da verilmiştir.

Tablo 3.29. EKRÖ Baba Formu’nun İhmal Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

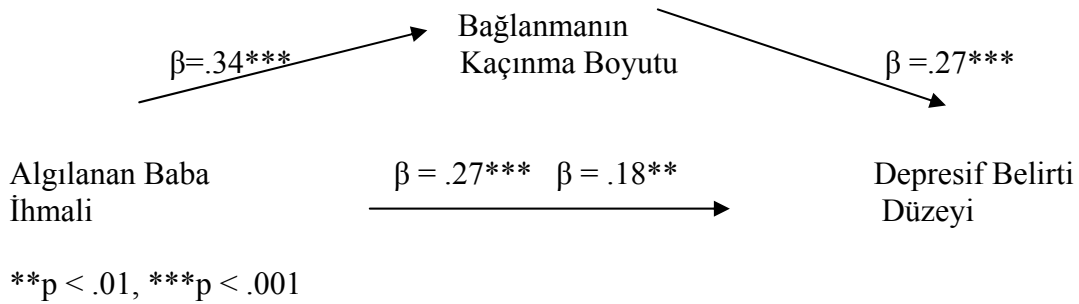
Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba İhmal	.267	.072	.07	.27***	.27
2	EKRÖ Baba İhmal	.367	.135	.06	.18**	.18
	YİYE II Kaçınma				.27***	.26

** p < .01, ***p < .001

Tablo 3.29’da da görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan ihmalin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.27$, $R^2=.07$, $F_{(1, 251)}=19.34$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 7’sini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutu girilmiş,

algılanan baba ihmaliyle beraber bağlanmanın kaçınma boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.37$, $R^2=.14$, $F_{(1, 250)}=18.23$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutunun eklenmesiyle algılanan baba ihmalinin beta değerinde .27'den ($p < .001$) .18'e ($p < .01$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.66$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 14 olmuştur (Bkz., Tablo 3.29).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaçınma boyutunun algılanan baba ihmali ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan baba ihmalinin bağlanmanın kaçınma boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.34$, $R^2=.11$, $F_{(1,251)}=32.18$, $p < .001$, $\beta =.34$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.8'de verilmiştir.

Şekil 3.8. Algılanan Baba İhmalinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.2.4. Babadan Algılanan Ayrışmamış Reddin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan ayrışmamış reddin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaçınma boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.30'da verilmiştir.

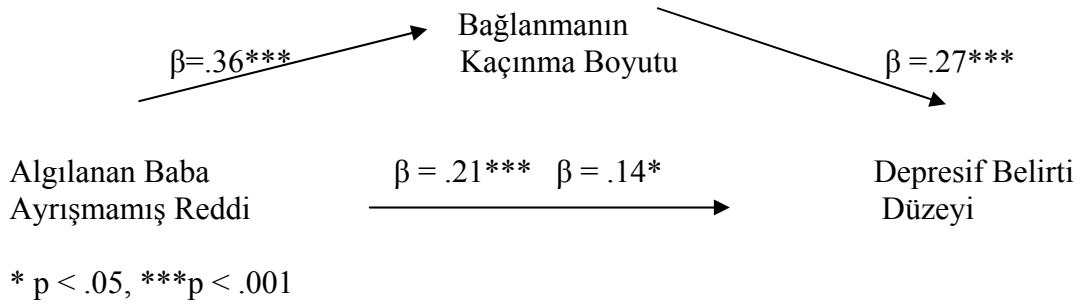
Tablo 3.30. EKRÖ Baba Formu’nun Ayırışmamış Red Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba Ayırışmamış Red	.207	.043	.04	.21***	.21
2	EKRÖ Baba Ayırışmamış Red	.330	.109	.07	.14*	.14
	YİYE II Kaçınma				.27***	.26

*p < .05, ***p < .001

Tablo 3.30’da da görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan ayırışmamış reddin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.21$, $R^2=.04$, $F_{(1, 254)}=11.40$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 4’ünü açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutu girilmiş, algılanan baba ayırışmamış reddiyle beraber bağlanmanın kaçınma boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.33$, $R^2=.11$, $F_{(1, 253)}=18.73$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutunun eklenmesiyle algılanan baba ayırışmamış reddinin beta değerinde .21’den ($p < .001$) .14’e ($p < .05$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.31$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 11 olmuştur (Bkz., Tablo 3.30).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaçınma boyutunun algılanan baba ayırışmamış reddi ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan baba ayırışmamış reddinin bağlanmanın kaçınma boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.26$, $R^2=.06$, $F_{(1,254)}=17.61$, $p < .001$, $\beta =.26$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.9’da verilmiştir.

Şekil 3.9. Algılanan Baba Ayrışmamış Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.2.5. Babadan Algılanan Sıcaklığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan sıcaklığın, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.31’de verilmiştir.

Tablo 3.31. EKRÖ Baba Formu’nun Sıcaklık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

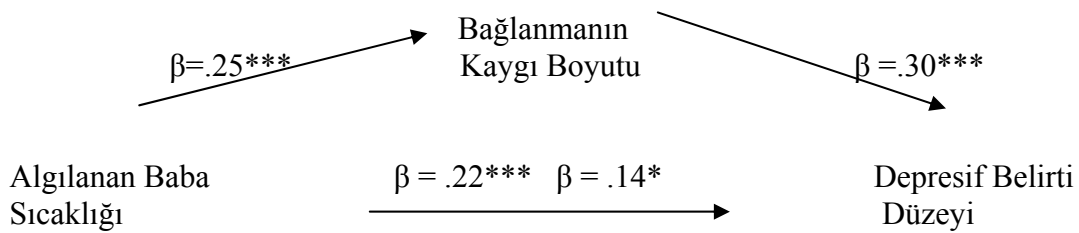
Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba Sıcaklık	.220	.049	.05	.22***	.22
2	EKRÖ Baba Sıcaklık	.366	.134	.08	.14*	.15
	YİYE II Kaygı				.30***	.30

* $p < .05$, *** $p < .001$

Tablo 3.31’de de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan sıcaklığın depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.22$, $R^2=.05$, $F_{(1, 252)}=12.87$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 5’ini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaygı boyutu girilmiş,

algılanan baba sıcaklığıyla beraber bağlanmanın kaygı boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.37$, $R^2=.13$, $F_{(1, 251)}=24.70$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaygı boyutunun eklenmesiyle algılanan baba sıcaklığının beta değerinde .22'den ($p < .001$) .14'e ($p < .05$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.18$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 13 olmuştur (Bkz., Tablo 3.31).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaygı boyutunun algılanan baba sıcaklığı ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan baba sıcaklığının bağlanmanın kaygı boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.25$, $R^2=.06$, $F_{(1,252)}=17.34$, $p < .001$, $\beta =.25$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.10'da verilmiştir.

* $p < .05$, *** $p < .001$

Şekil 3.10. Algılanan Baba Sıcaklığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.2.6. Babadan Algılanan Saldırganlığın Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan saldırganlığın, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.32'de verilmiştir.

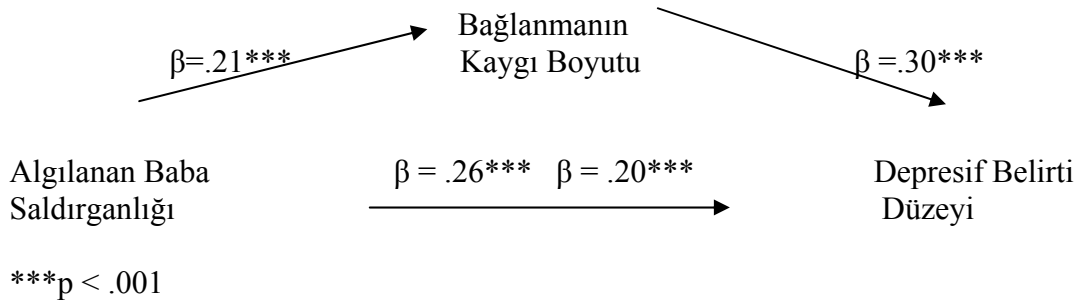
Tablo 3.32. EKRÖ Baba Formu'nun Saldırganlık Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba Saldırganlık	.263	.069	.07	.26***	.26
2	EKRÖ Baba Saldırganlık	.391	.153	.08	.20***	.21
	YİYE II Kaygı				.30***	.30

***p < .001

Tablo 3.32’de de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan saldırganlığın depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.26$, $R^2=.07$, $F_{(1, 252)}=18.79$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 7’sini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaygı boyutu girilmiş, algılanan baba saldırganlığıyla beraber bağlanmanın kaygı boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.39$, $R^2=.15$, $F_{(1, 251)}=24.71$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaygı boyutunun eklenmesiyle algılanan baba saldırganlığının beta değerinde .26’dan ($p < .001$) .20’ye ($p < .001$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 2.78$, $p < .01$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 15 olmuştur (Bkz., Tablo 3.32).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaygı boyutunun algılanan baba saldırganlığı ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan baba saldırganlığının bağlanmanın kaygı boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.21$, $R^2=.04$, $F_{(1,252)}=11.99$, $p < .001$, $\beta =.21$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.11’de verilmiştir.

Şekil 3.11. Algılanan Baba Saldırganlığının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.2.7. Babadan Algılanan İhmalin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan ihmalin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.33’te verilmiştir.

Tablo 3.33. EKRÖ Baba Formu’nun İhmal Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

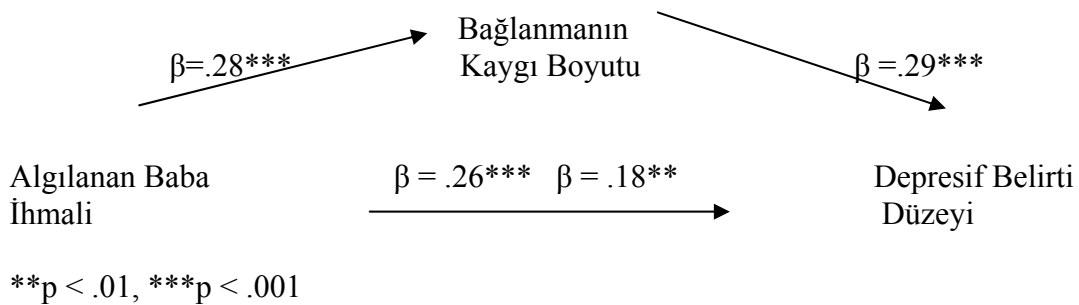
Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba İhmal	.263	.069	.07	.26***	.26
2	EKRÖ Baba İhmal	.382	.146	.08	.18**	.19
	YİYE II Kaygı				.29***	.29

** p < .01, ***p < .001

Tablo 3.33’te de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan ihmalin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.26$, $R^2=.07$, $F_{(1, 252)}=18.77$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 7’sini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaygı boyutu girilmiş,

algılanan baba ihmaliyle beraber bağlanmanın kaygı boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.38$, $R^2=.15$, $F_{(1, 251)}=22.47$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaygı boyutunun eklenmesiyle algılanan baba ihmalinin beta değerinde .26'dan ($p < .001$) .18'e ($p < .01$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.34$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 15 olmuştur (Bkz., Tablo 3.33).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaygı boyutunun algılanan baba ihmali ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan baba ihmalinin bağlanmanın kaygı boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.28$, $R^2=.08$, $F_{(1,252)}=20.65$, $p < .001$, $\beta =.28$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.12'de verilmiştir.

Şekil 3.12. Algılanan Baba İhmalinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.2.8. Babadan Algılanan Ayrışmamış Reddin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan ayrışmamış reddin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.34'te verilmiştir.

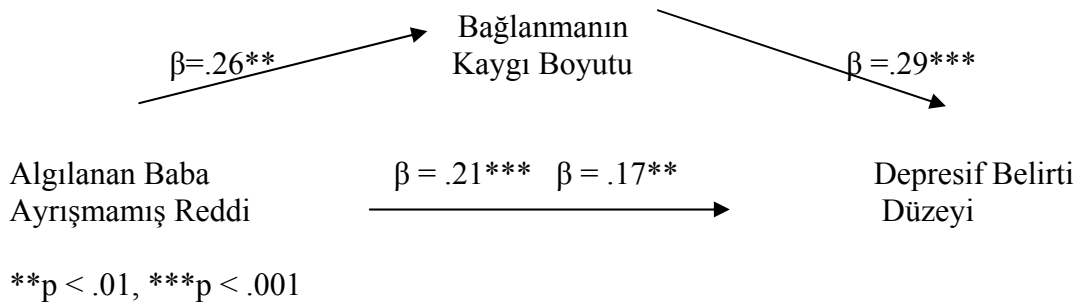
Tablo 3.34. EKRÖ Baba Formu’nun Ayırışmamış Red Alt Boyutunun Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba Ayırışmamış Red	.213	.045	.04	.21***	.21
2	EKRÖ Baba Ayırışmamış Red	.353	.125	.08	.17**	.17
	YİYE II Kaygı				.29***	.29

** p < .01, ***p <.001

Tablo 3.34’te de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan ayırışmamış reddin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.21$, $R^2=.04$, $F_{(1, 255)}=12.15$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 4’ünü açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaygı boyutu girilmiş, algılanan baba ayırışmamış reddiyle beraber bağlanmanın kaygı boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.35$, $R^2=.12$, $F_{(1, 254)}=23.06$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaygı boyutunun eklenmesiyle algılanan baba ayırışmamış reddinin beta değerinde .21’den ($p < .001$) .17’ye ($p < .01$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 2.40$, $p < .05$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 13 olmuştur (Bkz., Tablo 3.34).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaygı boyutunun algılanan baba ayırışmamış reddi ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan baba ayırışmamış reddinin bağlanmanın kaygı boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.16$, $R^2=.03$, $F_{(1,255)}=7.16$, $p < .01$, $\beta =.16$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.13’te verilmiştir.

Şekil 3.13. Algılanan Baba Ayrışmamış Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.3. Algılanan Anne ve Baba Kabul Reddinin Kişilerin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Yetişkinlikteki Bağlanma Özelliklerinin Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Aracı değişken analizleri için aktarılan ölçütler dikkate alınarak, öncelikle değişkenler arası korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. İlk üç ölçütü karşılayan değişkenler için regresyon analizi yapılarak Beta değerlerinden dördüncü ölçüt test edilmiş ve son olarak Sobel testi aracılığıyla aracı değişkenin rolü değerlendirilmiştir. Anne ve EKRÖ Baba Formu toplam puanları, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve BDE puanları arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgular Tablo 3.35, Tablo 3.36'dan izlenebilir. BDE puanları ve YİYE II alt boyutları arasındaki korelasyona ilişkin tablo daha önceki analizlerde de belirtildiği gibi Tablo 3.15'den izlenebilir.

Tablo 3.35. EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu Toplam Puanları ve BDE Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

EKRÖ Toplam Puanları	BDE Puanı
Anne	.276**
Baba	.262**

** p < .01.

Tablo 3.36. EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu Toplam Puanları ve YİYE II Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Kaçınma	Kaygı
EKRÖ Toplam Puanları		
Anne	.287**	.241**
Baba	.315**	.261**

** p < .01

Tablo 3.35 ve Tablo 3.36’da da görüldüğü gibi aracı değişken analizi yapabilmek için karşılanması gereken ilk üç koşul karşılanmıştır. Bunun üzerine 4. koşulun karşılanmasına bakıldığında, analizler sonunda bütün kombinasyonların bu koşulu karşıladığı görülmüştür. Tablo 3.37’de yürütülen bütün aracı değişken analizleri gösterilmiştir.

Tablo 3.37. EKRÖ Toplam Puanları, Depresif Belirti Düzeyi ve Bağlanma Özellikleri İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri

Yordayıcı Değişken (EKRÖ Toplam Puanları)	Aracı Değişken (Bağlanma Özellikleri)	Yordanan Değişken (BDE)
EKRÖ Anne	Kaçınma	BDE Puanı
EKRÖ Anne	Kaygı	BDE Puanı
EKRÖ Baba	Kaçınma	BDE Puanı
EKRÖ Baba	Kaygı	BDE Puanı

3.5.3.1. Anneden Algılanan Kabul veya Reddin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan kabul veya reddin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaçınma boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.38’de verilmiştir.

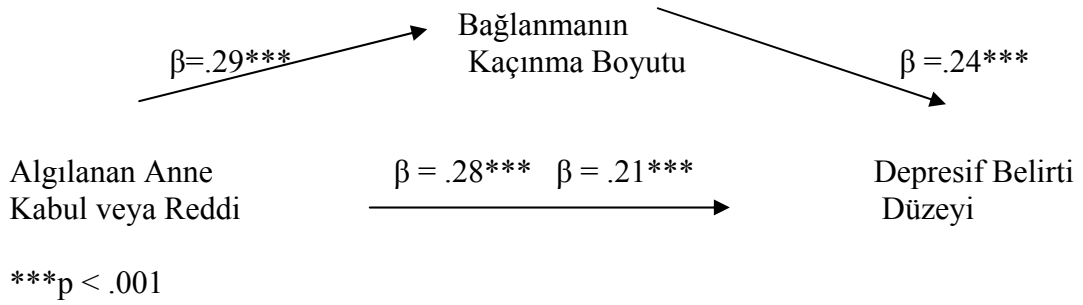
Tablo 3.38. EKRÖ Anne Formu Toplam Puanının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Anne Toplam	.278	.077	.08	.28***	.28
2	EKRÖ Anne Toplam	.362	.131	.05	.21***	.21
	YİYE II Kaçınma				.24***	.24

***p < .001

Tablo 3.38’de de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen anneye ilişkin algılanan kabul veya reddin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.28$, $R^2=.08$, $F_{(1, 258)}=21.60$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 8’ini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutu girilmiş, algılanan anne kabul veya reddiyle beraber bağlanmanın kaçınma boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.36$, $R^2=.13$, $F_{(1, 257)}=15.83$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutunun eklenmesiyle algılanan anne kabul veya reddinin beta değerinde .28’den ($p < .001$) .21’e ($p < .001$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.14$, $p < .01$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 13 olmuştur (Bkz., Tablo 3.38).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaçınma boyutunun algılanan anne kabul veya reddi ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan anne kabul veya reddinin bağlanmanın kaçınma boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.29$, $R^2=.08$, $F_{(1,258)}=23.14$, $p < .001$, $\beta =.29$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.14’te verilmiştir.

Şekil 3.14. Algılanan Anne Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.3.2. Anneden Algılanan Kabul veya Reddin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Anneden algılanan kabul veya reddin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.39’da verilmiştir.

Tablo 3.39. EKRÖ Anne Formu Toplam Puanının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

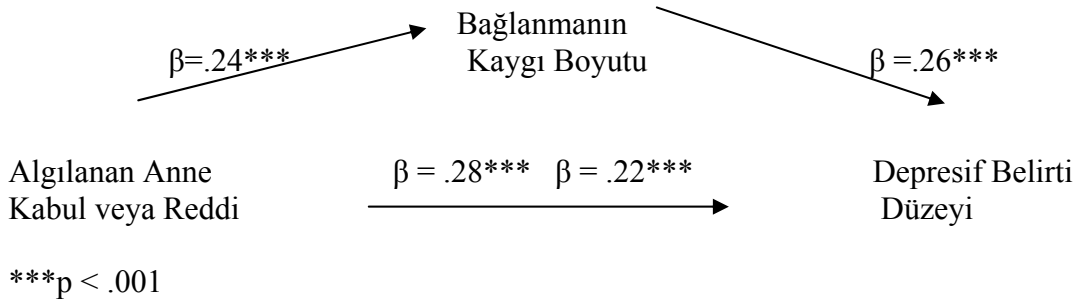
Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Anne Toplam	.279	.078	.08	.28***	.28
2	EKRÖ Anne Toplam	.374	.140	.06	.22***	.22
	YİYE II Kaygı				.26***	.26

***p < .001

Tablo 3.39’da da görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen anneye ilişkin algılanan kabul veya reddin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R = .28$, $R^2 = .08$, $F_{(1, 259)} = 21.92$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 8’ini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaygı boyutu

girilmiş, algılanan anne kabul veya reddiyle beraber bağlanmanın kaygı boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.37$, $R^2=.14$, $F(1, 258)=18.60$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaygı boyutunun eklenmesiyle algılanan anne kabul veya reddinin beta değerinde $.28$ 'den ($p < .001$) $.22$ 'ye ($p < .001$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.41$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 14 olmuştur (Bkz., Tablo 3.39).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaygı boyutunun algılanan anne kabul veya reddi ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan anne kabul veya reddinin bağlanmanın kaygı boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.24$, $R^2=.06$, $F(1,259)=15.60$, $p < .001$, $\beta =.24$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.15'te verilmiştir.

Şekil 3.15. Algılanan Anne Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.3.3. Babadan Algılanan Kabul veya Reddin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan kabul veya reddin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaçınma boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.40'ta verilmiştir.

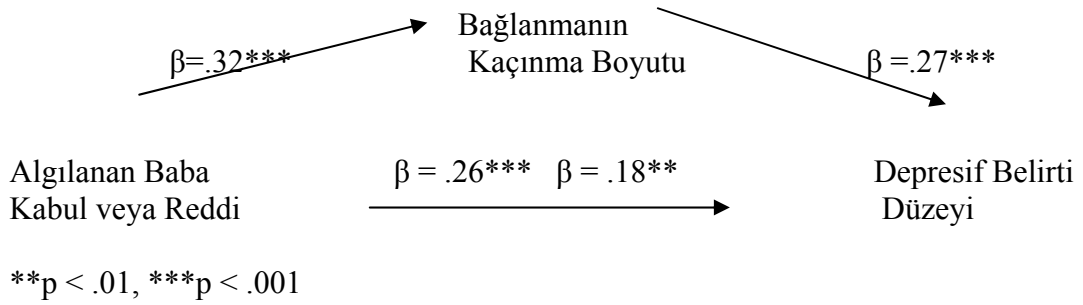
Tablo 3.40. EKRÖ Baba Formu Toplam Puanının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II'nin Kaçınma Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba Toplam	.264	.070	.07	.26***	.26
2	EKRÖ Baba Toplam	.368	.135	.07	.18**	.18
	YİYE II Kaçınma				.27***	.27

** p < .01, ***p < .001

Tablo 3.40'ta da görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan kabul veya reddin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.26$, $R^2=.07$, $F_{(1, 251)}=18.76$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 7'sini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutu girilmiş, algılanan baba kabul veya reddiyle beraber bağlanmanın kaçınma boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.37$, $R^2=.14$, $F_{(1, 250)}=19.06$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaçınma boyutunun eklenmesiyle algılanan baba kabul veya reddinin beta değerinde .26'dan ($p < .001$) .18'e ($p < .01$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 3.56$, $p < .001$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 14 olmuştur (Bkz., Tablo 3.40).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaçınma boyutunun algılanan baba kabul veya reddi ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan baba kabul veya reddinin bağlanmanın kaçınma boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.32$, $R^2=.10$, $F_{(1,251)}=27.62$, $p < .001$, $\beta =.32$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.16'da verilmiştir.

Şekil 3.16. Algılanan Baba Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

3.5.3.4. Babadan Algılanan Kabul veya Reddin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Babadan algılanan kabul veya reddin, depresif belirti düzeyini ne ölçüde yordadığının ve yetişkinlikteki bağlanmanın kaygı boyutunun aracı değişken olarak rol oynayıp oynamadığının ortaya konması amacıyla yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçları Tablo 3.41’de verilmiştir.

Tablo 3.41. EKRÖ Baba Formu Toplam Puanının Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında YİYE II’nin Kaygı Alt Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

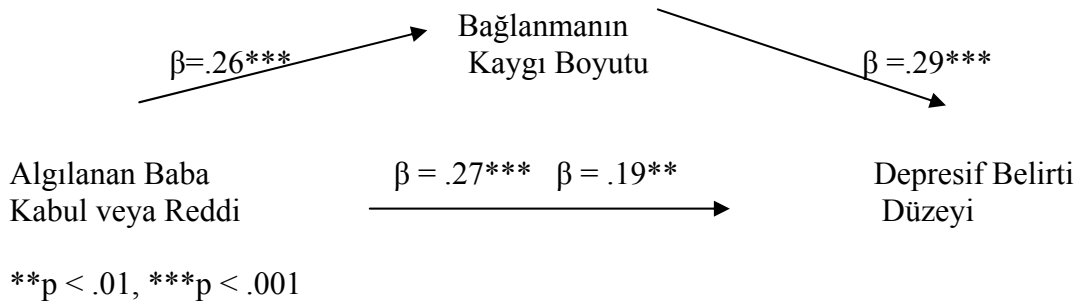
Analiz Aşaması	Yordayıcı Değişken	R	R ²	R ² Artış	β	R (kısmi)
1	EKRÖ Baba Toplam	.266	.071	.07	.27***	.27
2	EKRÖ Baba Toplam	.385	.148	.08	.19**	.20
	YİYE II Kaygı				.29***	.29

** p < .01, ***p < .001

Tablo 3.41’de de görüldüğü gibi, denkleme ilk blokta girilen babaya ilişkin algılanan kabul veya reddin depresif belirti düzeyini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur ($R=.27$, $R^2=.07$, $F_{(1, 252)}=19.22$, $p < .001$). Değişkenin, bağımlı değişkendeki varyansın % 7’sini açıkladığı görülmüştür. Denkleme ikinci blokta bağlanmanın kaygı boyutu

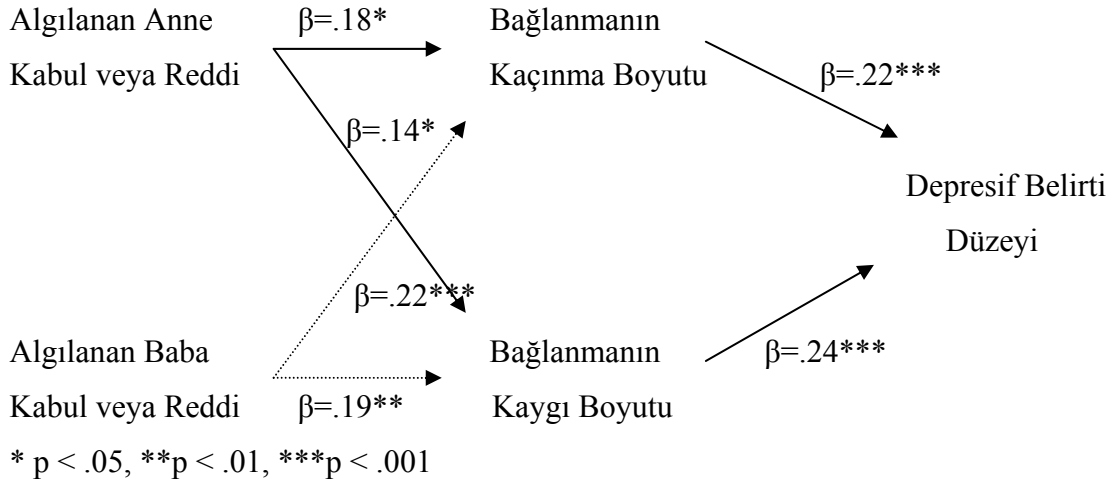
girilmiş, algılanan baba kabul veya reddiyle beraber bağlanmanın kaygı boyutunun bağımlı değişkeni pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($R=.38$, $R^2=.15$, $F(1, 251)=22.86$, $p < .001$). İkinci blokta bağlanmanın kaygı boyutunun eklenmesiyle algılanan baba kabul veya reddinin beta değerinde .27'den ($p < .001$) .19'a ($p < .01$) anlamlı bir düşme olduğu gözlenmiştir, Sobel $z= 2.91$, $p < .01$. Ayrıca açıklanan toplam varyans artarak % 15 olmuştur (Bkz., Tablo 3.41).

Yapılan analizler sonucunda, bağlanmanın kaygı boyutunun algılanan baba kabul veya reddi ve depresif belirti düzeyi arasında aracı bir rolünün olduğu gözlenmiştir. Buna göre algılanan baba kabul veya reddinin bağlanmanın kaygı boyutu ile ilişkili olduğu ($R=.26$, $R^2=.07$, $F(1,252)=18.41$, $p < .001$, $\beta =.26$) ve onun, depresif belirti düzeyini yordadığı bulunmuştur. Yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.17'de verilmiştir.

Şekil 3.17. Algılanan Baba Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

Sonuç olarak EKRÖ Anne ve EKRÖ Baba Formu toplam puanları ve bağlanmanın kaçınma ve kaygı boyutlarının bir arada analize tabi tutulması sonucu yordayıcı ve aracı değişkenlerin bağımlı değişkenle ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.18'de verilmiştir.

Şekil 3.18. Algılanan Anne ve Baba Kabul veya Reddinin Depresif Belirti Düzeyini Yordamasında Bağlanmanın Kaçınma ve Kaygı Boyutunun Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

Özetle, araştırmadan elde edilen bulgular aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- 1) Erkeklerin babalarından algılamış oldukları ayrışmamış red düzeyi, kadınlara kıyasla daha yüksek bulunmuştur.
- 2) Katılımcıların kaygı, kaçınma ve depresyon puanlarında cinsiyet açısından bir farka rastlanılmamıştır.
- 3) Anneden algılanan red düzeyi bağlanmanın hem kaçınma hem de kaygı boyutunu yordarken babanın ise ihmali yordayıcı bulunmuştur.
- 4) Bağlanmanın kaçınma ve kaygı boyutu depresif belirti düzeyini yordamaktadır.
- 5) Anneden algılanan saldırganlık depresif belirti düzeyini yordarken babanın ise reddi yordayıcı bulunmuştur.
- 6) Bağlanmanın hem kaygı hem de kaçınma boyutu algılanan anne sıcaklığı ve ihmaliyle depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.
- 7) Bağlanmanın kaygı boyutu ise algılanan anne saldırganlığı ile depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.

Tablo 3.42. Anneden Algılanan Kabul veya Red Düzeyi ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişkide Aracı Rol Oynayan Bağlanma Boyutları

Yordayıcı Değişken (Anne EKRÖ)	Aracı Değişken (Bağlanma)	Yordanan Değişken (BDE)
Sıcaklık	Kaygı Kaçınma	Depresif Belirti Düzeyi
Saldırganlık	Kaygı	
İhmal	Kaygı Kaçınma	
Toplam	Kaygı Kaçınma	

- 8) Bağlanmanın hem kaygı hem de kaçınma boyutu babadan algılanan ebeveyn reddinin bütün alt boyutları ile depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.
- 9) Algılanan ebeveyn reddinin toplamına bakıldığında ise, bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutları hem anne hem de baba reddinin depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkisinde aracı rol oynamaktadır.

Tablo 3.43. Babadan Algılanan Kabul veya Red Düzeyi ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişkide Aracı Rol Oynayan Bağlanma Boyutları

Yordayıcı Değişken (Baba EKRÖ)	Aracı Değişken (Bağlanma)	Yordanan Değişken (BDE)
Sıcaklık	Kaygı Kaçınma	Depresif Belirti Düzeyi
Saldırganlık	Kaygı Kaçınma	
İhmal	Kaygı Kaçınma	
Ayrışmamış Red	Kaygı Kaçınma	
Toplam	Kaygı Kaçınma	

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algılamış oldukları kabul veya red, bağlanma biçimleri ve depresif belirti düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamıştır. Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan analizlerden elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmıştır. İlk olarak, algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi, bağlanma özellikleri ve depresif belirti düzeylerinin cinsiyet ile olan ilişkilerine dair elde edilen bulgular tartışılmıştır. Ardından algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi ile yetişkinlerdeki bağlanma özellikleri arasındaki ilişkiye dair elde edilen bulgular tartışılmıştır. Sonra, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ile depresif belirti düzeyleri; daha sonra da algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi ile depresif belirti düzeyleri arasındaki ilişkilere dair elde edilen bulgular tartışılmıştır. Son olarak da, yetişkinlerde ebeveynlerinden algıladıkları kabul veya red düzeyi ile depresif belirti düzeyleri arasındaki ilişkide bağlanma özelliklerinin aracı rolüne ilişkin bulgular tartışılmıştır. Araştırmada yanıt aranan sorulara ilişkin bulgular tartışıldıktan sonra, çalışmanın sınırlılıkları ve elde edilen bulguların klinik doğruları sunulmuştur.

4.1. CİNSİYET İLE ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ, YETİŞKİNLİKTEKİ BAĞLANMA ÖZELLİKLERİ VE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın ilk sorusu yetişkinlerde ebeveynlerinden algıladıkları kabul veya red düzeyi, bağlanma özellikleri ve depresif belirti düzeylerinde cinsiyet değişkeni açısından fark olup olmadığıdır. Bu sorunun yanıtlanabilmesi için bağımsız gruplar için t- testi analizi yapılmış ve elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

4.1.1. Cinsiyet ile Algılanan Ebeveyn Kabul veya Red Düzeyi Arasındaki İlişki

Araştırmada yanıt aranan ilk sorunun cevaplanması için yapılan analiz sonuçlarına bakıldığında, algılanan ebeveyn kabul veya red düzeylerinde cinsiyetler açısından bir fark olmadığı ancak baba formunun ayrışmamış red alt boyutunda erkeklerin kadınlara

kıyasla anlamlı olarak daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Diğer bir değişle, erkekler kadınlara oranla babalarından daha fazla ayrışmamış red algıladıklarını belirtmişlerdir.

Elde edilen bulgulardan görüldüğü gibi kadın ve erkeklerde kabul veya red düzeyleri birbirine yakındır. Puan ortalamaları dikkate alındığında araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin anne ve babaları açısından algıları “sıcaklık boyutunun” kabul ucuna yakındır. Bir diğer değişle, araştırmanın katılımcıları anne ve babalarından kabul algılamış olduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu Türk literatüründeki diğer çalışmalarla tutarlıdır (Örn., Varan, 2005; Eryavuz, 2006).

Kadın ve erkekler arasındaki terk fark daha önce de söz edildiği gibi katılımcıların babalarından algılamış oldukları ayrışmamış red düzeylerinde bulunmaktadır. Erkekler babalarından daha fazla ayrışmamış red algıladıklarını belirtmişlerdir. Hatırlanacağı gibi ayrışmamış red, ortada gözle görülür bir reddetme durumu veya ihmal olmamasına rağmen kişinin kendisinin sevilmediğine ve istenmediğine inanmasıdır. Buradan yola çıkılarak erkeklerin babaları tarafından aleni olarak reddedilmeseler de, daha az sevidiklerine inandıkları sonucuna varılabilir. Bu bulgu Eryavuz’un (2006) yapmış olduğu çalışmayla tutarlılık göstermemektedir. Eryavuz’un (2006) çalışmasında kadın ve erkekler arasında babadan algılanan ayrışmamış red düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öngider’in (2006) yapmış olduğu çalışmada evli ve boşanmış ailelerin çocukları algıladıkları ebeveyn kabul veya red düzeyi açısından incelenmiştir. Bu çalışmada babadan algılanan ayrışmamış reddin boşanmış anne babanın çocuklarında evli anne babaların çocuklarına kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu çalışma babadan algılanan ayrışmamış red düzeyi açısından cinsiyet farklılıklarını incelememiştir. Mamiyev’in (2006) yapmış olduğu çalışmada ise Türk ve Türkmen üniversite öğrencileri ebeveyn kabul veya reddi açısından incelenmiştir. İki grup birbirleriyle karşılaştırıldığında algılanan kabul veya red düzeyinde Türk ve Türkmen üniversite öğrencileri arasında hem alt boyutlar açısından hem de toplam puanlar açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak bu çalışma da cinsiyetler arasındaki farkı incelememiştir.

EKAR Kuramı'nın anne babanın nasıl davrandığından öte kişinin ne şekilde algıladığı üzerine odaklandığı düşünüldüğünde, örneklemdaki kadın ve erkek katılımcıların babalarına yönelik algılarının farklı olduğu söylenebilir. Bu farkın ödipal çatışmadan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Freud'a göre (1949) çocuğun ilgisinin cinsel organlara yönelmesi ve cinsel arzusun artmasıyla beraber erkek çocuk, en yakınındaki karşı cinsten obje olan annesine özel bir sevgiyle yakınlaşmaya başlar. Bu sevginin giderek cinsel ağırlık kazanması, babanın bir "engel" ya da "rakip" olarak görülmesine neden olur. Çocuk bir taraftan babasını sevmekte ve onun gibi olmak istemekte, diğer yandan da, daha güçlü olan babasının kendisini cezalandıracağından korkmaktadır (kastasyon anksiyetesi). Yaşanan korku ve kaygı nedeniyle erkek çocuk, annesine karşı hissettiklerini bastırmaya başlar ve babasını model alarak onunla özdeşim kurar ve bu sayede çatışma çözülür.

Erkek katılımcıların kızlardan daha fazla olarak babaları tarafından sevilmediklerine inanmaları ödipal çatışmanın çözümlenmesinde sorun yaşadıklarını düşündürmektedir. Çatışmanın çözülememesi durumunda, erkek çocukların annelerine daha yakın olmak ve onun ilgisini kazanmak konusunda babalarıyla rekabet etmeleri, babalarıyla aralarına mesafe girmesine ve hatta 'kıskançlık' ve 'kızgınlık' hissetmelerine sebep olabilir. Ancak babayı kıskanmak, ona öfkelenmek hatta onu sevmemek baş edilebilir duygular olmadığı için, psikanalitik kuramda belirtildiği üzere savunma mekanizmalarından biri olan 'yansıtmayı' kullanarak babalarının onları sevmediklerine inanabilirler. Bu nedenle de babalarından algıladıkları ayrışmamış red düzeylerinde erkekler ve kadınlar arasında fark olmuş olabilir.

Kız çocukları da doğal olarak bu psikososyal gelişim süreçlerinden geçmektedir. Onlar da babalarına ilgi duymakta ve anneyi rakip olarak görmektedir ki bu durum da 'Elektra Karmaşası' olarak adlandırılır. Ancak kadınların annelerinden algıladıkları ayrışmamış red düzeyi erkeklere oranla daha yüksek bulunmamıştır. Bu durum akla iki ihtimali getirmektedir. Ya kadınlar anneleriyle daha kolay özdeşim kurarak çatışmayı erkeklere oranla daha başarılı çözmektedir. Ya da bağlanmanın da devreye girmesiyle, annenin temel bakımı sağlayan kişi olması anneye kurulan duygusal bağın güçlenmesine yol

açarak kişinin sevildiğine olan inancını arttırmaktadır. Bu ihtimalin ilkinde göre daha mümkün olabileceği düşünülmektedir.

4.1.2. Cinsiyet ile Yetişkin Bağlanma Özellikleri Arasındaki İlişki

Araştırmada cevap aranan sorulardan ilkinin bir diğer uzantısı da, katılımcıların yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin cinsiyet açısından fark gösterip göstermeyeceğidir. Bu amaçla yapılan analiz sonucu; bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutlarında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını göstermiştir. Bir diğer değişle, yetişkinlikteki romantik ilişkilerde kadın ve erkekler bağlanma özellikleri açısından birbirlerine benzerlik göstermektedir.

Literatüre bakıldığında elde edilen bu bulgu diğer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir (Örn. Collins & Read, 1990; Hazen & Shaver, 1987; Levy & Davis, 1988; Shaver & Brennan, 1992; Shaver & Hazan, 1988; Simpson, 1990). Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde de Sümer’in (2006) yapmış olduğu çalışmayla tutarlılık göstermektedir. Sümer’in (2006) çalışmasında yetişkin bağlanma özellikleri, duygusal zeka, ilişkiye bağlılık ve ilişkiden alınan tatmin gibi bir takım değişkenler açısından incelenirken aynı zamanda cinsiyet açısından da bir farkın olup olmadığına bakılmıştır. Sonuçlar, yetişkin bağlanma özelliklerinin cinsiyet açısından farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Benzer bir bulgu Açık’ın (2008) yapmış olduğu çalışmada da görülmektedir. Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada cinsiyet ve yetişkin bağlanma özellikleri arasındaki ilişkide kadın ve erkeklerin farklılık göstermediği gözlenmiştir. Ancak bu çalışmaların aksine, bağlanma biçimlerinde cinsiyet farklılıkları bulan çalışmalar da mevcuttur (Örn. Bartholomew & Horowitz , 1991; Işinsu, 2003, Ergin, 2009). Dolayısıyla bağlanmada cinsiyet farklılıkları konusunda literatürde bir görüş birliği sağlanamamıştır. Bunun sebebi, bağlanmanın değerlendirilmesinde farklı modellerin kullanılması olabilir. Bu çalışmada bağlanmanın sadece kaygı ve kaçınma boyutu incelemeye alınmıştır. Ancak bunun yanı sıra bağlanma, Bartholomew ve Horowitz’in (1991) dörtlü bağlanma modeline göre de

değerlendirilmektedir. Bu modelde güvenli ve kaygılı bağlanmaya ek olarak, bağlanmanın kaçınma boyutu kayıtsız ve korkulu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu çalışmada bağlanma boyutu üzerinde ayrıntılı bir sınıflandırma yapmayarak sadece iki boyut üzerinden değerlendirilmenin yapılması, cinsiyet farklılıklarının ortaya konulamamasında rol oynamış olabilir. Bunun haricinde katılımcıların uygulamaya alındığı dönemde romantik ilişkilerinin olup olmamasının da sonucu etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu değişken analizlere dahil edilmemiştir. Ancak erkek ve kadın katılımcıların romantik ilişki yaşıyor olmasının sonucu etkileyebileceği düşünülmektedir.

4.1.3. Cinsiyet ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişki

Araştırmada cevap aranan ilk sorunun son basamağında ise cinsiyetler arasında depresif belirti düzeyi açısından bir farkın olup olmadığıdır. Yapılan bağımsız gruplar için t-testi analizi sonucunda; depresif belirti düzeyi açısından kadın ve erkekler arasında bir farka rastlanılmamıştır. Bulgularda görüldüğü gibi erkeklerin BDE'den aldığı puanların ortalaması kadınların puan ortalamasından daha yüksektir. Ancak bu fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir.

Depresyonun yaygınlığına bakıldığında, kadınlarda görülme oranının erkeklerin iki katı olduğu tespit edilmiştir (Smith & Weissman, 1991). Arkar ve Şafak'ın (2004) Beck Depresyon Envanteri'nin boyutlarını incelemek amaçlı yaptıkları çalışmada da kadınların erkeklere oranla anlamlı olarak daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Ancak örneklem grubu olarak çeşitli psikiyatrik tanı almış olan kişileri seçmişlerdir. Depresyonun yaygınlığına bakan diğer çalışmalar da kadınlarda görülme oranının erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır (Örn. Piccinelli & Wilkinson, 2000; Üstün, 2000). Yapılan bu çalışmada kadın ve erkekler arasında depresif belirti düzeyinin farklılaşmaması literatürle uyuşmamaktadır.

Katılımcılar arasında kadın erkek sayısının yakınlığının sağlanamaması, hatta kadın sayısının erkeklere oranla daha fazla olması, kadınlarda depresif belirti düzeylerinin erkeklere oranla daha yüksek çıkması yönündeki beklentiyi artırmıştır. Sonucun bu

şekilde çıkmaması şaşırtıcı gibi gözükse de, bunun nedeninin kullanılan ölçüm aracının amacıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Çalışmada kullanılan ölçüm aracı klinik depresyonu ölçmeyi amaçlamamaktadır. Bir başka deyişle, kullanılan ölçüm aracıyla psikolojik rahatsızlık olarak tanımlanabilecek depresyon yerine, günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz depresif duygu durum ölçülmektedir. Bu durumda da, yaygınlık çalışmalarında depresyonun bir psikopatoloji olarak konu alındığı düşünüldüğünde, bu çalışmada cinsiyet farkının ortaya çıkmaması mümkündür.

4.2. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ İLE YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın ikinci sorusu şu şekildedir; algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi yetişkinlikteki bağlanma özelliklerini yordama gücüne sahip midir? Bir diğer deyişle, çocuklukta anne ve babayla kurulan ilişkinin kalitesi, yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkilerin biçimlenmesi üzerinde bir etkiye sahip midir? Bu sorunun yanıtlanabilmesi için aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Anne ve babaya ilişkin bulgular ayrı ayrı başlıklar altında tartışılmıştır.

4.2.1. Algılanan Anne Kabul veya Red Düzeyi ile Yetişkin Bağlanma Özellikleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırmanın ikinci sorusunun ilk bölümünü oluşturan, anne kabul veya red düzeyi ile yetişkin bağlanma özellikleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için aşamalı regresyon analizi uygulanmıştır. Bulgular bölümünde de belirtildiği gibi, EKRÖ Anne Formunun bütün alt boyutları (sıcaklık, saldırganlık, ihmal ve ayrışmamış red) ile toplam puan birlikte analize dahil edilmiştir. Analiz sonucunda EKRÖ Anne Formu toplam puanının hem kaçınmacı hem de kaygılı bağlanma özelliğini yordama gücüne sahip olduğu bulunmuştur. Yani analizde, alt boyutların eşitliğe giremeyip toplam puanın ön plana çıktığı görülmüştür. EKRÖ’de toplam puan, algılanan anne kabulü veya reddir. Daha önce de yöntem bölümünde belirtildiği gibi, kişinin toplam puanının yüksek olması o kişinin red algıladığının göstergesidir. Bir başka deyişle,

kişinin toplam puanı ne kadar yüksek ise “sıcaklık boyutunda” olumsuz uca o kadar yakın olduğu anlamına gelir.

Bu açıklamaların ardından, sonuçlar, yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin biçimlenmesinde annenin kabulünün önemli bir role sahip olduğunu göstermiştir. Bir başka deyişle, kişi çocukluğunda annesinden kabul gördüğüne inandıysa, yetişkinlik döneminde daha “güvenli” romantik ilişkiler içerisinde bulunabileceği ya da tersi olarak; çocukluğunda annesinin reddedici olduğuna inadıysa, yetişkinlik döneminde daha “güvensiz (kaygılı veya kaçınmacı)” ilişkiler içerisinde bulunabileceği sonucuna varılabilir. Elde edilen bu bulgu, giriş bölümünde de sözü edildiği gibi Rohner’in (1975) hipoteziyle paralellik göstermektedir. Rohner’in (1975) ortaya atmış olduğu hipotezinde, çocuklukta ebeveynlerden algılanan kabul veya reddin yetişkinlikteki romantik ilişkilerde önemli bir role sahip olacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte elde edilen bulgular Yalçinkaya’nın (1997) yapmış olduğu çalışmanın bulgularıyla da paralellik göstermektedir. Yalçinkaya (1997), çalışmasında Türkiye’deki kadınların bağlanma biçimleri ve ebeveyn kabul veya red düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiş ve anne babasından kabul gören kadınların “güvenli” bağlanma sergiledikleri ilişkiler içerisinde olduğu sonucuna varmıştır.

Çalışmadan elde edilen bu bulgu, kuramda da savunulduğu gibi bağlanmanın sürekliliğini göstermektedir; çocukluk döneminde anneyle kurulan ilişkinin kalitesi yetişkinlik dönemindeki ilişkinin biçimlenmesine etki etmiştir. Buradan yola çıkılarak yetişkinlikteki romantik ilişkinin çocuklukta anneyle kurulan ilişkinin bir tekrarı yönünde olduğu sonucuna varılabilir. Bu durumun nasıl gerçekleştiği düşünüldüğünde bağlanma kuramında da belirtildiği gibi “içsel çalışan modellerin” rolü olabileceği sonucuna varılmıştır. Daha açık ifade edilecek olursa, kişi kendisi için önemli olan kişiden (annesinden) aldığı tepkilere göre kendisi ve diğerleri hakkında zihinsel model geliştirmektedir. Ve zihninde oluşturduğu bu modellere göre ilişkilerini biçimlendirmektedir. Buradan yola çıkarak annenin kabul edici olması, kişinin hem başkalarını hem de kendini olumlu değerlendirmesini sağlayacaktır. Bu sayede kişi, güvenli bağlandığı bir romantik ilişki içerisinde olacaktır. Tam tersi düşünülecek olursa annenin reddedici olması, kişinin olumlu içsel çalışan modeller geliştirmesini

engelleyecektir. Anne çocuğunun bakımı için gerekli özeni ve sevgiyi göstermediğinde, kişi kendi ve başkaları hakkında olumsuz modeller geliştirebilir. Dolayısıyla kendisi veya başkaları için olumsuz modeller geliştiren bir kişinin, romantik ilişkisinde karşılıklı doyum alabileceği, çiftlerin birbirinin ihtiyaçlarına duyarlı olduğu bir ilişki içerisinde olabilme ihtimali düşebilir, çünkü kişinin güven duygusu sarsılmıştır. Bu nedenle kişinin yetişkinlik döneminde yaşadığı romantik ilişkinin, çocuklukta annesiyle kurduğu ilişkinin bir tekrarı olduğu düşünülebilir.

Sonuç olarak elde edilen bu bulgu, içsel çalışan modeller açısından da düşünüldüğünde beklenen yönde çıkmıştır ve bağlanmanın yaşam boyu sürdüğünü ve annenin kişinin hayatında ne kadar önemli bir role sahip olduğunu doğrular niteliktedir.

4.2.2. Algılanan Baba Kabul veya Red Düzeyi ile Yetişkin Bağlanma Özellikleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırmanın ikinci sorusunun ikinci bölümünü oluşturan, baba kabul veya red düzeyi ile yetişkin bağlanma özellikleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için aşamalı regresyon analizi uygulanmıştır. Analize bir önceki başlıkta da açıklandığı gibi EKRÖ Baba Formunun bütün alt boyutları ve toplam puan dahil edilmiştir. Sonuçlar, EKRÖ Baba Formu ihmal alt boyutunun ya da bir diğer değişle babadan algılanan ihmalin hem kaçınmacı hem de kaygılı bağlanma özelliklerini yordama gücüne sahip olduğunu göstermiştir.

Analize bütün alt boyutlarla beraber toplam puanlar da dahil edildiği halde toplam puan ve sıcaklık, saldırganlık ve ayrışmamış red alt boyutu eşitliğe girememiş ihmal alt boyutu ön plana çıkmıştır. Giriş bölümünde de değinildiği gibi ihmal; anne babaların çocuklarının gereksinimlerini karşılamadığı, onların endişelerini, arzularını ve ilgilerini göz ardı ettiği durumları kapsar (Rohner, 1986). Elde edilen bu bulgu, yetişkinlikteki romantik ilişki örüntülerinin biçimlenmesinde babanın çocuğuna karşı kayıtsız kalmasının belirleyici olduğunu göstermektedir.

Bir önceki başlıkta, romantik ilişki örüntülerinin biçimlenmesinde annenin kabulünün önemi vurgulanmıştır. Bu başlıkta ise babanın ihmalinin ön plana çıktığı belirtilmiştir. Buradan yola çıkarak, yetişkinlikteki romantik ilişkilerin biçimlenmesinde; annenin sevgisinin, babanın da sevgisinden öte ilgisinin önemli rol oynadığı sonucuna varılabilir. Bir diğer değişle, babanın kabul edici algılandığı durumun romantik ilişkilerin şekillenmesinde, ihmal edici algılandığı durumdaki kadar etkili bir rolü olmayabilir. Dolayısıyla baba çocuğu tarafından ne kadar ilgili algılanırsa o çocuğun yetişkinlikte daha “güvenli” ilişkiler içinde olma ihtimalinin o kadar artacağı sonucuna varılabilir.

Elde edilen bu bulguda, babanın kabulünün annenin kabulü kadar etkili olmadığı görülmektedir. Bağlanmanın temelinin, daha önce de belirtildiği gibi, anneyle kurulan ilişkiyle oluşturulduğu düşünülecek olursa babanın çocuğun hayatında başka bir açıdan önem teşkil etmesi beklenenecektir. Bir başka değişle, çocuğun daha temel ve ilk ihtiyaçlarını (beslenme, bakım) annesiyle karşıladığı varsayılırsa, babanın başka özelliklerinin çocuğun güven duygusunu pekiştirebileceği düşünülmektedir. Örneğin DeKlyen ve arkadaşlarına göre (1998), çocuk bakımında babalar çocuklarını bağımsız olmaları konusunda destekleyip oyuna yönelik etkileşim kurmakta anneden daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Biller’e göre (1993) de bebekler acıktıkları ve yorulduklarında annelerini, aktif oyunlarda ise babalarını tercih etmektedirler. Buradan yola çıkarak, babanın rolünün çocuğun temel ihtiyaçlarından daha farklı ihtiyaçlarını (oyun oynamak gibi) gidermekte önem teşkil ettiği sonucuna varılabilir. Dolayısıyla babaların, çocuğun sosyalleşmesinde önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Kişinin sosyal yönünün gelişiminde babanın rolünü vurgulayan bir çalışma Amato (1994) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada, çocukluk çağında baba ile yakın ilişki kurulmasının, yetişkinlik döneminde kadın ve erkeklerde eğitim düzeyi, iş hayatı ve psikososyal uyumu pozitif etkilediği belirtilmiştir. Buradan yola çıkılarak, babanın ilgisinden mahrum kalan bir çocuğun sosyal alanda problem yaşayabileceği düşünülebilir. Bu nedenle romantik ilişkinin şekillenmesinde, babanın ihmalinin belirleyici bulunması bu görüşü desteklemektedir.

Giriş bölümünde de değinildiği gibi, bu bulgu da babanın önemini vurgulamaktadır. Yetişkinlik döneminde kurulan romantik ilişkilerin biçimlenmesinde babanın rolünün göz ardı edilmemesi gerektiği düşünülmektedir. Sağlıklı romantik ilişkilerde annenin sıcaklığı ve sevgisi kadar babanın ilgisinin de belirleyici olabileceği sonucuna varılmıştır.

4.3. YETİŞKİN BAĞLANMA ÖZELLİKLERİ İLE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın üçüncü sorusu, yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin kişilerin depresif belirti düzeylerini yordama gücüne sahip olup olmadığıdır. Bu amaçla YİYE II ve BDE'den alınan puanlara aşamalı regresyon analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda YİYE II'nin kaçınma ve kaygı boyutlarının depresif belirti düzeyini yordadığı sonucuna varılmıştır. Yani kişilerin romantik ilişkilerde kaygı ve/ veya kaçınma düzeyinin yüksek olması depresyon belirtileri gösterme ihtimalini artırmaktadır.

Literatüre bakıldığında dikkati çeken bir nokta, bağlanma özellikleri ve yetişkin psikopatolojisini inceleyen çalışmalara olan ilgidir (Örn. Cole-Dekte & Kobak, 1996; Fonagy ve ark., 1996). Bu konudaki ilginin bir bölümü de bağlanma özellikleri ve depresyon arasındaki ilişki üzerine odaklanmıştır (Reinecke & Rogers, 2001; Roberts, Gotlib & Kassel, 1996; Strahan, 1995). Elde edilen bu bulguyu destekleyen bir çalışma, Murphy ve Bates'in (1997) yapmış olduğu çalışmadır. Araştırmacılar yapmış oldukları bu çalışmada korkulu ve kaygılı bağlama özelliklerinin depresif belirti düzeyinin yükselmesiyle ilişkili olduğunu bulmuştur. Benzer bir bulgu Bifulco ve arkadaşlarının (2002) yapmış olduğu çalışmada bulunmuştur. Çalışmada güvensiz bağlanma özelliklerinin uzun süreli depresyonla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Strodl ve Noller'ın (2003) yapmış olduğu çalışmada da depresyon ve bağlanma özellikleri arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Giriş bölümünde özetlenmiş olan Roberts ve arkadaşlarının (1996), Troisi ve D'Argenio'nun (2004) ve Wearden ve arkadaşlarının (2008) yapmış olduğu çalışmalar benzer bulguları elde etmiş olması bakımından örnek olarak gösterilebilir.

Elde edilen bu bulgu sayesinde, kişilerin depresif belirtiler göstermesinde, yaşadığı romantik ilişkideki bağlanma biçimlerinin önemli olabileceği sonucuna varılmıştır. Romantik ilişki ve depresif belirtilerin paralel yönde hareket etmesinde, yetişkin bağlanma biçimlerinin özelliklerinin önemli olabileceği düşünülmektedir. Hazan ve Shaver’a göre (1987), yetişkinlikteki romantik ilişkilerinde güvenli bağlanan kişiler kendilerine güvenen ve yakın ilişkilerinde de güvende hisseden kişilerdir. Romantik ilişkilerinde kaçınmacı bağlanan kişiler, partnerine karşı uzak olan kişiler ve kaygılı bağlananlar ise, kendileri ve ilişkileriyle ilgili endişeli ve sıkıntılı olup sevildiklerine dair şüpheleri olan kişilerdir. Bu açıdan düşünüldüğünde, ilişkilerinde kaygı ve/ veya kaçınma düzeyi yüksek olan kişilerin kendilerine veya karşısındakine güveninde sorunu olabileceği sonucuna varılabilir.

Yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin kişinin yaşayabileceği güven sorunlarını açıklamasının yanı sıra, “güvenli” bir romantik ilişkinin, kişiye olumlu bir sosyal destek kaynağı da olabileceği düşünülmektedir. Bilindiği gibi sosyal destek; güç bir durum içindeki bireye aile, arkadaş, komşular ve kurumdan sağlanan fiziksel ve psikolojik bir yardım olarak tanımlanır. Sosyal destek bireylerin sevgi, bağlılık, benlik saygısı ve bir gruba ait olma gibi temel sosyal gereksinimlerini karşılar; fiziksel ve psikolojik sağlığını olumlu yönde etkiler (Leavy, 1983). Sosyal destek ve depresyon arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda (Örn., Eskin ve ark., 2008; Segrin, 2003; Taniguchi & Ura, 2002), algılanan sosyal destek ve depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğuna; zayıf sosyal desteğin depresyon düzeyinin artışında rol oynayabileceğine dair görüş birliği bulunmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde, kişi için önemli bir sosyal destek kaynağı olan romantik ilişkinin, kişileri depresyondan koruyabileceği veya ilişkide yaşanan olumsuzlukların kişilerin depresif belirtileri üzerinde etkisinin olabileceği sonucuna varılabilir.

4.4. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ İLE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın dördüncü sorusu olan algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyinin depresif belirti düzeyini yordama gücüne sahip olup olmadığını değerlendirmek amacıyla

aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar anne ve baba için ayrı ayrı başlıklar altında verilmiş ancak bir arada tartışılmıştır.

4.4.1. Algılanan Anne Kabul veya Red Düzeyi ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Dördüncü sorunun ilk basamağı, algılanan anne kabul veya red düzeyinin depresif belirti düzeyini yordama gücüne sahip olup olmadığıdır. Bu sorunun yanıtını verebilmek için aşamalı regresyon analizi yapılmış, analize EKRÖ Anne Formunun bütün alt boyutları ve toplam puanı dahil edilmiştir. Sonuçlar; anneden algılanan saldırganlığın depresif belirti düzeyini yordadığını göstermektedir.

Alt boyutlar ve toplam puan dahil edilse de, depresif belirti düzeyini yordamada sadece anneden algılanan saldırganlık düzeyinin ön plana çıktığı görülmüştür. Giriş bölümünde de aktarıldığı gibi saldırganlık; kişinin bir başka insanı, kendisini veya (sembolik olarak) bir nesneyi “fiziksel” veya “psikolojik” olarak incitme kastı ile yaptığı davranışlardır (Rohner, 1986). Buradan yola çıkarak, kişinin depresif belirti düzeyinin artışında annesinden gördüğü sözel veya fiziksel şiddetin önemli rolü olduğu söylenebilir. EKAR Kuramı’nı test etmek için yapılan çalışmalarda da algılanan ebeveyn reddin kişilerin psikolojik uyumunu olumsuz yönde etkileyeceği sonucuna varılmıştır (Örn. Rohner ve ark., 1980; Khalaque & Rohner, 2002b). Her ne kadar bu çalışmalar algılanan kabul veya red düzeyinin alt boyutlarından ziyade toplamını dikkate alsalar da kişinin psikolojik uyumunu bozucu özelliğini ortaya koyan çalışmalardır.

Literatüre bakıldığında, kuramın depresyonla ilişkili bulunduğu çalışmalar kabul veya red düzeyi üzerinden yapılan çalışmalar olup reddin alt boyutlarının incelenmesini içermemektedir. Aşağıdaki bölümde babadan algılanan kabul veya red düzeyinin depresyonla ilişkisi değerlendirildikten sonra, literatür ışığındaki tartışmaya hem anne hem de baba açısından devam edilecektir.

4.4.2. Algılanan Baba Kabul veya Red Düzeyi ile Depresif Belirti Düzeyi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Dördüncü sorunun ikinci basamağı da, babadan algılanan kabul veya red düzeyinin depresif belirti düzeyini yordama gücüne sahip olup olmadığına ilişkindir. Bir önceki başlıkta da özetlendiği gibi babaya ilişkin analizler yapılırken de EKRÖ Baba Formunun bütün alt boyutları ve toplam puanı kullanılmıştır. Sonuçlar, depresif belirtilerin yordanmasında EKRÖ Baba Formunun toplam puanının ön plana çıktığını göstermiştir. Bir diğer değişle, depresif belirti düzeyinin artışında babadan algılanan kabul veya red düzeyi önemli rol oynamaktadır.

Depresif belirti düzeyinin yordanmasında; annenin saldırganlığı ön plana çıkarken babada reddin alt boyutlarının eşitliğe giremeyip toplamı ön plana çıkmıştır. Buradan yola çıkarak, depresif belirti düzeyi ile annenin açıkça saldırgan davranması ve babanın ise sevgisini esirgemesi arasında paralellik olduğu sonucuna varılmaktadır.

Literatüre bakıldığında, daha önce de belirtildiği gibi reddin depresyonla ilişkisinin incelenmesinde alt boyutlar değerlendirmeye alınmamıştır. Ancak anne ve babadan algılanan reddin depresif belirti düzeyinin artışında önemli rolünün olabileceği düşünülmektedir (Reinberz ve ark., 1999). Ebeveyn sevgisinin kişiyi depresyondan koruduğuna ilişkin çalışmalar da bulunmaktadır (Örn., Belsky & Pensky, 1988; Greenberg & Chen, 1996). Bu çalışmalarda, ebeveyn sevgisinin kişinin karşılaşacağı stresli yaşam olaylarının yaratacağı duygu düşüşüyle daha iyi baş etmesini sağlayarak kişileri depresyondan koruduğu savunulmaktadır.

Giriş bölümünde de aktarıldığı gibi, yapılan boyamsal çalışmalar da algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi ile depresyon ilişkisini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir (Örn., Chen ve ark., 1995; Ge ve ark., 1994; Ge ve ark. 1996; Lefkowitz & Tesiny, 1984; Peterson ve ark., 1991; Robertson & Simons, 1989). Bu çalışmalar, çocuklukta algılanan reddin ergenlik ve yetişkinlik döneminde kişilerin depresif belirtiler geliştirmesinde belirleyici olduğunu göstermiştir.

Bu çalışmada elde edilen bulgulara dikkati çeken annenin saldırganlığının, babanın ise reddinin depresif belirti düzeyini yordamasıdır. Babanın reddiyle beraber annenin de reddinin belirleyici olması beklenirken saldırganlığının ön plana çıkması şaşırtıcı bir durum gibi gözükmemektedir. Ancak çoğunlukla bakım veren kişinin anne olduğu düşünülecek olursa, annenin çocuğa sözel ve / veya fiziksel açıdan saldırgan davranmasının kişinin depresif belirtiler göstermesinde belirleyici bulunması beklendik bir durum olarak düşünülebilir. Çünkü annenin saldırgan davranması; çocuğunu dövmesi, ona küfür etmesi veya aşağılayıcı sözler söylemesini içermektedir (Rohner, 1985). Bununla birlikte babanın da reddedici olması kişinin benlik değerini sorgulamasına yol açabilir. Saldırganlık ve reddedilme durumuyla karşılaşan bir kişinin, kendisini değersiz hissederek, düşük benlik değeri geliştirebileceği düşünülmektedir. Depresyonu yordayan faktörlerden birinin de, düşük benlik değeri olduğuna ilişkin literatürde görüş birliği bulunmaktadır (Garber ve ark., 1997; Robertson & Simons, 1989; Simons & Miller, 1987; Wind & Silvern, 1994). Dolayısıyla, annenin saldırgan davranması, babanın da reddedici olmasıyla kişinin değersizlik inancının gelişebileceği, bu durumun düşük benlik değerine yol açarak depresyonu yorduyor olabileceği düşünülmektedir.

4.5. ALGILANAN EBEVEYN KABUL VEYA RED DÜZEYİ VE DEPRESİF BELİRTİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE BAĞLANMA ÖZELLİKLERİNİN ARACI ROLÜNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Araştırmanın son sorusu algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi ve depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkide bağlanma özelliklerinin olası aracı rolüne ilişkin bir sorudur. Bu soru; “Algılanan ebeveyn kabul veya reddi ile kişilerin depresif belirti düzeyleri arasındaki ilişkide yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin aracı rolü var mıdır?” şeklindedir. Bu sorunun yanıtlanabilmesi için aracı değişken analizi yapılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, anne ve babadan algılanan kabul veya red düzeyiyle depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkide bağlanmanın hem kaygı hem de kaçınma boyutunun aracı rolünün olduğu tespit edilmiştir. Algılanan anne reddi alt boyutlarının

depresif belirti düzeyiyle ilişkisinde bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutu tek tek incelendiğinde ise sonuçlar şu şekilde olmuştur:

- 1) Bağlanmanın kaçınma boyutu, anneden algılanan saldırganlık ve ayrışmamış reddin depresif belirtilerle ilişkisinde aracı rol oynamamıştır.
- 2) Bağlanmanın kaygı boyutu ise, anneden algılanan ayrışmamış reddin depresif belirtilerle ilişkisinde aracı rol oynamamıştır.

Buradan yola çıkarak, anneden algılanan reddin saldırganlık ve ayrışmamış red alt boyutları ile depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkide bağlanma boyutlarının aracı ilişkisi söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır. Bir diğer değişle, kişilerin depresif belirti düzeylerinin yüksekliği ile annenin saldırganlığı ve ayrışmamış reddi arasındaki ilişkiyi bağlanmanın kaygı veya kaçınma özellikleri etkilememektedir. Daha açık bir biçimde ifade edilecek olursa, annenin saldırganlığı ve ayrışmamış reddi depresif belirtiler için güçlü bir yordayıcı olarak bulunmuş ve romantik ilişkilerde kaçınma veya kaygı boyutunun bu ilişkiyi etkileyemediği görülmüştür. Dolayısıyla güvenli bir romantik ilişkinin kişiyi, annenin saldırganlığının ve ayrışmamış reddinin açacağı yaradan koruyamadığı sonucuna varılabilir.

Algılanan baba reddi alt boyutlarının depresif belirti düzeyiyle ilişkisinde bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutu tek tek incelendiğinde, bütün alt boyutlar açısından kaygı ve kaçınmanın aracı rolü olduğu tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak, kişilerin depresif belirti düzeylerinin artışında babadan algıladıkları red düzeyinin yüksek olmasının yanı sıra romantik ilişkilerdeki örüntüsünün önemli rol oynadığı sonucuna varılabilir. Daha açık bir ifadeyle, babadan algılanan red düzeyinin depresif belirtiler için yordayıcı olmasıyla beraber, kişinin romantik ilişkisinde olumlu bağlanma özellikleri geliştirmesinin, kişiyi depresif belirtilerin artışından koruyacağı ve babanın reddinin yordayıcı gücünü azaltacağı sonucuna varılabilir.

Yetişkin bağlanma özelliklerinin algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi ile depresif belirti düzeyi arasında aracı rol oynaması şunu ifade etmektedir: Öncelikle algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi ile depresif belirti düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ve bu ilişkiyi başka bir değişkenin de etkileyebileceği düşüncesi üzerine yetişkin bağlanma özelliklerinin incelenmesi gerektiği düşünülmüştür. Yetişkin bağlanma özelliklerinin de dahil edilmesiyle algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi ile depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkinin gücü azalmıştır. Yani, yetişkin bağlanma özelliklerinin kişilerin depresif belirti düzeylerinin artışında önemli bir rol oynayarak, çocukluklarında ebeveynlerinden algılamış oldukları reddin önemini hafiflettiği görülmüştür. Buradan yola çıkarak şunları söylemek mümkündür: Kişi her ne kadar annesinden kabul gördüğüne inansa da, yetişkinlik döneminde “güvenli” bir romantik ilişki içerisinde olmadığı sürece, annesinden algıladığı kabul (sevgi) kişiyi depresif belirti düzeyinin artışından koruyamayacaktır. Ancak annesini saldırgan olarak algılayan veya annesi tarafından sevilmediğine inanan (ayrışmamış red) bir kişinin depresif belirti düzeyinin artışında bağlanma özellikleri, bu iki değişken arasındaki ilişkiye etki edememiştir. Baba açısından düşünülecek olursa, kişi her ne kadar çocukluğunda babasından red algıladığına inanmışsa da, yetişkinlikte kendisini “güvenli” bir romantik ilişki içerisinde hissettiği sürece, yaşadığı romantik ilişki kişinin depresif belirti düzeyinin artışında koruyucu rol oynayacaktır. Tam tersi düşünüldüğünde de; kişi her ne kadar çocukluğunda babasından kabul algıladığına inansa da, yetişkinlikte kendisini kaçınma veya kaygı özelliğinin yüksek olduğu bir romantik ilişki içerisinde hissettiği sürece, babanın kabulünün etkisi azalarak kişinin depresif belirti düzeyinin artması beklenecektir.

Sonuç olarak, yapılan bu çalışmada algılanan ebeveyn kabul reddi ile depresif belirti düzeyleri arasındaki ilişkide farklı biçimlerde de olsa bağlanma özelliklerinin aracı rolünün bulunduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla en az anne baba kabulü kadar, yetişkinlikteki romantik ilişkinin de depresif belirti düzeyinin artışında etkisi söz konusudur. Bu nedenle kişilerin depresif belirtilerinin yüksek olduğu durumlarda, çocukluklarında aileleriyle kurdukları ilişkilerinin kalitesiyle birlikte yaşadıkları romantik ilişki örüntüsünün de incelenmesinin önemli olacağı düşünülmektedir.

4.6. GENEL TARTIŞMA

Araştırmanın bulguları genel olarak incelendiğinde, göze çarpan ilk nokta; bağlanmanın yordanmasında annenin reddinin babanın ise ihmalinin belirleyici olmasıdır. Bir diğer değişle bağlanmanın yordanmasında anne ve babanın farklı özellikleri ön plana çıkmıştır. Bu fark ne sebepten kaynaklanabilir diye düşünüldüğünde; bebeklikteki bağlanma sürecinin önemli olabileceği akla gelmektedir. Bilindiği gibi bağlanmanın temeli ilk olarak bebek ve anne arasındaki ilişkiyle oluşturulur. Bu ilişki ne kadar sağlıklı olursa, bebeğin ihtiyaçları ne kadar yerinde ve doğru bir şekilde giderilirse bebeğin güvenli bağlanma geliştirebilmesi o kadar mümkün olur (Bowlby, 1973). Dolayısıyla bebeğin güvenli bağlanma geliştirebilmesinde annenin rolü oldukça önemlidir. EKAR Kuramı çerçevesinde düşünülecek olursa, annenin bebeğin ihtiyaçlarına duyarlı olmaması durumunda ona yeterli sevgi ve şefkatle bakım vermiş olma olasılığı azalmaktadır. Bir diğer değişle, bebeğin ihtiyaçlarına duyarlı olmayan bir anneden algılanan kabulün, sıcaklık boyutunun olumsuz ucuna yakın olma olasılığı yükselmektedir. Dolayısıyla annenin sevgisi ve kabulünün bağlanma özelliklerinin biçimlenmesinde önemli rol oynaması bağlanmanın temeline de bakıldığında göze çarpmaktadır.

Öte yandan yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin biçimlenmesinde babanın hiç rolü yoktur demek doğru değildir. Bulgular da göstermektedir ki babanın ihmali belirleyici bir rol oynamaktadır. Tekrar bebeklik dönemindeki bağlanmaya göz atılacak olursa, anneye kurulan bağın yanında babayla kurulan ilişki de önem taşımaktadır. Çünkü çocuk stresli durumlar karşısında kendisi için önemli olan kişilere yaklaşma ihtiyacı içerisindedir (Ainsworth & Bowlby, 1991) ve önemli kişiler içerisinde anneye beraber baba da yer almaktadır. Yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin biçimlenmesinde neden babanın kabulü değil de ihmali rol oynamaktadır diye düşünüldüğünde, annenin verebileceği temel güven duygusunu babanın kayıtsız olmasının zedeleyebileceği akla gelmektedir. Daha açık bir biçimde ifade edilecek olursa kişi bebekliğinde temel ihtiyaçlarını (beslenme gibi) annesi tarafından giderir, ancak duygusal ihtiyaçlarının giderilmesinde baba da anneye yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla babanın rolü büyümekte olan çocuğun ihtiyaçlarıyla ilgilenmediği noktada olumsuzluk yaratmakta ve

kurulan bağın sağlıksızlaşmasına sebep olmaktadır. Buradan yola çıkarak yetişkinlikteki bağlanmanın biçimlenmesinde babanın ihmalinin önemli rol oynaması anlaşılabilir bir durumdur.

Bulgular incelendiğinde göze çarpan diğer nokta ise depresif belirti düzeyinin yordanmasında annenin saldırganlığının babanın ise reddinin ön plana çıkmasıdır. Ebeveynlerden birinin açıkça saldırgan bir biçimde davranmasının kişinin depresyona girmesinde belirleyici olması anlaşılabilir bir durumdur. Çünkü sözel veya fiziksel saldırganlık kişinin kendi değerini sorgulamasına yol açmaktadır (Rohner, 1985). Anne veya babasından şiddet gören bir çocuğun kendisine ‘ben değerli miyim?’ sorusunu yöneltmesi karşısında, olumlu cevap verebilmesi pek mümkün görünmemektedir. Bu çalışma doğrultusunda depresif belirti düzeyinin artışı annenin saldırganlığı belirleyici olarak bulunmuştur. Babanın ise sevgisini esirgemesi, çocuğunu reddedici bir tavır içerisinde olması belirleyici bulunmuştur. Bu bulgu kişinin psikolojik uyumu açısından en az anne kadar babanın da önemli rol oynadığına bir kanıttır. EKAR Kuramı çerçevesinde de son yıllarda babanın sevgisine yönelik çalışmalarda artış olması tesadüfi bir durum değildir.

Son olarak elde edilen bulgulara bakıldığında, yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin, algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi ile depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkide aracı bir rolünün olduğu görülmektedir. Bu durum şunu göstermektedir; algılanan ebeveyn reddi kişinin depresif belirtiler göstermesinde etkilidir ancak bir diğer değişken olan bağlanma özellikleri de bu ilişki üzerinde etkiye sahiptir. Bir diğer değişle, kişinin depresif belirti düzeyinin artışında algılanan ebeveyn reddiyle beraber yetişkinlik döneminde kurduğu romantik ilişkisindeki bağlanma özelliklerinin (kaygı veya kaçınma) de etkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla kişinin depresif belirtilerindeki artışı, sadece anne veya babasından algılamış olduğu red ile açıklamak yeterli olmayacaktır. Bu durumda yaşadığı romantik ilişkinin de özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Nitekim bulgular da bir arada değerlendirildiğinde, annesinden red veya babasından ihmal algılayan bir kişinin yaşadığı romantik ilişkide güvenli bağlanma kurma olasılığının düştüğü görülmektedir. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi, bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutunun yordanmasında anneden algılanan red düzeyi ve babadan

algılanan ihmal düzeyi ön plana çıkmıştır. Dolayısıyla depresyonun yordanmasında ebeveyn kabul veya red düzeyi ile bağlanma özelliklerinin paralellik gösterdiği sonucuna varılabilir. Bu çalışmanın, depresyonu incelerken kişinin hayatının farklı yönlerini mercek altına almanın yararlı olacağını göstermesi bakımından, önemli bulgular ortaya koyduğu düşünülmektedir.

4.7. KLİNİK DOĞURGULAR

Araştırmanın bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi, yetişkinlikteki bağlanma özellikleri ve depresif belirti düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Bulgular incelendiğinde depresif belirtilerin artışının, çocuklukta algılanan ebeveyn reddi ve güvenli olmayan bağlanma özellikleriyle ilişkili olabileceği bulunmuştur. Bu sebeple, kliniğe depresif yakınmalarla başvuran bir kişinin aile yaşantısı ve varsa eğer romantik ilişkisinin ayrıntılı olarak incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Algılanan ebeveyn reddinin yaratabileceği sıkıntılar hiç şüphesiz ki çok temelde yer alan sıkıntılardır ve bunları giderebilmek kolay değildir. Bu nedenle kişinin konu hakkında iç görüşünü arttırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular aile yaşantısının kişinin hayatında ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu göz önüne sermektedir. Yetişkinlik dönemine kadar beklemek yerine, çocukluk döneminde önlemlerin alınmasının ileriki dönemde karşılaşılabilecek sorunların önlenmesinde önemli olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle anne-baba adaylarına çocuk bakımının duygusal boyutuyla ilgili eğitimlerin planlanması ve uygulanmasının ileride karşılaşılabilecek sıkıntıların önlenmesinde önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları kişinin depresif belirti düzeyinin artmasıyla algılanan ebeveyn kabul veya red düzeyi arasındaki ilişkide bağlanma özelliklerinin aracı bir rolü olduğuna işaret etmektedir. Ebeveynlerle kurulan ilişkide algılanan kabul veya reddin

erken dönem yaşantılar olduğu düşünüldüğünde, yetişkinlikteki bağlanma özelliklerinin aracı rolünün olması, uygulayıcıya yakın dönemi çalışması açısından daha rahat bir zemin sağlayacağı düşünülmektedir. Yaşanan romantik ilişkideki örüntüyü ayrıntılı bir şekilde incelemenin danışanın sıkıntısını anlamada yol gösterici olacağına inanılmaktadır.

Bilindiği gibi Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT), bireyin düşünceleri, duyguları ve davranışları arasında etkileşim olduğu ve davranışın uyuma yönelik olduğu varsayımlarına dayanır (Kendall ve ark., 1990). Günlük yaşamda üstesinden gelinemeyen güçlükler ve yaşam problemlerinin çözümünde, problem odaklı ve “burada ve şimdi” ilkesiyle çalışan bir terapi tekniğidir (Beck, 2001). Bu nedenle BDT yöntemini benimseyen bir uygulayıcı, depresif yakınmalar ile kliniğe başvuran danışanın “şu anki” problemine odaklanacak; problemin hangi şartlarda, ne zaman ve ne şekilde ortaya çıktığını belirlemeye çalışacaktır. Bu çalışmanın bulguları göz önünde bulundurulursa, BDT yöntemini benimseyen bir uygulayıcının, kişinin depresif yakınmalarını incelerken, danışanın aile yaşantısı ve romantik ilişkisinin yakınmaları etkileyebileceğini göz ardı etmeden, sıkıntının kaynaklarını incelemesi gerektiği düşünülmektedir.

4.8. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI VE İLERİKİ ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER

Araştırmanın sınırlılıklarını oluşturan ilk alan örneklemin özelliğidir. Öncelikle örneklemin kadın erkek sayısı birbirine eşit değildir. Örnekleimde kadın katılımcılar çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu nedenle elde edilen bulgulardaki cinsiyet farklılıklarını yorumlarken, kadın-erkek dağılımının eşit olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Gelecek çalışmalarda kadın ve erkeklerin sayıca birbirine daha yakın olduğu, geniş bir örneklemlerle çalışılmasının ve çalışmada analizlerin kadın ve erkekler için ayrı ayrı yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada kadın-erkek sayısının yeterli olmaması nedeniyle analizler, karma gruba ait verilerle yürütülmüştür. Ancak kadın ve erkekler için anne ve babaya yönelik algılar farklılaştığından analizlerin

cinsiyetler için ayrı ayrı yapılmasının daha farklı ve detaylı sonuçların ortaya çıkmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Örneklemele ilişkili bir başka sorun da genellenebilirliği ile ilgilidir. Öncelikle örneklem sadece Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu nedenle tüm üniversite öğrencileri için genelleme yapmak mümkün olmayacaktır. Ayrıca örneklemin yaş ortalaması ve eğitim durumu göz önünde bulundurulduğunda, sadece üniversitede öğrenim gören ve belli bir yaş aralığında bulunan bir örneklemele çalışıldığı için elde edilen bulguların yüksek öğrenim görmemiş kişilere veya farklı yaş gruplarına genellenebilmesi de mümkün değildir. Bunun yanı sıra, çalışmada klinik örneklemin kullanılmamış olması da bulguların klinik örneklem için genellenebilmesini engellemektedir.

Başka bir sınırlılık ise, araştırmada değerlendirilen değişkenlerin kendini bildirim dayalı veri toplama araçlarından elde edilen bulgulara dayanıyor olmasıdır. Bu nedenle bulgular yorumlanırken kendini bildirim ölçümlerinin yanlılıklarına ilişkin sıkıntılar göz ardı edilmemelidir.

Çalışmanın verileri toplanırken sınıf uygulaması yapılmasına özen gösterilmiştir. Ancak kullanılmış olan veri toplama araçlarının oluşturduğu kitapçığın doldurulması uzun zaman aldığı için veri toplama sürecinde sıkıntılar yaşanmıştır. Her ne kadar yorgunluk etkisinin giderilmesi için kitapçıkta ölçümlerin dengeli sıralanmasına özen gösterilse de, ölçümlerin uzunluğu nedeniyle bazı durumlarda sınıf uygulaması yapılamamış, kişilerden evde doldurup geri getirmesi istenmiştir. Ancak bu durumda da beklenenin üstünde bir veri kaybı yaşanmıştır. Bu nedenle örnekleme kısıtlı sayıda katılımcı oluşturmuştur. Bu durum da çalışmanın önemli kısıtlılıkları arasında yer almaktadır.

Çalışmanın bulgularında örneklemin ebeveynlerinden red algılaması ile ilgili çıkarımlar yapılmıştır. Ancak görülmektedir ki katılımcılar çoğunlukla ebeveynlerinden kabul algıladıklarını bildirmişlerdir. Bu nedenle daha sağlıklı değerlendirmelerin yapılması için, bundan sonraki çalışmalarda ebeveynlerinden red algılayan bir grubun değerlendirilmesinin daha işlevsel olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Açık, Ö. (2008). *Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ainsworth, M.D.S. (1969). Object relations, dependency, and attachment: A theoretical review of the infant-mother relationship. *Child Development*, 40, 969-1025.
- Ainsworth, M.D.S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716.
- Ainsworth, M. D. S., Bleher, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ainsworth, M.D.S. & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46(4), 333-341.
- Amato, P. R. (1994). Father-child relations, mother-child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 56, 1031-1042.
- Arkar, H. & Şafak, C. (2004). Klinik bir örnekleme Beck Depresyon Envanterinin boyutlarının araştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(53), 117-123.
- Bahadır, Ş. (2006). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygudurumunu düzenleme arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Baron, R. & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173-1182.
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Beck, A. T. (1961). An inventory for measuring depression. *Arch Gen Psychiatry*, 4, 561-571.
- Beck, A. T. (1976). *Cognitive therapy and emotional disorders*. New York: New American Library.

- Beck, A. T. (1978). *Beck Depression Inventory: Suggestions for use*. Philadelphia: Center for Cognitive Therapy.
- Beck, J. S. (2001). *Bilişsel Terapi: Temel İlkeler ve Ötesi*. N. Hisli Şahin (çev.), F. Balkaya, A. İlden Koçkar (çev. eds.), Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Becker, W. C. (1964). Consequences of different kinds of parental discipline. In M. L. Hoffman & L. W. Hoffman (Eds.), *Review of child development research* (169-208). New York: Russell Sage Foundation.
- Belsky, J. & Pensky, E. (1988). Developmental history, personality, and family relationships: Toward an emergent family system. In R. A. Hinde & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *Relationships within families* (193-217). Oxford, UK: Clarendon.
- Berne, E. (1972). *What Do You Say After You Say Hello*. New York: Grove Press.
- Biller, H. B. (1993). *Fathers and Families Paternal Factors in Child Development*. London, Auburn House.
- Bifulco, A., Moran, P. M., Ball, C. & Bernazzani, O. (2002). Adult attachment style. I: Its relationship to clinical depression. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 37(2), 50-59.
- Bowlby J. (1951). *Maternal Care and Mental Health*. World Health Organisation: Geneva.
- Bowlby, J. (1953). *Child Care and The Growth of Love*. Penguin Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss; Vol. II. Separation, anxiety and anger*. New York: Basic Books.
- Brennan, K.A., Clark, C. L. & Shaver, P.R. (1998). Self report of measurement of adult attachment: An integrative overview. In J.A. Simpson & W.S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships*. (pp. 46-76), New York: Guilford.
- Campo, A.T. & Rohner, R. P. (1992). Relationship between perceived parental acceptance-rejection, psychological adjustment, and substance abuse among young adults. *Child Abuse & Neglect*, 16, 429-440.
- Chen, X., Rubin K. H. & Li, B. S. (1995). Depressed mood in Chinese children: Relations with school performance and family environment. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*, 63, 938-947.

- Cole-Dekte, H., & Kobak, R. (1996). Attachment processes in eating disorder and depression. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64, 282-290.
- Collins N.L., Cooper M.L., Albino, A. ve Allard, L. (2002). Pschosocial vulnerability from adolescence to adulthood: A prospective study of attachment style differences in relationship functioning and partner choice. *Journal of Personality*, 70(6), 965-975.
- Collins, N.L., & Read, S.J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Çetin, Ö. (2005). *Suçlu ve normal ergenlerde algılanan anne-baba kabul ve reddi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- DeKlyen, M., Speltz, M. L. & Greenberg, M. T. (1998). Fathering and early onset conduct problems: Positive and negative parenting, father-son attachment, and the marital context. *Clinical Child and Family Psycholgy Review*, 1, 3-21.
- Diehl M., Elnick A.B., Bourbeau, L.S. & Labouvie-Vief G. (1998). Adult attachment styles: Their relations to family context and personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1656-1669.
- Duck, S. (1988). *Relating to others*. Chicago: Dorsey Press.
- Duck, S. (1991). *Understanding relationships*. New York: Guilford Press.
- Ergin, B. E. (2009). *Kişiler arası problem çözme davranışı, yetişkinlerdeki bağlanma biçimleri ve psikolojik rahatsızlık belirtileri arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Erikson, E. H. (1963). *Chidhood And Society*. New York: Norton.
- Eryavuz, A. (2006). *Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkileri üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Eskin, M., Ertekin, K., Harlak, H. & Dereboy, Ç. (2008). Lise öğrencisi ergenlerde depresyonun yaygınlığı ve ilişkili olduğu etmenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 382-389.
- Fonagy, P., Leigh, T., Steele, M., Steele, H., Kennedy, R., Mattoon, G., Target, M. & Gerber, A. (1996). The relation of attachment status, psychiatric classification

- and response to psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64, 22-31.
- Fraley, R.C., Waller, N.G. & Brennan, K.A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 350-365.
- Freud, S. (1949). *An Outline of Psychoanalysis*. London: Hogarth Press.
- Garber, J., Robinson, N. S. & Valentiner, D. (1997). The relation between parenting and adolescent depression: Self-worth as mediator. *Journal of Adolescent Research*, 12, 12-33.
- Ge, X., Best, K. M., Conger, R. D. & Simons, R. L. (1996). Parenting behaviors and the occurrence and co-occurrence of adolescent depressive symptoms and conduct problems. *Developmental Psychology*, 32, 717-731.
- Ge, X., Lorenz, F. O., Conger, R. C., Elder, G. H. & Simons, R. L. (1994). Trajectories of stressful life events and depressive symptoms during adolescence. *Developmental Psychology*, 30, 467-483.
- Gerlsma, C. (2000). Recollections of parental care and quality of intimate relationships: The role of re-evaluating past attachment experiences. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7, 289-295.
- Greenberg, E. & Chen, C. (1996). Perceived family relationships and depressed mood in early and late adolescence. A comparison of European and Asian Americans. *Developmental Psychology*, 32, 707-716.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1994). Deeper into attachment theory. *Psychological Inquiry*, 5(1), 68-81.
- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliği üzerine bir çalışma. *Psikoloji Dergisi*, 6(22), 118-126.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanteri'nin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 3-13.
- Hortaçsu, N. (1991). *İnsan İlişkileri*. Ankara, İmge Kitapevi.
- Işınsoy, M. (2003). *İkili ilişki biçimi ve süresi ile bağlanma stilleri arasındaki bağlantılar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Kendall, P. C., Kane, M., Howard, B. & Siqueland, L. (1990). *Cognitive-Behavioral Treatment of Anxious Children: Treatment Manual*. Ardmore, PA: Workbook Publishing.
- Kenny, D.A., Kashy, D.A., & Bolger, N. (1998). Data analysis in social psychology. In D.T. Gibert, S.T. Fiske, & G.Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* (pp.203-227). Berlin, Germany: Springer-Verlag.
- Khaleque, A. & Rohner, R.P. (2002a). Perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment: A meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. *Journal of Marriage and the Family*, 64(1), 54-64.
- Khaleque, A. & Rohner, R.P. (2002b). Reliability of measures assessing the pancultural association between perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(1), 87-99.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage and Family Review*, 29, 23-42.
- Leavy, R. L. (1983). Social support and psychological disorders: a review. *Journal of Community Psychology*, 11, 3-21.
- Lefkowitz, M. M. & Tesiny, E. P. (1984). Rejection and depression: Prospective and contemporaneous analyses. *Developmental Psychology*, 20, 776-785.
- Levy, M.B. & Davis, K.E. (1988). Lovestyles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 439-471.
- Lopez, F. G., & Brennan, K. A. (2000). Dynamic processes underlying adult attachment organization: Toward an attachment theoretical perspective on the healthy and effective self. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 283-301.
- Mamiyev, H. (2005). *Türkiye’de üniversite eğitimi almakta olan Türkmenistanlı erkek öğrencilerinin ebeveyn ve eş kabul-reddi ve psikolojik uyum açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2003). The attachment behavioral system in adulthood: Activation, psychodynamics, and interpersonal processes. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 35, pp. 53-152). New York: Academic Press.

- Murphy, B. & Bates, G. W. (1997). Adult attachment style and vulnerability to depression. *Personality and Individual Differences*, 22(6), 835-844.
- Otto, M. W., Pava, J. A. & Sprich-Buckminster, S. (1996). Treatment of major depression: Applications and efficacy of cognitive-behavioral therapy. In M. H. Pollack, M. W. Otto & J. F. Rosenbaum (Eds.), *Challenges in clinical practice: Pharmacologic and psychosocial strategies* (31-52). New York: Guilford.
- Öngider, N. (2006). *Evli ve boşanmış ailelerde algılanan ebeveyn kabul veya reddinin çocuğun psikolojik uyumu üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Pehlivantürk, B. (2004). Otistik bozukluğu olan çocuklarda bağlanma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(1), 56-63.
- Peterson, A. C., Sarigiani, P. A. & Kennedy, R. E. (1991). Adolescent depression: Why more girls? *Journal of Youth and Adolescence*, 20, 247-271.
- Piccinelli, M. & Wilkinson, G. (2000). Gender differences in depression: Critical review. *The British Journal of Psychiatry*, 177, 486-492.
- Reinecke, M. A., & Rogers, G. (2001). Dysfunctional attitudes and attachment style among clinically depressed adults. *Behavioral and Cognitive Psychotherapy*, 29, 129-141.
- Reinherz, H. Z., Giaconia, R. M., Hauf, A. M. C., Wasserman, M. S. & Silverman, A. B. (1999). Major depression in the transition to adulthood: Risks and impairments. *Journal of Abnormal Psychology*, 108, 500-510.
- Roberts, J. E., Gotlib, I. H. & Kassel, J. D. (1996). Adult attachment security and symptoms of depression: The mediating roles of dysfunctional attitudes and low self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 310- 320.
- Robertson, J. F. & Simons, R. L. (1989). Family factors, self-esteem, and adolescent depression. *Journal of Marriage and the Family*, 51, 125-138.
- Rohner, E. C., Rohner, R. P. & Roll, S. (1980). Perceived parental acceptance-rejection and children's reported behavioral dispositions: A comparative and intracultural study of American and Mexican children. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 11(2), 213-231.
- Rohner, R.P. (1975). *They Love Me, They Love Me Not: A Worldwide Study of the Effects of Parental Acceptance and Rejection*. New Haven, CT: HRAF Press.

- Rohner, R.P. (1986). *The Warmth dimension: Foundations of Parental Acceptance-Rejection Theory*. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.
- Rohner, R. P. (1994). Patterns of parenting: The warmth dimension in worldwide perspective. In W. J. Lonner & R. S. Malpass (Eds.), *Readings in psychology and culture* (113-120). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Rohner, R. P. (1999a). Acceptance and rejection. In D. Levinson, J. Ponzetti & P. Jorgensen (Eds.), *Encyclopedia of human emotions* (Vol. 1, 6-14), New York: Macmillan Reference.
- Rohner, R. P. (1999b). *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*. Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection, University of Connecticut at Storrs.
- Rohner R.P. (2000). *Glossary of significant concepts in parental acceptance-rejection theory*. (Online at Babylon.com)
- Rohner, R. P. (2002). *Introduction to parental acceptance- rejection theory*. Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection. (Online at www.cspar.uconn.edu).
- Rohner, R. P. & Britner, P. A. (2002). Worldwide mental health correlates of parental acceptance- rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence. *Cross-Cultural Research*, 36(1), 16- 47.
- Rohner, R. P. & Brothers, S. A. (1999). Perceived parental rejection, psychological maladjustment, and borderline personality disorder. *Journal of Emotional Abuse*, 1(4), 81-95.
- Rohner, R. P. & Khaleque, A. (2007). *Introduction to parental acceptance- rejection theory, methods, evidence, and implications*. Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection. (Online at www.cspar.uconn.edu).
- Rohner, R. P. & Nielsen, C. C. (1978). *Parental acceptance and rejection: A review and annotated bibliography of research and theory*. New Haven, CT: Human Relation Area Files.
- Rohner, R. P. & Veneziano, R. A. (2001). The importance of father love: History and contemporary evidence. *Review of General Psychology*, 5(4), 382-405.

- Rothbard, J.C. ve Shaver, P.R. (1994). Continuity of attachment across the life span. In M.B. Sperling & N.H. Berman (Eds.), *Attachment in Adults: Clinical and Developmental Perspectives*. New York: Guilford Press.
- Segrin, C. (2003). Age moderates the relationships between social support and psychosocial problems. *Human Communication Research*, 29, 317-342.
- Shaver, P.R. & Brennan, K.A. (1992). Attachment styles and the “Big Five” personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18, 536-545.
- Shaver, P.R. & Hazan, C. (1988). A biased overview of the study of love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 473-501.
- Smith, A.L. & Weissman, M.M. (1991). The Epidemiology of depressive disorders: National and international perspectives in J.P. Feighner & W.F. Boyer (Eds.), *The Diagnosis of Depression*. John Wiley & Sons: Chichester.
- Simons, R.L. & Miller, M. G. (1987). Adolescent depression: Assessing the impact of negative cognition and socioenvironmental problems. *Social Work*, 32, 326-330.
- Simpson, J.A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 971-980.
- Strahan, B. J. (1995). Predictors of depression: An attachment theoretical approach. *Journal of Family Studies*, 1, 33-47.
- Strodl, E. & Noller, P. (2003). The relationship of adult attachment dimensions to depression and agoraphobia. *Personal Relationships*, 10, 171-185.
- Sümer, M. (2006). *Yetişkinlerin bağlanma stillerinin duygusal zeka, ilişkiye bağlılık, ilişkide algılanan tatmin ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- Taniguchi, H., Ura, M. (2002). Support Reciprocity And Depression Among Elementary School And High School Students. *Japanese Psychological Research*, 44(4), 247-256.
- Tegin, B. (1980). *Depresyonda bilişsel şemalar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Troisi, A. & D'Argenio, A. (2004). The relationship between anger and depression in a clinical sample of young men: the role of insecure attachment. *Journal of Affective Disorders*, 79, 269-272.
- Üstün, T. B. (2000). Cross-national epidemiology of depression and gender. *Journal of Gender-Specific Medicine*, 3(2), 8-54.
- Varan, A. (2003). *EKAR kuramı değerlendirme araçlarının Türkiye güvenirlik ve geçerlik çalışması*. Ege Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı(yayınlanmamış çalışma).
- Varan, A. (2005). Relation between parental acceptance and intimate partner acceptance in Turkey: Does history repeat itself? *Ethos*, 33(3), 414-426.
- Veneziano, R. A. (2000). Perceived paternal and maternal acceptance and rural african american and european american youths' psychological adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 123-132.
- Watson, J. (1928). *Psychological Care of Infant and Child*. New York: Norton.
- Wearden, A., Peters, I., Berry, K., Barrowclough, C. & Liversidge, C. (2008). Adult attachment, parenting experiences and core beliefs about self and others. *Personality and Individual Differences*, 44, 1246-1257.
- Wind, T. W. & Silvern, L. (1994). Parenting and family stress as mediators of long-term effects of child abuse. *Child Abuse and Neglect*, 18, 439-453.
- Yalçinkaya, A. (1997). *Turkish daughter's attachment styles, romantic relationships, and recollections of parental acceptance and control*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Boston University.
- Zeneah, C.H., Benoit, D., Barton, M. ve ark. (1993). Representations of attachment in mothers and their one year old infants. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 32(2), 278-286.

EK 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet: K () E ()

Yaş: ____

Doğum Yeri: ____

Üniversite: ____

Bölüm: ____

Sınıf: ____

Nerede kalıyorsunuz: a) Kendi evimde

b) Kirada

c) Yurtta

d) Özel yurttta

Kiminle yaşıyorsunuz: a) Ailemle

b) Arkadaşlarımla

c) Akrabalarımla

d) Yalnız

En uzun süre yaşadığınız şehir/ kasaba: ____

Ailenizin eğitim durumu:

Anne: a) İlkokul terk veya mezunu

b) Ortaokul mezunu

c) Lise mezunu

d) Üniversite mezunu

e) Master/doktora

Baba: a) İlkokul terk veya mezunu

b) Ortaokul mezunu

c) Lise mezunu

d) Üniversite mezunu

e) Master/doktora

Öz anneniz sağ mı: a) Evet

b) Hayır

Ben ____ yaşımdayken öldü.

Öz babanız sağ mı: a) Evet

b) Hayır

Ben ____ yaşımdayken öldü.

Daha önce hiç romantik bir ilişkide bulundunuz mu: a) Evet

b) Hayır

En uzun romantik ilişkiniz ne kadar sürdü: ____ ay ____ yıl

Şu an bir romantik ilişkiniz var mı:

a) Evet ____ ay/ ____ yıldır beraberim.

b) Hayır

Cinsel yöneliminiz: (Cevap vermek istemezseniz bu soruyu boş bırakabilirsiniz)

a) Karşı cins

b) Hem cinsim

c) Her ikisi de

EK 2

YETİŞKİN EKRÖ/ Anne Formu

Aşağıda annelerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlarla ilgili bazı cümleler var. Her cümleyi dikkatlice okuyun ve okuduğunuz cümlelerin, siz çocukken annenizin size karşı göstermiş olduğu davranışları ne kadar iyi anlattığını düşünün. Cevaplarınızı, çocukken annenizden beklediğiniz davranışlara göre değil, annenizin size gerçekte gösterdiği davranışlara göre verin. Lütfen her soruyu cevaplayın.

ANNEM	Hemen Hemen Her Zaman Doğru	Hemen Hemen Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
1. Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2. Kötü davrandığımda bana söylenir veya beni azarlardı.	☐	☐	☐	☐
3. Sanki ben hiç yokmuşum gibi davranırdı.	☐	☐	☐	☐
4. Beni gerçekten sevmezdi.	☐	☐	☐	☐
5. Planlarımız hakkında benimle konuşur ve benim söyleyeceklerimi de dinlerdi.	☐	☐	☐	☐
6. Onun sözünü dinlemediğim zaman beni başkalarına şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
7. Benimle yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
8. Arkadaşlarımı eve çağırmanın için beni cesaretlendirir ve onların güzel vakit geçirmesi için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
9. Benimle alay eder ve dalga geçerdi.	☐	☐	☐	☐

10. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
11. Kızdığı zaman bana bağırırdı.	☐	☐	☐	☐
12. Benim için önemli olan şeyleri ona anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
13. Bana karşı sert davranırdı.	☐	☐	☐	☐
14. Onun etrafında olmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
15. Bir şeyi iyi yaptığımda, kendimle gurur duymamı sağlardı.	☐	☐	☐	☐
16. Haketmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
17. Benim için yapması gereken şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐
18. Beni büyük bir başbelası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
19. Beni başkalarına överdi.	☐	☐	☐	☐
20. Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
21. Sağlıklı ve doğru şeyleri yememe çok dikkat ederdi.	☐	☐	☐	☐
22. Benimle sıcak ve sevgi dolu bir şekilde konuşurdu.	☐	☐	☐	☐
23. Bana hemen kızardı.	☐	☐	☐	☐
24. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
25. Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
26. Hakettiğim zaman bana güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐

27. abuk parlar ve fkmesini benden çıkarırdı.	☐	☐	☐	☐
28. Arkadaşlarımın kim olduğuyla yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
29. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
30. Bana bir sürü kırıacı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
31. Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
32. Başım derde girdiğinde, hatanın bende olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
33. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
34. Onun sinirine dokunduğumu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
35. Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
36. İyi davrandığım zaman benimle ne kadar gurur duyduğunu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
37. Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
38. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	☐	☐	☐	☐
39. şayet kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
40. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
41. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
42. Benimle zaman geçirmekten hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐

43. Korktuğumda ya da birşeye canım sıkıldığında, bana yardım etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
44. Kötü davrandığım zaman beni arkadaşlarımın önünde utandırırdı.	☐	☐	☐	☐
45. Benden uzak durmaya çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
46. Benden şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
47. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
48. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
49. Bir plan yaparken benim de ne istediğime önem verirdi.	☐	☐	☐	☐
50. Benim için önemli olan şeyleri, kendisine zorluk çıkarsa da, yapmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
51. Diğer çocukların benden daha akıllı ve uslu olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
52. Bakmaları için beni hep başkalarına bırakırdı.	☐	☐	☐	☐
53. Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
54. Yaptığım şeylerle ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
55. Canım yandığında veya hasta olduğumda kendimi daha iyi hissetmem için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
56. Kötü davrandığım zaman benden ne kadar utandığını söylerdi.	☐	☐	☐	☐
57. Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
58. Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐

59. Kötü davrandığım zaman beni utandırır veya suçlu hissettirirdi.

☐☐☐☐

60. Beni mutlu etmeye çalışırdı.

☐☐☐☐

EK 3

YETİŞKİN EKRÖ/ Baba Formu

Aşağıda babaların çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlarla ilgili bazı cümleler var. Her cümleyi dikkatlice okuyun ve okuduğunuz cümlelerin, siz çocukken babanızın size karşı göstermiş olduğu davranışları ne kadar iyi anlattığını düşünün. Cevaplarınızı, çocukken babanızdan beklediğiniz davranışlara göre değil, babanızın size gerçekte gösterdiği davranışlara göre verin. Lütfen her soruyu cevaplayın.

BABAM	Hemen Hemen Her Zaman Doğru	Hemen Hemen Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
1. Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2. Kötü davrandığımda bana söylenir veya beni azarlardı.	☐	☐	☐	☐
3. Sanki ben hiç yokmuşum gibi davranırdı.	☐	☐	☐	☐
4. Beni gerçekten sevmezdi.	☐	☐	☐	☐
5. Planlarımız hakkında benimle konuşur ve benim söyleyeceklerimi de dinlerdi.	☐	☐	☐	☐
6. Onun sözünü dinlemediğim zaman beni başkalarına şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
7. Benimle yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
8. Arkadaşlarımı eve çağırmanın için beni cesaretlendirir ve onların güzel vakit geçirmesi için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
9. Benimle alay eder ve dalga geçerdi.	☐	☐	☐	☐

10. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
11. Kızdığı zaman bana bağırırdı.	☐	☐	☐	☐
12. Benim için önemli olan şeyleri ona anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
13. Bana karşı sert davranırdı.	☐	☐	☐	☐
14. Onun etrafında olmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
15. Bir şeyi iyi yaptığımda, kendimle gurur duymamı sağlardı.	☐	☐	☐	☐
16. Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
17. Benim için yapması gereken şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐
18. Beni büyük bir başbelası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
19. Beni başkalarına överdi.	☐	☐	☐	☐
20. Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
21. Sağlıklı ve doğru şeyleri yememe çok dikkat ederdi.	☐	☐	☐	☐
22. Benimle sıcak ve sevgi dolu bir şekilde konuşurdu.	☐	☐	☐	☐
23. Bana hemen kızardı.	☐	☐	☐	☐
24. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
25. Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
26. Hakettiğim zaman bana güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐

27. abuk parlar ve fkmesini benden çıkarırdı.	☐	☐	☐	☐
28. Arkadaşlarımın kim olduğuyla yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
29. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
30. Bana bir sürü kırıacı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
31. Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
32. Başım derde girdiğinde, hatanın bende olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
33. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
34. Onun sinirine dokunduğumu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
35. Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
36. İyi davrandığım zaman benimle ne kadar gurur duyduğunu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
37. Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
39. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	☐	☐	☐	☐
39. şayet kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
40. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
41. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
42. Benimle zaman geçirmekten hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐

43. Korktuğumda ya da birşeye canım sıkıldığında, bana yardım etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
44. Kötü davrandığım zaman beni arkadaşlarımın önünde utandırırdı.	☐	☐	☐	☐
45. Benden uzak durmaya çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
46. Benden şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
47. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
48. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
49. Bir plan yaparken benim de ne istediğime önem verirdi.	☐	☐	☐	☐
50. Benim için önemli olan şeyleri, kendisine zorluk çıkarsa da, yapmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
51. Diğer çocukların benden daha akıllı ve uslu olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
52. Bakmaları için beni hep başkalarına bırakırdı.	☐	☐	☐	☐
53. Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
54. Yaptığım şeylerle ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
55. Canım yandığında veya hasta olduğumda kendimi daha iyi hissetmem için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
56. Kötü davrandığım zaman benden ne kadar utandığımı söylerdi.	☐	☐	☐	☐
57. Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
58. Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐

59. Kötü davrandığım zaman beni utandırır veya suçlu hissettirirdi.

☐☐☐☐

60. Beni mutlu etmeye çalışırdı.

☐☐☐☐

EK 4

YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ENVANTERİ II

Aşağıda yakın ilişkilerde (arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler gibi) yaşanan bazı duygu ve davranışlara ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizden, genel olarak, yakın ilişkilerinizde yaşadıklarınızı dikkate alarak aşağıdaki ifadeleri değerlendirmeniz istenmektedir. Aşağıdaki ifadeleri yakın ilişki içinde olduğunuz kişileri düşünerek cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

	1	2	3	4	5	6	7
	Hiç katılmıyorum						Kesinlikle katılıyorum
1- Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2- Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3- Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4- Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
5- Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği duygusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
6- Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak bana zor gelir.	1	2	3	4	5	6	7
7- Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsemediğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8- Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
9- Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7
10- Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
11- İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
12- Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13- Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
14- Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15- Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
16- Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7

1 2 3 4 5 6 7
Hiç katılmıyorum

7
Kesinlikle katılıyorum

17- Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5	6	7
18- Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19- Romantik ilişkide olduğum kişi kendime olan güvenimi sarsar.	1	2	3	4	5	6	7
20- Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
21- Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22- Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
23- Birlikte olduğum kişinin, bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24- Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25- Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler.	1	2	3	4	5	6	7
26- Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
27- Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28- Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
29- Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıkça, benden hoşlanmayacağından korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
30- Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31- Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelerendirir.	1	2	3	4	5	6	7
32- Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
33- Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
34- Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
35- Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda fark eder.	1	2	3	4	5	6	7
36- Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

EK 5

BECK DEPRESYON ENVANTERİ

Aşağıda gruplar halinde bazı cümleler yazılıdır. Her gruptaki cümleleri dikkatli okuyunuz. Bugün dâhil, geçen hafta içinde kendinizi nasıl hissettiğinizi en iyi anlatan cümleyi seçiniz. Seçmiş olduğunuz cümlelerin başındaki numarayı daire içine alınız. Aşağıda gruplar halinde bazı cümleler yazılıdır. Her gruptaki cümleleri dikkatli okuyunuz. Bugün dâhil, geçen hafta içinde kendinizi nasıl hissettiğinizi en iyi anlatan cümleyi seçiniz. Seçmiş olduğunuz cümlelerin başındaki numarayı daire içine alınız.

0 Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissetmiyorum.

1 Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.

2 Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım.

3 O kadar üzüntülü ve sıkıntılıyım ki artık dayanamıyorum.

0 Gelecekte umutsuz ve karamsar değilim.

1 Gelecek için karamsarım.

2 Gelecekte hiçbir şey beklemiyorum.

3 Geleceğimden umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.

0 Kendimi başarısız bir insan olarak görmüyorum.

1 Kendimi çevremdeki birçok insandan daha başarısız hissediyorum.

2 Geçmişime baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.

3 Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.

0 Birçok şeyden eskisi kadar zevk alıyorum.

1 Her şeyden eskisi gibi hoşlanmıyorum.

2 Artık hiçbir şey bana tam anlamı ile zevk vermiyor.

3 Her şeyden sıkılıyorum.

0 Kendimi herhangi bir şekilde suçlu hissetmiyorum.

1 Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.

2 Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.

3 Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.

0 Bana cezalandırılmışım gibi gelmiyor.

1 Cezalandırılabilceğimi seziyorum.

2 Cezalandırılmayı bekliyorum.

3 Cezalandırıldığımı hissediyorum.

0 Kendimden hoşnutum.

1 Kendimden pek hoşnut değilim.

2 Kendime kızıyorum.

3 Kendimden nefret ediyorum.

- 0 Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.
 - 1 Zayıf yanlarım ve hatalarımdan dolayı kendi kendimi eleştiririm.
 - 2 Hatalarımdan dolayı her zaman kendimi kabahatli bulurum.
 - 3 Her aksilik karşısında kendimi kabahatli bulurum.
-
- 0 Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok.
 - 1 Zaman zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor.
 - 2 Kendimi öldürmek isterdim.
 - 3 Fırsatını bulsam kendimi öldürürdüm.
-
- 0 İçimden her zamankinden fazla ağlamak gelmiyor.
 - 1 Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
 - 2 Çoğu zaman ağlıyorum.
 - 3 Eskiden ağlayabilirdim, şimdi istesem de ağlayamıyorum.
-
- 0 Şimdi her zaman olduğumdan daha sinirli değilim.
 - 1 Eskişine göre daha kolay kızıyor veya sinirleniyorum.
 - 2 Şimdi hep sinirliyim.
 - 3 Bir zamanlar beni sinirlendiren şeyler şimdi hiç sinirlendirmiyor.
-
- 0 Başkaları ile görüşmek, konuşmak isteğimi kaybetmedim.
 - 1 Başkaları ile eskisinden daha az konuşmak, görüşmek istiyorum.
 - 2 Başkaları ile konuşma ve görüşme isteğimi kaybettim.
 - 3 Hiç kimse ile görüşüp, konuşmak istemiyorum.
-
- 0 Eskiden olduğu kadar kolay karar verebiliyorum.
 - 1 Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
 - 2 Karar verirken eskisine göre çok güçlük çekiyorum.
 - 3 Artık hiç karar veremiyorum.
-
- 0 Aynaya baktığımda kendimde bir değişiklik görmüyorum.
 - 1 Daha yaşlanmışım ve çirkinleşmişim gibi geliyor.
 - 2 Görünüşümün çok değiştiğini ve daha çirkinleştiğimi hissediyorum.
 - 3 Kendimi çok çirkin buluyorum.
-
- 0 Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum.
 - 1 Bir şeyler yapabilmek için gayret göstermem gerekiyor.
 - 2 Bir şeyler yapabilmek için kendimi çok zorlamam gerekiyor.
 - 3 Hiçbir şey yapamıyorum
-
- 0 Her zamanki gibi uyuyabiliyorum.
 - 1 Eskiden olduğu gibi uyuyamıyorum.
 - 2 Her zamankinden 1-2 saat daha erken uyanıyorum ve yeniden uyuyamıyorum.
 - 3 Her zamankinden çok daha erken uyanıyorum ve yeniden uyuyamıyorum.

- 0 Her zamankinden daha çabuk yorulmuyorum.
- 1 Her zamankinden daha çabuk yoruluyorum.
- 2 Yaptığım her şey beni yoruyor.
- 3 Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun hissediyorum.

- 0 İştahım her zamanki gibi.
- 1 İştahım eskisi kadar iyi değil.
- 2 İştahım çok azaldı.
- 3 Artık hiç iştahım yok.

- 0 Son zamanlarda kilo vermedim.
- 1 İki kilodan fazla kilo verdim.
- 2 Dört kilodan fazla kilo verdim.
- 3 Altı kilodan fazla kilo verdim.

- 0 Sağlığım beni fazla endişelendirmiyor.
- 1 Ağrı, sancı, mide bozukluğu veya kabızlık gibi rahatsızlıklar beni endişelendiriyor.
- 2 Sağlığım beni endişelendirdiği için başka şeyleri düşünmem zorlaşıyor.
- 3 Sağlımdan o kadar endişeliyim ki başka hiçbir şey düşünmüyorum.

- 0 Son zamanlarda cinsel konulara olan ilgimde bir değişme fark etmedim.
- 1 Cinsel konulara eskisinden daha az ilgiliyim.
- 2 Cinsel konulara şimdi çok daha az ilgiliyim.
- 3 Cinsel konulara olan ilgimi tamamen kaybettim.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Esin Salahur
Doğum Yeri ve Tarihi : İzmir, 21/09/1984

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar : Hacettepe Üniversitesi Yetişkin Ruh Sağlığı Anabilim Dalı,
Hacettepe Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Anabilim Dalı
Ege Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E-Posta Adresi : esinsalahur@hotmail.com
Tarih : 29.01.2009

